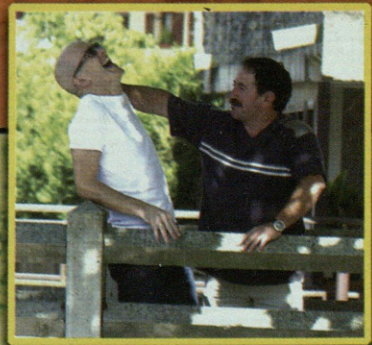

2003ko ekainaren 15a
LXVI. urtea
1.903 zenbakia
2,90 euro

**Xabier Saldias eta Joseina Etxeberria dantzan jarri ditugu
Oialume
dantzalekuan**

ARGIA

**Guara: arroilen
jaitsieren paradisua**

**Erromes
frantziskotarrak
Santiagora
kostako bidetik**

**Autokarabanaz
bidaiatzea**

**Gaixotasun
tropikalak
saihesteko
gomendioak**

sail berria

**Nagoen
tokitik**

osn Iztueta

Motxila bete opor

**Enfrentamendu usainean eratuko dira
udalak ekainaren 14an**

15 urtez komunikazioa errazten

Argitalpenak **Banaketa** Internet Zerbitzua
Inprimaketa Multimedia **Diseinua** Irudi Tratamendua
Filmazioa Publizitatea Maketazioa **Edizio Digitala**

antza

komunikazioa & grafikagintza

943 37 07 38

antzagraf@antza.com

www.antza.com

asteko gaia

- **Oporrak.** MAIDER ZAPIRAIN. MUSKILDA
TELLABIDE. ALOÑA IPINTZA.

6

pertsonaia

- **Joseina Etxeberria eta Xabier Saldias:**
"Erromerien Erregea" eta "Fenomeno Berria"
dantzan. ESTITXU EIZAGIRRE / IXIAR EIZAGIRRE

16

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis:** ASISKO URMENETA

22

- **Zubiak hautsi eta gero zer? Zubiak**
eraiki behar. JOSE LUIS ELORZA

23

- **Oso modernoa.** JOSEBA BALERDI

24

- **Bideak eta jomugak.** AITOR ZUBEROGITIA

25

- **Luparekin:** Enpresaburuen manipulazioa eta
xantaia. JUAN MARI ARREGI "DANIEL UDALAITZ"

26

- **Txandan:** Nik Radio Euskadi.
JEXUX MARI IRAZU

27

- **Hiruko txikian:** Urrunkidetasuna.
JOXE MARI OSTOLAZA

27

- **Oihartzunak**

28

erdiko kaiera

- **Arabako Bertsolari Txapelketa:**
Bertsoaren garaipena. JOKIN LABAIEN

29

- **Tentazioak "Terralurtarrak"** estreinatu du
euskaraz. AINARA GURRUTXAGA

32

- **Ezpalak:** IZASKUN JAUREGI

34

- **Argitalpenak:** Juan Luis Zabalarri galdezka.
PILAR IPARRAGIRRE

36

- **Gartxot:** ASISKO URMENETA, MARKO ARMSPACH,
JOKIN LARREA

38

- **Denbora-pasak**

40

- **Nagoen tokitik:** Italiako giroa ikusgarria eta
etxean ez dago giro. JOSU IZTUETA

42

- **Ihesi:** Munitibar. ONINTZA ENBEITA

44

- **Makina bat kontu.** GARBINE UBEDA, JABIER AGI-
RRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA

48

- **Ikuskizunen agenda.** MAYI TOLOSA

50

termometroa

- **Debekatutako plataformak dira**
ekainaren 14ko protagonista. XABIER LETONA

51

- **Bero-beroan**

54

- **Emakumeek egiten dute erdaraz gehien**
Zaldibian. PILAR IPARRAGIRRE

56

azkena

- **Politikariak, jendea eta lirika.**
IÑAKI MENDIGUREN

58

Udan oporretara joateko hainbat proposamen aurkituko duzu barruko orrietan: auto-karabanetako bizimodua, Guarako arroi jaitziera ederrak, gaixotasun tropikalei aurre egiteko gomen-dioak eta bi erromes frantziskotar Santiago bidean. **4**

Oporrak

Xabier Saldias & Joseina Etxeberria

Hernaniko (Gipuzkoa) Oialume dantza-lekuan "Erromerien Erregea" eta "Fenomeno Berria" dantzan jarri ditugu, plazak husten ari diren honetan. **16**

Nagoen tokitik Turin Josu Iztueta 42

UDALEN ERAKETA

Debekatutako plataformak protagonista

Maiatzaren 25ean herritarrek hautetsiak hautatu zituzten. Ezker abertzaleko 450 inguruk, ordea, legez debekatua dute beren eserlekua hartzea. Karguaz jabetzeko edo parte-hartzea segurtatzeko zeharka leudekeen bideak jorratu ditugu erreportaje honetan. **51**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produkzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asumendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Harpidetzak: Xabier Pagola. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Aloña Soraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. Argazkiak: Alberto Elosegi. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943.371545. Faxak: 943.373403 (erredakzioa), 943.361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559476000. Faxa: 559476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948.222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 110 euro. Ipar Euskal Herria: 133 euro. Espainia: 110 euro. Beste atzerriak: 140 euro. Airez: 219 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaitza Taldeko partaidea da.

OPORRAK

Egia da gero eta gehiago zatikatzen dela oporraldia urtean zehar. Urteko edozein sasoitan astebeteko atsedena hartzen dutenak gero eta langile gehiago dira. Euskal Herrian tenperatuak gora egiten duen garaian pilatzen dira ordea, opor egunak, bai langileentzat eta baita ikasleentzat ere. Horientzako jaso ditugu hemen lau proposamen. Urrutiko herrietara zoaztenoi gaixorik ez itzultzeko gomendioak luzatu dizkizuegu. Etxea bizkar gainean daramazuenontzako berriz, autokarabanei buruzko artikulua prestatu dugu. Aragoiko Guara bailaran arroil jaitsiera egin dugu eta Santiago bidean ere kilometro piloa ibili dugu.

Paradisue

Gaixotasun tropikalak saihesteko gomendioak

MAIDER ZAPIRAIN

AMAZONIAKO OIHAN tropikaletan barnera gaitzeko uda honetan edo sabana afrikarrean paseatu, baina bidaia zoragarria buruhauste bilakatu daiteke osasuna babesteko hainbat aholku ez badugu kontuan hartzen. Eskualde tropikaletatik gaixotasun bereziekin itzultzen diren bidaiariak geroz eta gehiago dira. Horregatik ezinbestekoa da informazioa lortzea joan behar dugun zonaldeari buruz. Gaixotasun tropikalek zein hedapen maila duten eta zein txerto izango zaizkigun gomendagarriak ezagutzea komeni da. Ondoren medikuak lagunduko digu botikina prestatzen, arriskuak aurreikustea baino erremedio hoberik ez baitago arazoak saihesteko. Goza dezagun bidaiaz, baina osasunari arreta pixka bat jarritz.

Hona hemen, Munduko Osasun Erakundeak emandako gomendio garrantzitsuak gure ametsetako bidaiak itzulera zoriontsua izan dezan:

Denboraz egin prestakuntzak

Bidaia prestakuntza denboraz egin, zenbait txerto edo botika hartu behar baita. Txertaketei dagokienez, zonalde askotan gomendatzeaz gain, Txertoen Ziurtagiri Internazionala eskatzen dute. Sukar horiaren kontrako txertoa leku batzutan beharrezkoa da. Kontuan hartu zein garaitan goazen eta zein motatako bidaia den, alegia, oihanean sartuko garen... horrelako egoerek arriskua areagotzen baitute.

Eltxoan zitzadak eragotzi

Malaria eta sukar horia gaixotasunak adibidez, eltxoen zitzaden bidez transmititzen dira.

Janzkera egokia eraman. Praka eta mahuka luzeak erabili eta kolore argiko arropa izan dadila, eltxoak erakartzen baitituzte kolore ilunek, batez ere ilunabar eta goizaldean.

Noski, eltxo-sareak eta bestelako uxatzai-leak gomendagarriak dira lotarako.

Eskualde exotikoek beti izan dute erakargarritasun handia eta orain, agentzien bidez ia edonork du hauetara heltzeko aukera. Bidaia hauek ordea, ez dira beti gozamen iturri. Eltxo batek, ur ez edangarriak edo egoera onean ez dagoen jakiak etxera paludismoarekin edo sukar horiarekin bidal gaitzake.

Oporrak •

ako hotzikarak

2003ko ekainaren 15a

ARGIA

5

Gaixotasun ohikoenak

Malaria edo paludismoa

Infekzio gaixotasunik hedatuena da eta beraz bidaiariak arreta berezia jarri beharko dio gaixotasun honi. Oso antzinatik egon da gizakiaren alboan. Egipziarrek ondo adierazi zizkiguten euren papiroetan gaixotasunaren nondik-norakoak. Hala ere, badirudi, egipziarren datuak ez direla zaharrenak.

Malaria edo paludismo gaixotasuna *plasmodium* generoko parasito batek sorrarazten du eta beronen transmisioa *Anopheles* izeneko eltxoaren ziztadak bideratzen du. Osasunaren Mundu Erakundeak ematen dituen datuak beldurgarriak dira eta okerrerantz egin omen du eskualde askotan. Dirudienez, *plasmodium* parasitoek botikekiko duten erresistentzia dela-eta, tratamendua zailagoa gertatzen da. Mila milioi eta erdi pertsona bizi dira gaixotasuna endemikoa den munduko hainbat eskualdetan. Gainera, urtero 1,2 milioi pertsona hiltzen da malaria gaixotasunarengatik.

Sintomak ondorengoak izaten dira: ondoeza, buruko mina, neke izugarria, sabeleko mina, giharretako mina, sukar altua eta nola ez hotzikarak.

Sukar horia

Gizakiak eta tximinoak dira gaixotasuna gehien pairatzen dutenak. Birus batek sortzen du infekzioa. Gaixotasun honen transmisioa eltxo bidezkoa da baita ere. Beraz, beste behin ere, eltxoen ziztada eragotzearen garrantziaz ohartzen gara. Afrikan eta Hego Amerikan ageri da gaixotasuna. Behin gaixotasuna gaintuz gero betirako immunitatea lortzen omen da. Epidemia garrantzitsuak ezagutu dira sukar horia dela-eta. Txertaketan eta bestelako neurrien bidez epidemien nola-baiteko kontrola lortu da, baina ez erabat desagerraraztea. Sintomatologia ezaguna da: sukar altua, azal horiztatua eta odol jarioak.

Gainera ez dago tratamendu zehatzik gaixotasunarentzat, sintomak kontrolatzen saiatzen dira soilik.

Kolera

Vibrio cholerae izeneko bakterioak sorrarazten du infekzioa. Sintomak behar-rako bortitza eta goitika egitea dira. Horregatik hasieran zaila izaten da gaixotasuna zehaztea, honelako sintomak dituzten gaixotasun gehiago ere badau-

delako. Amerika, Afrika eta Asiako herrialde askotan gaixotasun endemikoa da. Transmisio bidea orokorrean ura izaten da, baina baita janari kutsatua ere. Giza-kiz-gizakirako transmisioa gertatzea zaila da. Gaixotasuna hedatzeko modua gehienetan iturri bidezkoa izaten da giza gorotzez kutsatua izan dena. Uda aldea da gaitza transmititzeko garai egokia, uraren tenperaturak 20° C lortzen dituenean. Kasu gehienak ez dira larriak izaten, heriotza muturreko deshidratazioak bakarrik sor dezake. Badaude txertoak kolerearen gaixotasuna eragotzeko.

Bidaiariaren beherakoa deiturikoa gaixotasuna

Eskualde tropikaletako bidaiariaren %20-50ak, lehenengo egunetan edo itzuleran "Bidaiariaren beherakoa" deiturikoa izaten omen du. Kasu honetan ere infekzio sortzaileak bakterioak dira, bereziki *Escherichia coli* deitzen den heste-bakterioa. Bidaiatuko dugun zonaldean edari eta janariarekin kontu handia izan behar da. Bestelako gaixotasunen bat baldin badaukagu beherakoa pairatzeko probabilitatea handiagoa da.

Janari gordinarekin kontu izan

Barazki gordinak eta zuritu gabeko frutarik ez jatea gomendatzen da eta kontu handia izan bereziki entsaladekin. Haragi eta arrainak gordin edo gutxi eginak baztertu. Izozki eta gozokiekin ere kontu handia izan behar da.

Ura botilakoa

Eskualde tropikaletako klima dela-eta, likido ugari hartzea komenigarria da, baina osasun-garria dela bermatzen diguna, noski, botilakoa izan dadila. Ura gaixotasunak transmiti-

tzeko bide erraza da. Besterik ezean iodo tantak erabil daitezke, hiruzpalau tanta ur litroko. Kontu berezia izan izotzdun edariekin, izotzak kutsatutako ura izan baitezake. Edariak izotzarekin baino freskoak edatea komeni da.

Erne bainuekin

Zenbait ibai eta lakutan bainua hartzea arrisku-tsua da. Lokatzetan ibiltzea ere arriskutsua da eta horrela egitekotan zapata egokiak erabili, parasito dezente jasotzeko arriskua baitago.

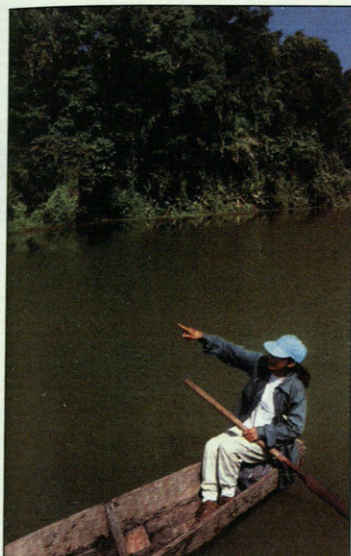
ARALAR KANPIÑA

Tel./Fax: 948 50 40 11
31870 LEKUNBERRI (NAFARROA)

WEB ORRIALDEA:
<http://www.campingaralar.com>

E-mail:
info@campingaralar.com

Gurean euskara aterpe

Ibaiak, lakuak, hezetasun handiko guneak... gaixotasunak harrapatzeko toki oso egokiak dira.

Maiz garbitu

Norberaren garbitasuna garrantzitsua da, izerdiketak, hezetasunak infekzio arriskuak gehitzen baititu. Arreta berezia ezarri ondo lehortzeari.

Animaliengandik urrundu

Edozein animaliarekiko kontak-tua saihestea da garrantzitsua, baita etxabereekikoa ere. Suge eta honelako animalien hozkak eragozteko oinetako egokiak erabili.

Arropak astindu

Lotarakoan maindireak eta jazerakoan arropa eta zapatak astindu, intsektu edo bestelako animaliatxoren bat egon daiteke ezkutatuta.

Botikina prestatu

Prestaketa guztia hobeto egiteko medikuarengana joatea gomendagarria da. Txertoei buruzko argibideak emateaz gain, botikina prestatzen ere lagunduko digu, batez ere hain eskuragarri ez ditugun zonaldeak bisitatzen baditugu. Oporraldi bikaina igarotzeko aukeratu dugun eskualde ederraren arabera, analgesiko, antibiotiko, antihistaminiko, eltxoak uxatzeko botika, iodo edo bestelakoren bat eramango dugu botikinean ondo gordeta. ■

ESANDAKO GUZTIA GUTXI IZANGO DA BETI

GALDETU KURSAALERA GERTURATU

DEN EDOZEIN BATZARKIDERI.

TOKIARI BURUZ HITZ EGINGO DIZUTE:

RAFAEL MONEO ARKITEKTO EZAGU-

NAREN ERAIKINA TXUNDIGARRIA

DELAKO. KOKAPENARI BURUZ ERE

ARITUKO ZAIZKIZU: ITSASOAREN

AURREAN ETA HIRIAREN ERDI-

GUNEAN AURKITZEN BAITA. AZPIEGI-

TURA OSOAK ETA ERABILERA

ANITZAK AIPATUKO DIZKIZUTE:

ANTOLAKETA PRIMERAKOA DELAKO.

ETA AZKENIK, HIRIARI BURUZ

MINTZATUKO DIRA: DONOSTIA LEKU

BEREZIA BAITA GOZATZEKO, KIROLA

EGITEKO, EDERKI JATEKO, EROSKE-

TAK EGITEKO... ESANDAKO GUZTIA

GUTXI IZANGO DA BETI.

AVDA. DE LA ZURRIOLA, 1
20002 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel.: 943 003 000. Fax: 943 003 001
e-mail: kursaal@kursaal.org
www.kursaal.org

CONVENTION BUREAU

REINA REGENTE, 3
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel: 943 481 466. Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

Barraskiloak

Oporrak igarotzeko askok aukeratzen duten modua da etxea bizkar gainean hartuta hor zehar abiatzea. "Furgoneteroak" eta autokarabana zaleak aita-amak hurrekin, lagun koadrila edota jubilatutik bikotea izan daitezke. Hori bai, beste herrialde batzuekin alderatuz euskaldun gutxiak aukeratzen du bidaiatzeko modu hau.

"SEKULAKO TERRAZADUN ETXEA" edo "egunero lorategi ezberdina duen etxea". Honela gustatzen zaie furgoneta eta autokarabanazaleei beren gurgildun etxei deitzea. Hauetako etxe mugikor batean bidaiatzek begibistako abantailak ditu: edozein txokotan, non lo egitearen buruhaustea konpondua dago;

MUSKILDA TELLABIDE

Argazkiak:
Alberto Elozegi

ez da ostatu edo kanpina bilatu, prezioak begiratu eta lekua erreserbatu beharrik, ezta prezio garestiak ordaindu beharrik... ez da ondoko bizilaguna jasan beharrik ere: nahi duzunean etxea lekuz aldatzen duzu eta kito. Autokarabana eta furgoneteroen artean oso errotua dago halako filosofia alternatibo bat, nahi den

SEA
Partner

Concesionario para:
elcagh
MILLER
WOLFFHUTTE

- Autokarabana, Karabanak eta Erremolkeen exposizioa.
- Furgoneten eraldaketa tailerra.
- Mc Louis autokarabanen alokairua.

Polig. Indus. Aldaba, z/g • 20400 TOLOSA
Tel: 943 65 50 85 • Faxa: 943 65 50 86
E-mail: admin@caravanastolosa.com
www.caravanastolosa.com

ZALDIBIAKO UDALA

Notiziak, iritziak, ideiak edo sentimenak
Ilunpetik atera nahi dituenak
Argitan luze jotzea merezi duelako,
Urte askotarako, zuri!

Zaldibiako Udala: 943 88 03 57
Kultur Etxea: 943 16 03 38

bezala

txokoetara (turistikoak edo ez) iristea ia erabateko independentzia eta askatasunez (erregai, ur eta gas existentziek jartzen dute muga), eta norberak nahi duen erritmoan.

Autokarabanan zenbait ibilbide ia mitikoak dira, batzuetan aukera turistikorik ez dagoen lekue-tan barna. Ur eta gas erreserbak begiratu beharra, Europako ibilbide klasiko askotan ez da arazo bat, gaua pasatzeko eta atsedean hartzeko prestatutako lekuak baitaude, autokarabane-tzat bereziki pentsatuak. Euskal Herrian eta Espainian ez dago halakorik, eta edozein lekutan edo ahal den lekuan pasa ohi da gaua. Toki jakin batzuetan espreski debekatua dago, beste askotan, nahiz eta libre lo egitea orokorrean debekatua egon, toleratua izan ohi da. Kanpinetarik libre ibiltzen den edonork, jakina, oharkabe pasaz ingurua aurkitu duen bezala edo garbiago utzi behar du, are gehiago etxetxoa naturaren erdian paratu badu.

Europako beste herrietan, Kanadan eta Estatu Batuetan bidaiatzeko modu hau ia legendarioa da. 2001ean, Europan ia 60.000 autokarabana saldu ziren; gure mugetatik kanpo, aisialdirako aukera honen inguruko merkatua, baita bigarren eskukoa ere, oso zabala da eta erabat finkatua dago.

Furgetetako bizimodua

Askori furgetetan bidaiatu, lo egin eta otorduak egitearen ideiak halako agobio sentsazio bat ematen dio: jeikitzean ohea jaso eta gosaltzeko "jangela" montatu beharra, kutxa estu batean dutxatu... Beste askok diote oporretan ez dutela sukaldeko lanez eta garbiketez ezer jakin nahi eta dena eginga jaso nahi dutela. Baina furgetetazale porrokatuentzat furgeta edo autokarabanan bidaiatzea ia bidaia filosofia bat da, eta askotan bidaiatzeko modu honen inkondizionalak eta apasionatuak izaten dira.

Gurpildun etxetxoa kokatuko duzun leku batera iristean, lehenengo lana horizontala bilatzea izaten da, furgeta maldan dagoela egotea nahiko deserosoa baita. Horretan laguntzen dute gurpilentzako takoek. Lo egiteko leku ona bilatzea erraza edo zailagoa izan daiteke zonaren arabera. Guretik gertu, Frantzia oso egokia da furgetetan bidaiatzeko, aparkaleku asko baitago, herrixketan ere bai, iturri eta komun publikoekin. Gurean apenas dago komun publikorik. Askotan furgetetazaleak aparkale-

Bidaiatzeko
prestatuta dauden
furgetetek eta
autokarabane-
k tripu gutxi izaten
badute ere,
asegurua oso
garestia dira.
Euskal Herrikoak
beste hainbat
tokitakoekin
alderatzen badira
hemengo
asegurua
eskandalagarria
dira.

ku berean elkartzen dira gaua pasatzeko. Deneriko jendea izaten da; autokarabana handietan jubilatuta asko edo familiak hurrekin ibiltzen dira, "camper"etan jende gazteagoa, askotan zaletasunen bat duena, mendizaleak, eskiatzailak, piraguitak, surfistak... Aparkalekura bizilagunen bat iristen bada, gaua berak egingo ditu, horizontala bilatu eta gurpildun etxea ondo paratu. Honela, furgetetazaleen artean erraz sortzen da elkarrizketa: "nondik zatoz, nora zoaz, nola daukazu furgeta barruan montatua, nolako motorra duzu", bakoitza bere "makina" hitz egiten... Gero, etxetxoko kortinak itxi eta norberak bere bizimodua egingo du. Ondoko furgetetakoak gau baterako bizilagunak izango ditugu.

Nolakoa da autokarabana bat?

Autokarabana, teknikoki, gidatze-kabinadun txasis bat da, bere gainean aluminio edo polietereko estalki bat duena, kamioiek bezala. Estalkiaren barruan bizilekua atontzen da. Gehienak 3.500 kilo baino arinagoak direnez, autoak gidatzeko behar den baimen bera behar da. Gidatzeak ez du gaitasun berezirik eskatzen, haize gogorarekin kontuz ibili eta neurrietara ohitu behar da soilik. Nahiz eta autokarabane eta bidaietarako prestatutako furgetetek oso

ITSAS MENDI
Karabanak

- Autokarabanak
Hymer, Knaus, Benimar, Rimor.
- Karabanak
Knaus, Eifelland, Vimara, Sun Roller.
- Furgeteten eraldaketa

Tel.: 943 59 32 90 • Faxa: 943 59 41 73
www.itsasmendi.com • e-posta: itsasmendi@itsasmendi.com
20140 ANDOAIN -Autobide ondoan

istripu gutxi eduki, aseguruen prezioak zeharo eskandalagarriak izaten dira. Hemen aseguruak Europako gainerako herrietan baino bi eta hiru aldiz garestiagoak dira. Hala ere, aisialdirako diren furgonetak aseguratzeko elkarte bereziak badira; prezio pixka bat baxuagoak (pixka bat bakarrik) lor daitezke honela.

Autokarabana estandar berri batek 24.000 euro inguru balio ditzake (gama altukoek 50.000), eta nahiko ongi ekipatua dator fabrikatik: espazioa izugarri aprobetxatua, insonorizatua eta isolamendu termiko onarekin; dutxadun komuna du eta hozkailudun sukaldea. 80 bat litroko erregai depositoa izan ohi dute, 100 bat litroko ur garbi depositoa eta ur zikinentzako beste depositoa bat, eta sukalderako eta ur beroa lortzeko, gas bonbona bat.

"Kaputxina" motako autokarabanak (ezaguna) gidatze-kabinaren gainean ganbaratxo bat dauka. Hor bi laguntzako ohe bat dago, eta gainerako espazioan gehienez beste bost lagun-ek lo egin dezakete. Hauek dira arruntenak, baina aerodinamika txarrean daukatenak ere bai. Beste batzuek ez dute kabinaren gaineko ganbararik, honela altuera txikiagoa dute eta kanpoko itxura gainera dotoreagoa da. "Camper" delako furgoneta mota, kontzeptu desberdin samarra da. Berez garraiorako furgonetak dira, kargakontzartimendua bizileku gisa egokitua dutenak.

Camper-ak, autokarabanen anaia txikiak

Kanpotik apenas nabaritzen da furgoneta hauen barruko erabilera eta horrexegatik askok eguneroko ibilgailu gisa ere erabiltzen dute. Barruan leku gutxi eduki arren, beste autokarabana handiagoez bezalako zerbitzuak izan ditzakete eta bi pertsona oso ondo molda daitezke bertan. Merkatuko aitzindari den Volkswagen etxeko California Coach modeloa da ezagunena, baita Mercedes etxeko Vito Marco Polo modeloa ere, azken hau oraindik ez da hemengo merkatuan sartu. Biak fabrikatik Westfalia-ren barruko ekipamenduarekin datoz. Garraio-furgoneta industrialak ere erabiltzen dira, Ford Transit, Renault Traffic, Citroën Jumper eta tankerakoak. Gero eta handiago, barruko erosotasunean irabazten da, baina eguneroko erabilerarako maneiukortasuna eta gidatzean estabilitatea galtzen dira. Motor motaren arabera, autobideetan edozein auto arrunten abiaduran ibiltzen dira, soilik bide txikiagoetan bihurguneak hartzen ohitura hartu beharra dago, orduan furgonetaren neurriak eta zama nabaritzen baitira. Diesel batek 100 kilometroko bederatzi litro inguru kontsumitzen du. Furgoneta industrial oinarritzko batek 12.000 eurotik aurrera balio du. Honelako batean hiru eta lau pertsonak ere luze-luze lo egin dezakete, batzuei jartzen zaien sabai handituari esker bi ohe bikoitz lortzen baitira. Zenbait lekutan, altuerak badu garrantzia: furgoneta-turismo asko egiten den inguruetan, bi metrotik beherakoak bakarrik sar daitezkeen aparkaleku asko izaten da. Bi metrora artekoek ere, autobideetan kotxeek bezala ordaindu ohi dute.

California kategoria honetako furgonetan artean ia mitikoa da. Volkswagen furgonetak tradizio handikoak dira bidaiarien artean; horrelako ibilgailu txiki batean gustura bidaiatzeko imajina daitezkeen detaile guztiak ditu, bidaiatzeko sortua baita. Atentzioa gehien deitzen duena, sabai altxagarria da. Bi aukera ematen ditu gorantz altxa daitekeen sabaiak: batetik, furgoneta barruan zutik kabitzea (sukaldean aritzeko edo jantzeko...);

Autokarabanen merkatua

Europako beste herrietan, Kanadan eta Estatu Batuetan bidaiatzeko modu hau ia legendarioa da.

2001ean, Europan ia 60.000 autokarabana saldu ziren; gure mugetatik kanpo, aisialdirako aukera honen inguruko merkatua, baita bigarren eskukoa ere, oso zabala da eta erabat finkatua dago.

DIMAKO

U d a l a

Udal Bulegoa 946 31 57 25

Herriko eskolak 946 31 55 32

Osasun zentrua 946 31 56 30

3. Adineko erresidentzia 946 31 57 76

Arratia eskualdean, Urkiola eta Gorbeia Parke Naturalen erdian.

Inguru eta ibilbide ikusgarriak; Baltzolako kobak, Aramotz, Larrungane, Eskua, Saibi, Zumeltza, Artaun, Oba, Indusi, Lamindao, Olazabal, Ugarana...

HERRI EUSKALDUNA

la edozein tokitan
aparkatu daiteke
"gurpildun
etxe"ekin.
Askatasun handia
ematen du batera
eta bestera
mugitzeko.
Abantaila asko
ditu, baina
batzuentzat
desabantailek
irabazten dute:
espazio falta,
etxeko lanak egin
beharra...

bestetik, goiko ohe bat edukitzea, non bi pertsona nagusik eroso lo egin dezaket. Umeen gozamina izaten da goiko "logela" honetan lo egitea... Alde txarra zera da, hotz egiten duenean oihalak ez duela askorik isolatzen, ezta zarartetatik ere. Gainera, euria denean, oihala lehortu egin behar da gero.

Gidari eta kopilotoaren eserlekuak biratu egiten dira furgonetan espazio handia irabaziz, honela atzeko eserlekuarekin eta tartean mahaiarekin lau pertsonentzako "jangela" eratzen da. Sukaldea gas bonbona batekin dabil. Bonbona furgonetaren atzealdean dago eta ihesen bat izatekotan gasa furgonetatik kanpora atera dadin segurtasun-sistema bat du. Sute-giaren ondoan ur garbien depositotik ponpa

txiki baten laguntzaz ura hartzen duen arraska dago eta erabilitakoa ur zikinen depositora bideratzen da. Bestalde, bateriatik elikatzen den hozkailu bat dago. Furgoneta industrialak fabrikatik bateria bakarrarekin etortzen badira ere, autokarabane eta bidaiarako furgoneta txikiek ere, bi bateria independente izaten dituzte, bata motorrarentzat, eta bestea argi, hozkailu eta berogailuaren beharretarako. 12v-ko instalazio elektrikoa denez, 220v-rako bihurtgailuak erabiltzen dira bateriara bestelako aparailu txikiak entxufatu ahal izateko. Honek hainbat egunetan autonomia osoz ibiltzeko aukera ematen du.

Furgonetazale asko udaz gainera neguan ere bidaiari ibiltzen direnez (eski garaian adibidez), ibilgailuaren motorretik independentea den berogailua instalatu ohi dute. Ibilgailuaren erre-gaiarekin eta bateria auxiliarrarekin funtzionatzen du, eta noski, ibilgailua erregairik gabe ez geratzeko sistema bat dauka. Furgoneta barrua (eta motorraren zirkuitua) ongi berotu arren, berogailu hauek oso gutxi kontsumitzen dute (litro bat gasoil zortzi ordutan gutxi gora behe-ra). 600 eta 1.000 euro artean kostatzen da.

California eta Vito Marco Poloren antzeko ekipamendua neurri egokiko edozein furgoneta-ri egokitu ahal zaio. Horretara dedikatutako enpresaren batera joz, garraio-furgoneta arrunt bat, lau gurpildun etxetxo mugikor batean bihurtzen dizute. Ibilgailuaren neurri eta formek ahalbidetzen badute, ohe tolesgarri bat, armairuak eta sukaldea egokitzen dituzte barruan, eta furgoneta handienetan, komuna eta dutxa ere bai; ur eta gas instalazioak jarri eta nahi izanez gero, sabai altxagarriak egin ere bai. Karga-konpartimendua hutsik duen furgoneta baten ekipamendu oinarritzakoa (1,90 x 1,60 m-ko ohea eta mahaia) 2.500-3.000 euro kostatzen da; sabaia altxagarri bihurtzea, beste 3.000 euro inguru. Askok, hala ere, furgoneta hutsa erosi eta beraiek egokitzen dute: kortinak josi, ohea egiteko plataforma jarri, tapizatu... ■

INSTALAZIO BERRIA

- 1.300 lagunentzako lekua • Partzela hesituak eta gune zabala hesitugabea • Partzela bakoitzean ura, argindarra eta estolda • Bungalow telebistarekin alogerean hartzeko aukera • Ostata • Logelak literekin, eta pentsio erdia edo osorako prezio bereziak • Ur beroa doan

ERROTA-EL MOLINO kanpina

Mendigorría, Nafarroa

Tel. 948 34 06 04 - Fax 948 34 00 82

E-mail: info@campingelmolino.com Web: www.campingelmolino.com

"ESERI ARNESEAN, hankak paretari perpendikular jarri, eta joan soka pixkanaka askatzen...". Hasiberriak nola hala egiten du monitorea esaten diona, arroka bustian irrist egiten du, une batez zalantza egiten du, baina azkenean urjauzian behera desagertzen da. Segundu batzuk eta gero beheko putzutik zirrara-oihu bat iristen da, eta jarraian "libre!" entzuten da, taldeko hurrengo kideak soka erabil dezakeela adieraziz. Guarako mendizeran gaude, Aragoiko aurre-pirinioan, arroilen jaitsieraren paradisu txikian. Herrixka abandonatuz betetako mendizerra hau hainbat ibai eta errekek zeharkatzen dute, arroila, sakan eta haitzarte oso eder eta ikusgarriak eratuz, paisajearen protagonista nagusiak direnak, arroilen jaitsieraren zaleen, eskalatzailen edo espeleologoaren gozamenerako. Harkaitzak eta urak, beren etengabeko jokoan, ikuskizun zeharo ederra eratu dute Guaran, erosioak sortutako mila formekin. Guara naturaren bitxi arraro bat da, non harkaitz, ur eta argiaren jokoak ez duen parekorik.

Guara paradisua da, eskalatzailentzat, espeleologoentzat edo udan arroila artean errekek ur gutxirekin doazela aprobeztatzuz gozatu nahi duen ororentzat.

MUSKILDA
TELLABIDE

Guara ura, arroka eta neopreno

Jada 70eko hamarkadan, arroila batzuen barrualdeak esploratu ziren arren, 80koaren hasieran hasi ziren espeleologia, eskalada edo esploraziotik zetozen hainbat pertsona Guaran arroilak kiról moduan jaisten. Orduan ez zen horretarako material berezirik erabiltzen, edo erabiltzen zena ez zen egokia izaten: edozein kainoi bainujantzian jaitsi ohi zen eta arrunta izaten zen txalupa puzgarria eramatea. Hastan haieran arroilen jaitsiera jarduera marginala zen, baina azken hogeitaz urteotan zeharo zabalduta da eta masifikazioa ere iritsi da. Gaur, arroilen jaitsieran aritzen dira lehengo eskalatzailak, espeleologoak, naturazaleak eta beste, baina uda garaian kainoi ezagun batzuetan, zalaparta eta iskanbilaren erdian, mota orotako jendea pilatu ohi da, egun berean kainoi berek jaisten ehunka pertsona batera aurki daiteke. Azken urteotan arazo ekologikoak ere sortu ditu honek. Zalantzarik gabe, arroilen jaitsieraren alderdi ludikoak erakartzen du zaletu asko. Gainera, ia adin guztietarako eta gustu guztietarako egokia da, maila guztietako errekek daudelako, errazak eta zailagoak. Pirinioetan eta inguruetan 600 bat kainoi daude esploratuak gaur egun.

BUNGALOWAK ALOKAIRUAN

**Aritzaleku
kanpina**

San Pedro z/g. 31291 LERATE (Nafarroa)
Tfnoa./Faxe: 948 39 50 64
e-posta: aritzale@net-way.net
www.aritzaleku.com

Allozko urtegiaren hainbat jarduerak egin ahal izanen dituzu, esaterako, bela. Horretan ikasi edo aritu nahi baduzu, Nafarroako Bela Eskolaren zerbitzuak izanen dituzu.

Arroilen jaitsiera arroka artetik doan errekaen ibilgutik jaitea da, bidean aurkitutako oztopoak oinez, igerian, salto eginez edo soka batetik rappel-a eginez gaindituz.

Kainoi bat jaisteko edozein irteera prestatu egin behar da aurretik. Arroila nolakoa den aztertu, beharrezko tresnak zein izango diren jakin, zein diren arroilaren arriskuak edo gune konplikatuak, eta azkenik errekaen ur-emia eta eguraldia begiratu. Denbora luzez uretan egoteko neoprenozko jantzia eramaten da, har-kaitzarekin urratuak ekidingo dizkigu eta gainera igeri egitea erraztu. Soka eta rappel-erako tresnak beharko dira aukeratutako arroilak hala eskatzen badu; gainera taldearen gauzak (janaria eta beste) urari ateratzen uzteko zuloak dituen motxila batean eramaten dira, ontzi estanko baten barruan.

Horretaz guztiaz arduratu nahi ez bada, edo eskarmenturik ez badugu, gidari batengana jo daiteke. Kainoietan esperientzia duen eta jaistera goazen arroila konkretua ezagutzen duen norbaitekin joan beharra dago, arriskuak mugatuz paisajeen edertasuna mirestek. Gidari batekin joatea arriskuak gutxitzeko aukera ona da, errekan gozatzeaz bakarrik arduratze-ko...

Guara mendizerra eta bertako herrixkak uretako kirolen modarekin uda garaian berpizten dira. Bertako leku bisitatuenetako bi Alquezar eta Rodellar herriak dira. Asko dira Guara arroilak jaistera joaten direnak, horietako asko frantsesak. Rodellar leku ezinhobean kokatua dago Mascun arroilaren ondoan dagoelako. Alquezar, aldiz, herri zeharo ederra da, gotorleku arabiar bat baita. Ikustekoa da Vero ibaiaren gainaldean kokatua dagoen gaztelua, eta harriz egindako kaletxo politak. Bertan, zailtasun desberdinetako arroilak proposatzen

Arroilak ez dira parke akuatikoak

Sekula ez da ahaztu behar ingurune natural batean gaudela, geratzen diren espazio libre urrietakoan. Horrela izaten jarrai dezaten, gizakion presentzia ahalik eta oharkabeena izan dadin saiatu beharko du bakoitzak, naturaren bitxi hauek aurkitu dituen bezala edo garbiago uzten eta gainerako bizidunak ez aztoratzen. Bestalde, norberaren burua zaintze aldera, bakoitzak duen prestakuntza eta ekipamen-

dua edukita ere, beti argi eduki beharko da hainbat gauza:

- Ez da uste izan behar erreka bat beti baldintza berdinetan dagoenik, eta jaitsiera batek beti zailtasun maila bera duenik. Arroilaren egoera zeharo desberdina izango da ur-emari desberdinarekin. Bestalde, nahiz eta emaria egokia iruditu, egoera aldatu ahal izan da ekaitz baten ondoren. Ez da inoiz sinetsi behar jaitsiera bat ongi ezagutzen dugula lehenago jaitsi dugulako. Unean uneko informazioa jaso behar da beraz.
- Udan eguzkitsua eta jendetsu dagoen arroila atsegina, gainerako garaietan bakarti eta basatia izaten da. Ur handien sasoiari, erreka bere jabe da inoiz baino gehiago, ura bakarrik da egoeraren jauna eta jabe.
- Urjauzi baten indarra, gainera, ez da sekula gutxietsi behar; horrexegatik ez da emari eta indar handia duen urjauzi batetik jaitsi behar. Gertaturiko istripuren batean ikusi denez, egoera honetan sokarekin sor daitekeen edozein arazok itotzea eragin dezake segundu gutxitan.
- Arroila oso estuetan, lagun talde oso handian joateak arazo bat baino gehiago sor dezake, ekaitza baldin bada batik bat: oso poliki jaitea, banan bana pasa beharreko lekutan hotzak gelditzea, beste taldeak oztopatzea...
- Segurtasun neurri batzuk, dena den, oinarritzkoak dira: adibidez, putzu batera salto egiten da, putzua salto egiteko erabat egokia dela erabat ziur egotean bakarrik. Ekaitz edo eurite gogor batek putzuaren hondoa hondarrez edo legarrez bete ahal izan du, edo lehen ez zegoen zuhaitz-enborren bat egon daiteke ur azpian... Gainera, euri edo ekaitz arriskuarekin ez da inoiz arroila batetik jaitsi behar, ur-emia bat-batean igo eta korronteak eraman ahal zaituelako.

dituzten hamar bat agentzia daude, beharrezko materiala eta gidariak kontrata daitezke. Arroilak jaistera joan nahi duenarentzat zerbitzu guztiak dituzten bi kanpaleku, Alquezar-ekoa eta Rodellar-eko Mascun kanpalekua aipatuko ditugu. Kanpaleku horietan neoprenozko jantziak eta bestelako tresna guztiak aloka daitezke, gidariak kontratatu, informazioa lortu eta abar. ■

Hondarribia Ikusteko eta bizitzeko herria

Hondarribiako Udala
Euskara Zerbitzua

Tel: 943 644300 Kale Nagusia 20, 20280 Hondarribia

Beste Santiago bidea

Iturrioz eta Lepinoy frantziskotarren kostako erromesaldia

ALOÑA IPINTZA

EUROPAKO HERRIALDE ASKO norabide bakarrean lotzen dituen bidea, hainbat ibilbidez osatua dago; ezagunena Bide Frantziarra da, hau da euskal ibiltari gehienek aukeratzen dutena. Hegoaldean, Nafarroako Orreagan sartu eta Santiagon amaitzen da esperientziaren betebeharrak; hala ere, bakar batzuk Nafarroa Behereko Donibane Garazitik hasten dira. Ibiltari gehienek ekainetik irailera bitartean egiten dute saioa, baina erromes elkarteetako ordezkariak, apiril-tik maiatzera bitarteko eta irailetik urrira bitarteko egunetan egitea gomendatzen dute.

Bide Frantziarra nazioartean ezagunena eta tradizioz handiena duena izan arren, beste biderik hartzen duen erromesik ere bada, Juan Joxe Iturrioz Legorretakoa eta Guy Lepinoy

Historia ugari bide bakarrean biltzen ditu Santiago bideak; euskaldunen artean oso ezaguna, oinez, bizikletaz, zaldiz... egiteko aukera du erromesak.

paristarra kasu. Iturrioz fraide frantziskotarra da, eta azken 26 urteak Donapaleun eman ditu. Lepinoy, berriz, frantziskotar laiko da, eta giza naturalista da bizibidez. Bi erromes hauen abenturaxoa Frantziako Bretaina herrialdeko Finisterre lurmuturrean hasi zen martxoaren 30ean eta ekainaren amaierarako Santiagon egotea litzateke beraien helburua.

Bikote honek aukeratutako bidea, kostaldeko bidea da, kostatik gertuena dagoena, biderik zaharrena litzatekeena. Iturriozek urte sabatikoa egiteko asmoa zuenez, eta Lepinoyk lan aldaketak egin behar dituzenez hiru hilabeteko bizipenek herrialde ezberdinetako herritarrekin kontaktuan egiteko aukera ematen die. Astebete izan zuten erromes hauek beraien ibilbidea presatzeko, hasiera batean zituzten asmoak alde batetara utzi eta kostako bidean dira jada: "Guk egin nahi genuen guztia egitea ezinezkoa da, egunean kilometro asko egitea edo epeak luzatzea beharrezkoa zen horretarako. Azkenean, gure helburu nagusiak bidea bizitzeko, egiten ari garena gozatzea eta tarteka topa genitzakeen herritarrekin hitz egiteko astia izatea zenez, orain egiten ari garen ibilbidea egitea erabaki genuen". Bretainatik, kostaldetik datorren ibilbide honek ezaugarri bereziak ditu Bide Frantziarrekin alderatuz behintzat. Batetik ibiltari oso gutxi ikusten dira kilometro askoren ondoren. Bestetik, bide hau ez da oso ikertua izan eta ondorioz ez dago norabidea adierazten duen zeinurik; bi erromesok eguneroko kilometroei aurre egiteaz gain, bidearen nondik norakoak sumatu behar dituzte. Bideak zeharkatzen dituen herrixketako biztanleek ere ez dute harrera berezirik azaltzen ibiltariaren aurrean, edozein dela ere: "Kostaldekoko bide bonetan, lehenengo ia 1.600 kilometro-

ARAMAIO

-Etxebarri Nekazalturismoa (Olaeta) 945450123
-Muru Nekazalturismoa (Gantzaga) 945445365
-Unzueta Nekazalturismoa (Zabola) 945445095
-Uxarte Nekazalturismoa (Untzillia) 945445146

LEGUTIANO

-Bentazar Nekazalturismoa (Elosu) 945455888
-Atxarmin Nekazalturismoa (Elosu) 945455087
-Haritz Ondo Hotela (Elosu) 945455270

UIRKABUSTAIZ

-Doña Lola Hotela (Izarra) 945437224
-Ugarzabal Nekazalturismoa (Gujuli) 945437270

ZIGONIA

-Guikuri Nekazalturismoa (Murua) 945464084
-Gorbela Nekazalturismoa (Murua) 945464201
-Lizardi Etxea Nekazalturismoa (Zaitegi) 945460976
-Izpilikuri Nekazalturismoa (Akosta) 945464154

ZUIA

-Casa del Patron Hotela (Murgia) 945462528
-Altube Hotela (Altube) 945430173
-Golkurja Aterpea (Sarria) 944700747
-Perrenku Nekazalturismoa (Markina) 945430224
-Gorbela Bide Nekazalturismoa (Sarria) 945430046
-Albategui Nekazalturismoa (Markina) 669972313

ZUIAKO KOADRILAKO ostatuak

Tel.: 945 430 167
www.cuadrillazula.com

etan ez dago erromesen oroitzapenik, eta bala izanik ere ez dira aintzakotzat hartuak izaten, ez dira baloratutak. Bakan batzuei gu nor garen aipatuz gero jarrerara ona azaltzen digute".

Ibilaldiaren zergatia.

Euskal Herrira iritsi berriak dira erromesak, Bilbon dira jada. Bihar, Kantabriako lurretara iristeko asmoa dute. Egunean zeharreko esperientziak alde batera utzi, eta bidea egitera zerk bultzatu ote dituen jakiteko garaia iritsi da. Iturrioz azken urteetan Donapaleun egondako erromesek bultzatza eginda hasi omen da lan honetan, "nire gorputza eta bibotzean haiek sentitzen zutena sentitu nahi nuen, nekea, izerdia, lo egiteko lekua...". Biek komunean euren sinismen erlijiosoek bultzaturiko arrazoiak dituzte: "Biblia bidea egitea asko agertzen da, biblia-ko jendea beti dago bidean. Bidean jarri eta esperientzia hori izatea garrantzitsua iruditzen zitzaigun, eguneroko segurtasuna utzi eta egunerokotasunari aurre egin eta konformatuz. Bestetik, ebanjelioan ere bi bidaiari (Emaus-eko dizipuluak) agertzen dira, Jesus baien artean; basieratik egoera horrekin identifikatzen gara. Azkenik, jendea laguntasuna eskaintzea da gure helburua. Guretzako bidea egitea, elkartasun mezu zabaltzea da".

Itsaso, mendi eta hondarrezko ibilbideez osaturiko kostako bidea da Iturriozek eta Lepinoyek azken hilabeteetan izandako ezbeharren eta esperientzien lekuko bakarra. Eta, jada San-

Ekainetik aurrera
bidelagun izango
dituzten erromesei
"eguneroko gorputz
nekeari eta
bidearen
esperientziari esker
bertan bizi
daitezkeen
harreman moduak
bizitzea"
gomendatzen die
Iturriozek.

tiagorako bidea egiteko 500 kilometro besterik gelditzen ez zaizkienean, orain artean egindako guztia atzean utzita, urruntasunak eskaintzen duen ikuspegi berriarekin, ziurrenik ere ibilbide berdina ez luketela inoiz errepikatuko aitortzen du Legorretakoak: "Bide hau ez da guk aukeratu genuen bidea, ondorioz, denetarik topatu dugula aitortu behar dut". Hala ere, une politak ere gogoan ditu Iturriozek, besteak beste, lagunek beraiekin egindako ibilaldi saioak, ezagutu gabe lotarako etxea eskaini dieten herritarrek edota, lehenengo egunean, Finisterretik abiatu aurretik, bretoi laiko batzuk euren ohorez egindako meza.

Santiago bideko erromesak

Ibilbidearen kutsu erlijiosoak eta bi erromes hauek frantziskotarrak izanik erlijioarekin duten loturak ez du zerikusirik gehienetan bidean izaten diren ibiltarien ezaugarriekin. Iturriozek berak ere argi du asko eta asko, abentura bila edota kirola egiteko asmotan abiatu eta erromes bihurtu direnak ere badaudela. Bere ustez, Santiago bidea ez da fededunen bidea "Santiago hori egotearena legenda butsa da. Santiago erromes lekua da eta erromesei zor diegan errespetuagatik onartzen dut. Askok, fededun izan gabe zerbaiten bila dabiltza. Kultura askok bidea egitearen filosofia bereganatzen dute; nire ustez ezinezkoa da bide hau sineskera zehatz bati lotzea". ■

Esaten dutena baino askoz gehiago

Gertaera historikoen gune dela esaten dute: wolframio metala hemen aurkitu zen eta bertan berretsi Lehenengo Karlistadari amaiera eman zion hitzarmena. Gainera, bertako Santo Kristo Hilzorikoaren imajina Barroko garaia Europar eman duen maisulanik handiena dela esaten dute eta bertan paseatzean erai-kuntza bikain eta jauregi zoragarriak miresten direla. Eta hemengo errellenu eta tostoioren zapore ezta gogoangarria dela ere esaten dute. Hori guztia egia da. Baina bertaratu gabe ez dago jabetzerik. Zatoz.

Esaten dutena da gutxienezkoa.

Arantzazutik 20 km.era eta

Loiolatik 26ra

duzu:

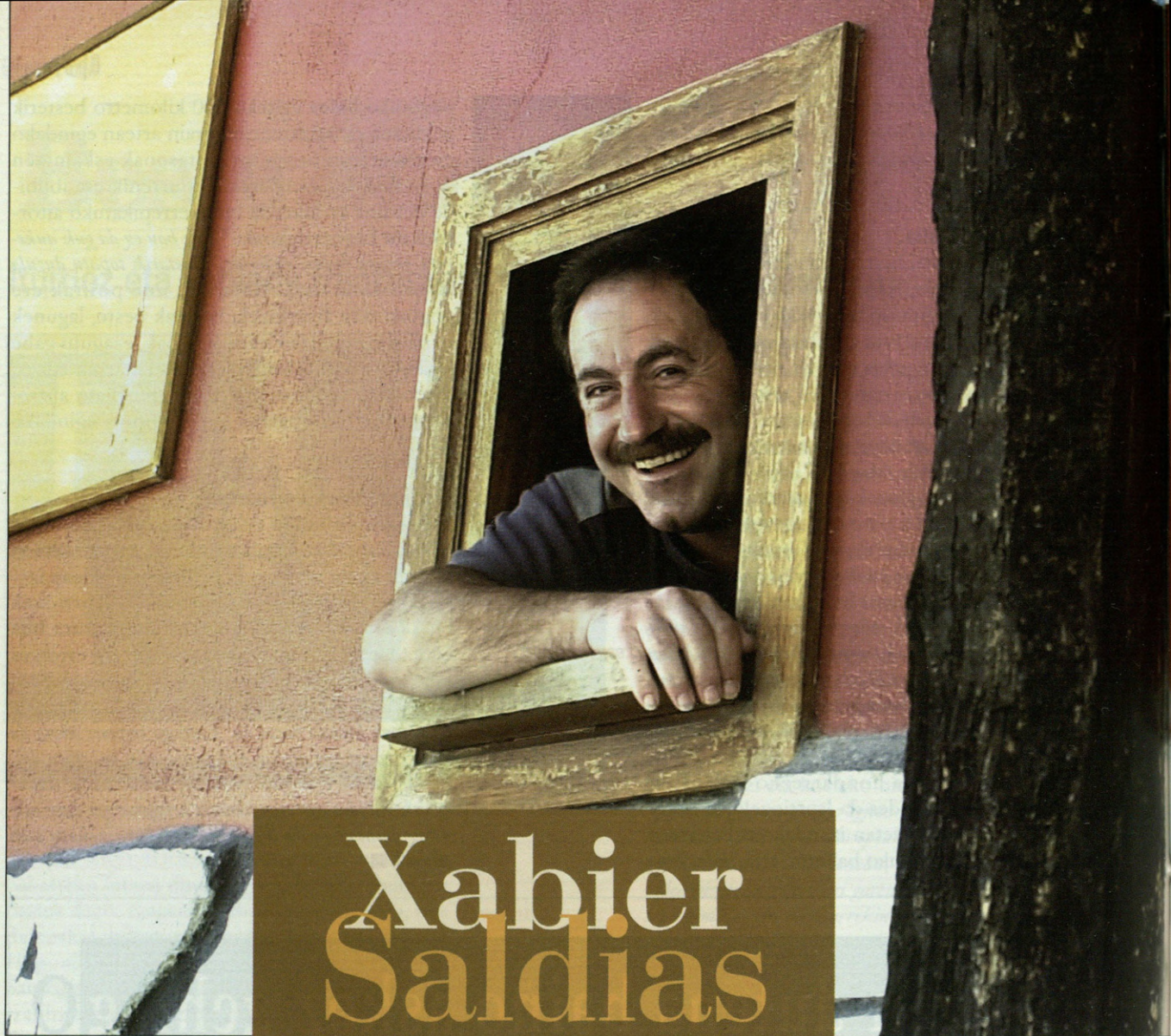
Bergara.

BERGARAKO UDALA

Gidatutako bisitaldiak **doan** Eguneroko.

Turismo Bulegoa - tf. 943- 77 91 28.

Xabier Saldias

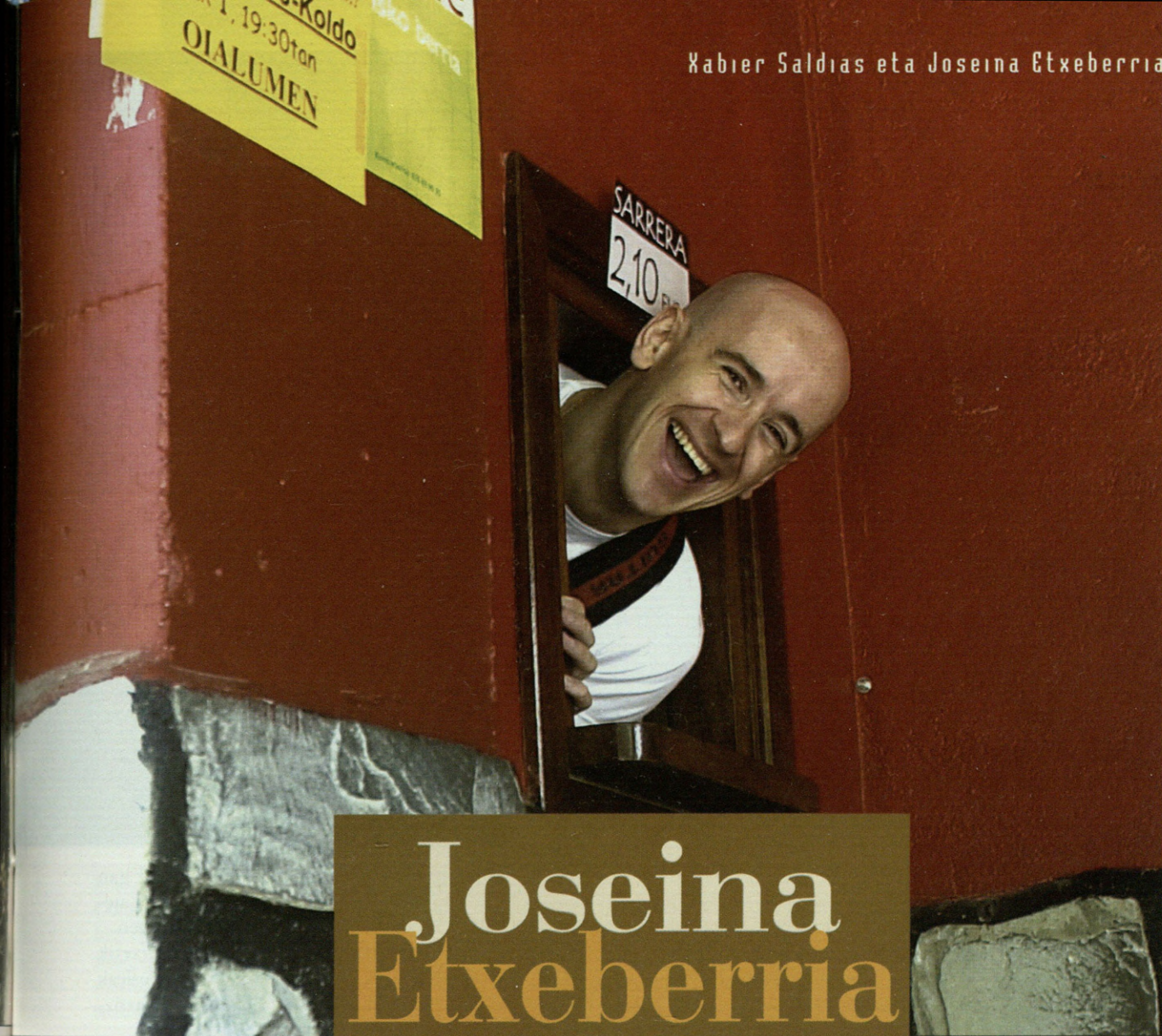
Erromerien Erregea eta R

• PERTSONAIAK •

Hernaniko Oialume dantzalekuan gaude, astebururo musika taldeak ekartzen dituen dantzaleku estalian. Xabier Saldias erromeria harremanetan hasteko toki bakarra zen garaietatik ari da plazatan, "dantzarako gerritik heldu eta huraxe zen aste osorako gasolina!". Joseina Etxeberriak, berriz, gurasoek esandakotik omen daki "neska laguntza" zer zen. "Erromerien Erregea" eta "Fenomeno Berria" jarri ditugu dantzan.

Xabier, zuk 33 urte daramatzazu plazaz plaza. Zuk, Joseina, azken urteotan jendetza erakarri duzu Disko Festaren bidez. Zein izan da zuen plaza bila-kaera?

X. Saldias: 70eko hamarkadan sortu genuen Egan taldea, berbenatan euskal giroa jartzeko, eta garai hartako uneko kantuak euskaratu genituen, Beatles-enak, esaterako. Dantzarako Madrildik ekartzen ziren orkestren kontra egitea zen gurea. Formula horrek segituan su hartu zuen. Gaurtik begiratuta konturatzen zara garai hartan beste aukera askorik ez zegoelako izango zela. Jendea edozein herri txikitara mugitzen zen. Gure errepertorioa goitik behera ikasita zuen makina

Joseina Etxeberria

enomeno Berria dantzan

bat bazen! Eta non ez ote dugu jo? Baita ukuilu batean ere!

1990. urte inguru horretan, urtean 200 emanaldi egiten genituen. Orain 100 egiten ditugu. Zer gertatu da? Taldeak ugaritu egin direla eta jendeak aukera gehiago duela. Bakoitzak bere gustuaren arabera jokatzeko du. Eta oraindik ere badago jende asko, jendea joaten den lekura joaten dena, giroaren bila, nori jotzen duen begiratu gabe. Guk horixe galdu dugu, jendea jada ez dela gurekin mugitzen.

J. Etxeberria: Gure kasuan, Disko Festaren lehen ideia orain lau-bat urte sortu zen. Ikastolen Festen antolatzaileek pertsona bat behar zuten arratsaldean zehar zirkuiturako musika

ESTITXU EIZAGIRRE
IXIAR EIZAGIRRE

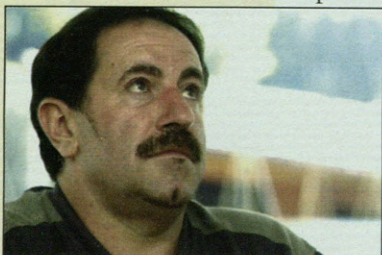
Argazkiak:
Alberto Elozegi

jartzeko, eta akordio batera iritsi ziren Euskadi Gaztea eta Euskadi Irratiarekin: lan hori Euskadi Gazteako pertsona batek egitea adostu zuten.

Aurrerago pentsatu genuen sekulakoa izango zela formula hori festetara eramatea: batetik, irratiantzat promoziorako bidea zelako. Bestetik, ikusita egun jendeak festa gehiago egiten duela tabernetan plazan baino, erabaki genuen tabernetan dagoen musika hori kalera ateratzea. Geu izan gara gehien harritu garenak izan dugun harrerarekin.

Egiten ari garenak agian plaza giroari egin diezaioke gutxieneko kalte bat. Lehenago hiru ziren lekuan orain lau bagara eta kasualitatez gu egiten ari garenak une honetan funtzionatzen

Curriculum

● **JAIO:** Azpeitian, 1951n.

Ibilbidea

- 1970az geroztik Euskal Herrian plazaz plaza dabil, Egan taldearekin.
- 1993an ETBn "Hegan" saioa aurkeztu zuen.
- 1994an Egan taldea bitan banatzearen ondorioz, Trabuko eta Egan Berria sortu ziren.

Diskoak

- "Hemen gaude" (1985).
- "Festarik festa" (1986).
- "Denok dantzara" (1987).
- "Egan" (1990).
- "Erromerian" (1990).
- "Lehenengo lau diskoetatik" (1991).
- "Nahasean" (1991).
- "Queen omenduz" (1992).
- "Dantza eta kitto" (1993).
- "Egan Berria" (1995).
- "Meta eginez" (1996).

badu, egia da eurei zerbait kenduko diegula. Baina kontzertuetako talde bati ez dakit zein puntutaraino kendu diezaiokegun jendea, zeren talde horiek euren publikoa mugitzen dute. Hala ere, gauza hauek joan etorrikoak dira: gaur funtzionatzaren duena bihar itzali egingo da, eta gaur entzuten ez denak bihar arrakasta lortuko du. Bestalde, inondik inora ez ditugu egiten Xabierrek egiten dituen haina emanaldi. Joan den urtean asko jota 45 emanaldi egingo

genituen.

X. Saldias: Gu urte osoan ibiltzen garenez, emanaldi denak ere ez dira berdinak. Urte sasoi bakoitzean merkatua nola dagoen, guk ere hor mugitu behar izaten dugu. Abuztuan festa gehiago dagoenez taldeak baino, gu ekarri nahi gaituztenek ordaindu egin behar dute. Baina negua datorrenean emanaldi txiki denak hartzen ditugu. Nik musikariei urte osoan ordaindu behar diet soldata bera, eta horretarako urte osoan batezbesteko bat lortu beharra dugu.

Disko Festa irratia promozionatzeko bide bat ere badela esana duzu. Zer parte du bakoitzak?

J. Etxeberria: Askok uste du urrez betetzen ari naizela, antolatzaileak Disko Festagatik ordaintzen duen guztia niretzat dela, eta ez da hala.

Disko Festan EITBk publizitatearen zatia dauka. Ni diskoak jartzeko kontratupean nago, eta bi dantzariak ere kontratatuta daude. Bestetik, argietarako enpresa bat kontratatzen da, beste bi soinu enpresa ere bai, eta baita kontratazio lana daraman beste enpresa bat ere. Gure produktua beste batzuen baino dezente garestiagoa da, enpresa txiki asko daudelako Disko Festan.

Plazatan aritzeak zer ezaugarri du, kontzertu batekin alderatuta?

X. Saldias: Kontzertuetako taldeek gauza jakin bat jotzen dute eta horixe nahi duten publikoa daukate. Gu, ordea, jendearekikoa egitera goaz. Arratsalde aldean umeak eta ezkonduak daude, eta umeek "Operación Triunfo", "Betizu" eta halakoak eskatzen dituzte. Gaupasatan gazteak bakarrik egoten dira eta gehiena rockeroa jotzen saiatzen gara, edo behintzat, salto egitekoa.

Hala ere jendeak badaki Eganek zer egingo duen gutxi gorabehera, zigilu bat baduzu. Gainera askotan, zigilu horretatik ateratzen bazara, akabo! Beti esan izan digute ea noiz egin behar genituen kantu propioak; disko bat atera genuen geuk sortutako kantuekin, eta harexek

izan zuen arrakasta gutxienean. Jendeak Egan esan eta erromeria imajinatzen du. Hortik ateratzen zara eta jendearengana ez zara iristen.

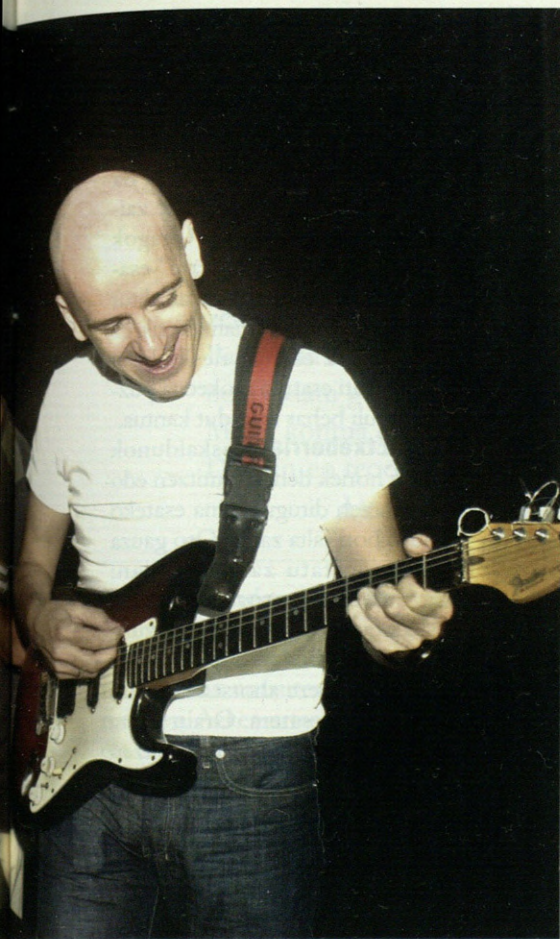
J. Etxeberria: Plazan ez du balio etxetik ekarri duzun ideiarekin egoskortzeak. Ikusleak eskatu egiten dizu, eta feedback edo elkarrizketa hori ezinbestekoa da.

Eszenategian zaudela jendeak hanka egiten duela ikustea da pertsona bati gertatu dakiokeen gauzarik gogorrena. Zeu sentitzen zara barregarri. Zuek, Xabier, sikiera instrumentuekin ari zarete, eta hor gutxieneko espektakulua badago, orain gitarrako soloa datorrela edo abeslariak ez dakit zer egiten duela. Aldiz, tramankulu baten atzean ezkutatuta diskoak jartzen ari bazara eta hor ez badago espektakulurik, jende aurrean biluzik gelditzen zara. Zentzu horretan, bizi guztian egin dudana gauzarik "erradikalena" egiten ari naiz. Hemen arrakastak oso sonatuak dira, baina porrotek ere zuloan uzten zaituzte.

Jendearen eskakizunak aldatu al dira?

X. Saldias: Gero eta jende gutxiago dago musikari on bat ikustera joateko prest, birtuosismoak ez du arretarik deitzen. Espektakulua eman behar duzu, eta ikuste-

Espazioak ere badu bere puntua. Euskaldunak beti izan du halako izaera lotsatia, eta asko gustatzen zaigu ahalik eta ezkutuen egotea. Aldiz, plaza oso leku nabarmena da

koa gehiago izan behar du, entzutekoa baino. Gainera jendeak espektakuluaren parte izan behar du, zuk jarri arazi behar duzu jendea mugimenduan. Bestetik, jende gehienak nahiago du ondo abesten duen bat ikusi, musikari on bat baino. Identifikatuago sentitzen dira abeslariarekin, jende guztiak abestu izan duelako bizitzan, eta ondo abesten duen abeslari bat preziatzen badaki jendeak. Guzti honen adibide garbiena "Hemendik at" taldea da: "latako" musika jarri eta eurek zuzenean abestu eta dantzatu egiten dute, Jendea berdin biltzen dute, nahiz musika "latakoa" izan.

Guk garai hauetan birtuosismoa ahaztu eta ahotsari erreparatzea erabaki dugu.

Eganena beti izan da ahotsa zaintzea. Ikusten da, urteak joan eta urteak etorri, horrek irauten duela. Guk 33 urte iraun badugu, ahotsarengatik izango zen.

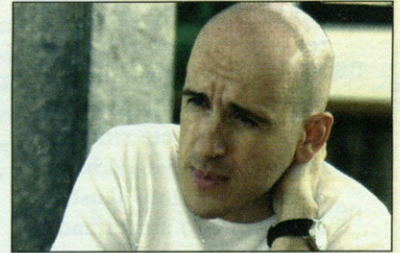
J. Etxeberria: Ados nago, jendearen kontzeptua aldatu da. Gaztetan Ramones entzuten genuenean eta Egan gure herrira etortzen zenean, gitarra elektriko bat ikusi eta jada nerbioa jartzen ginen. Askotan gainera, zuek eki-poa muntatu, afaltzera joan, eta gu adi-adi egoten ginen oholtsa hutsera, gitarrari begira! Hori aldatu den gauza bat da, baina horren aurrean zer egingo dugu bada? Gainera musika munduan gu gara agian jendearen joera horien esklabu garenak. Rock taldeek gauza bat egiten dute eta kito, hartuko duzu edo ez duzu hartuko. Aldiz guri jendeak zuzenean exijitzen digu "jarri ezak hau" edo "jo ezak bestea". Flexibilitate hori garrantzitsua da gainera: flexiblea dena okertu egingo da, baina apurtu ez. Gogorra dena pixka bat okertzean puskatu egiten da.

Jendeak eskatzen duen guztia emateko prest zaudete, edo non jartzen duzue muga?

X. Saldias: Urtero kanta bat izaten dugu, nahiz eta jendeak eskatu, "hemendik ez nauk ba pasako!" esaten duguna; "Bomba" kantua modan zegoenean, adibidez, edo "Aserejé". Eta uda guztia horren kontra egon eta gero, jende gutxi gelditzen den goizalde batean erori egiten zara: taldekoon artean "zergatik ez diagu ba joko?" esan eta jotzen bukatzen duzu. Eta arrakasta gehiena horrek du gainera!

J. Etxeberria: Musika munduan beti daude halako konplexuak; "ni guzti honen gainetik nago" edo "horretara ez naiz jaitsiko" bezalako sentazioak. Gaztetan nik ere aurreiritzi piloa nuen, eta guretzat Ramones edo ACDC entzuteak puntu inkonformista bat

Curriculum

- **JAIO:** Ataunen, 1968an.
- **IKASKETAK:** Kazetaritza.

libilbidea

- 1990az geroztik ari da Euskadi Gaztean (irratia sortu zenetik).
- ETBn "E-Klipse@" bideoklipen programa hasi zen aurkezten 1999an.
- 2001 urtean hasi zen Disko Festarekin.
- Idatzizko hainbat mediotan kolaborazioak egin izan ditu: "Gara", "Diario Vasco", "El Pais", "Euskaldunon Egunkaria"...

gure!
arteak
euskaraz

Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia
Kultura Saila
Departamento de Cultura

zuen: gure garaiko neskek ez ziguten kasurik egiten eta Los Pecos bezalako taldeak entzuten zituztenez horri erantzuteko modu bat zen gurea. Baina denborarekin ireki egiten zara musika mota ezberdinetara. Gero eta sinetsiago nago musika bat eta bakarra dela: instrumentu akustikoe-kin egin edo sintetizadore batekin egin, rocka izan edo klasikoa izan, azkenean musika da. Zuri zerbaitek komunikatzen badizu, iritsi egiten bazaizu, horrek du axola. Modatan erortzen gara, hori garbi dago, baina garbi dago ere festetan entzuten ditugun kantuak etxean entzuteko ez zaizkigula gustatzen. Guk plaza-ri ari garenean leku eta memento horretarako jardun behar dugu.

X. Saldias: Bestetik atentzioa ematen dit euskaldunak zer ezberdinak garen. Hemen, adibidez, popak ez du funtzionatu.

J. Etxeberria: Baina hor zerbaitek huts egiten digu, eta nabarmena da. Gainerako herri guztietan generorik salduena popa baldin bada eta hemen ez badago, konplexuren bat badugun seinale. Ezberdintasun punturen bat egongo da beti, baina hainbeste ez.

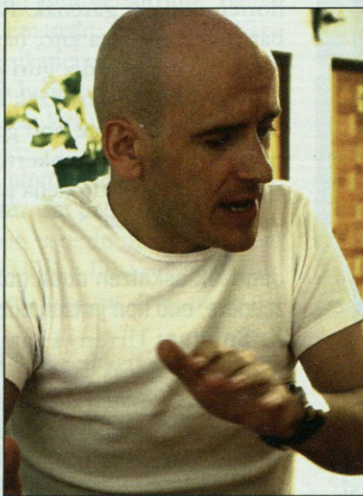
Hemen euskal rock erradikalak markatu du historia guztia. Hemen funtzionatzen dutenak punk ukitua duten edo heavy metala egiten duten taldeak dira. Aldiz, pop erres, gardenak zaila du hemen funtzionatzen. Triki ukitu batekin pop musika egiten duten taldeak badira, baina korrante bat egitea falta da.

Letra aldetik, erreparoa ematen duen musika mota egiten hasten garenean, beti drogari buruzko gaietara edo ukitu abertzalea duten

Joseina Etxeberria

Halakoxea naiz! Orain gutxi Beasainen genuen Disko Festa. Bertako nire lehengusu bat kontatzen jardun zitzaidan, herrian denek esaten ziotela: "Hi, hire lehengusu horrek zer hartzen dik hala ibiltzeko?" eta bera denei azaltzen ez nuela sekula ezer hartzen, halakoxea nintzela.

Eszenategia txikia zen, eta korrika nindoala kableekin estropozo egin nuen. Berehala etorri zitzaidan burura: "Berriz ere fama ederra izango dut Beasainen!".

mezueta jotzen dugu. Hemen dena transzendental da, dena transzendentalizatu egin dugu.

X. Saldias: Agian kontua da lotsatu egiten garelako "maite zaitut" esaterakoan. Alex Ubagok "me muer por conocerte" esaten du, eta lan ederrak izan ditut hori itzultzeko! Tamainakorik ez nioke inoiz esango neska bati! Neska bati esango niokeena puztuta itzuli behar izan dut kantua.

J. Etxeberria: Euskaldunok gauza horiek denak sentitzen edo pentsatzen ditugu, baina esateko pauso hori falta zaigu. Oso gauza bitxia gertatu zaigu irratian: entzuleek kantuak norbaiti eskaintzeko orain arte erantzun- gailua erabili izan dugu. Jendea

lotsatu egiten zen bere ahotsez norbaiti maitasunezko ezer esatera. Orain posta elektronikoa eta sms mezu bidez jasotzen ditut eskaintzak eta nik esaten ditut mikrofonotik. Jakin nahi nuke arratsalde- ro zenbat mezu jasotzen ditudan "Kepa (edo berdin zait nor) pilo bat maite zaitut, bizitzan pasa zaidan gauzarik onena izan da zu ezagutzea..." eta halakoak esanaz!

Euskara ez da sartu, beraz, musika estilo batzuetan. Gaztelera sartu al da plazatako girora?

X. Saldias: Epeltzen ari gara. Gaurko umeek telebista eta "Operacion Triunfo"

hainbeste ikusten dute, halako bonbardeoa dugu, zaila dela erdararengandik ihes egitea. Lehen gorroto handia genion gaztelera- kantatzeari, eta orain berriz, kanta bat gaztelera- abesten dugu eta jendeak ere onartzen du. Agian normalizatu egin da egoera. Memento batean gure kantuetan ingelesa onartzen genuen baina gaztelera ez. Alde horretatik normalizazio batera iristen ari gara, baina erla-

JABIER LERTXUNDI BARAÑANO

(Ekonomia Zientzietan Doktorea)

Ideia berrien sortzailea Enpresen sustatzailea Finantzen bitartekoa

Frantzia kalea, 19 zka., 1. solairua, 3. bulegoa, 01002 Vitoria-Gasteiz

Tel. eta faxa: 945 252592

Posta elektronikoa: lertxun@telefonica.net

Bertsoa

DOINUA:
GAU EDER BATEK NINDUEN

"Behin batean Loiolan" ta
"etorri disko-festara",
parrandan moldatu gera
zetozen doinuetara.
Baina hain azkar eta hainbeste
nola aldatu gera ba?
Moda kontua ote da edo
Darwin-en teoria da?

Aitor Mendiluze

zazioaren ondorio den normalizaziora, ez kontzienteki egina.

J. Etxeberria: Ni musika munduan gauzak militantziaz entzutearen oso kontrakoa izan naiz beti. Azken urteotan konturatu naiz, nahiz eta erabat militantziaz entzutearen kontrakoa izaten jarraitu, militantzia apur bat ere behar dugula oraindik euskal musikaren inguruan. Denari uko egiterik ez dago, kolpean behintzat.

Kantuen hitzak euskaratzeaz aritu zara. Guk, aldiz, hori ezin dugu egin, bertso originala bere-berean jartzen dugu. Gurea euskal produktu bat al da? Ziurrenik Eganena adina euskalduna ez da izango, baina nik uste bere osotasunean gure produktua euskalduna dela. Gu etengabe euskaraz ari gara. Eta gure produktua mundu zeharo erdaldun batean sartzeko errazagoa da, Eganena izan daitekeena baino. Donostiako Aste Nagusian, esaterako, gauero Kursalean festak egiten ziren DJ piloarekin. Gu ginen han euskaraz egiten zuten bakarrak. Eta jendea beste inorekin baino gehiago. Tira, bere txarrean, hori ere txar-txarra ez da izango.

X. Saldias: Nik, berriz, kontrakoa egin behar izaten dut jende erdalduna erakartze-

ko. Publiko erdaldunaren aurrean gertatu izan zait aurkezpenak euskaraz egiten hasi orduko jendeak martxa egitea. Aldiz, erdaraz aurkezpenak egin eta gero euskarazko kantuak sartu eta jendea dantzan gelditzen da. "Hori behintzat lortu diat!" da halakoetan nire poza, bere pittinean. Halakoetan, bakarrik gelditzea baino nahiago jendea behintzat festan gelditzea, eta euskal giroa beste nolabait ezartzea.

Plazetan baino tabernatan festa gehiago egiten da gaur. Musika gain, espazioak ere badu eraginik?

J. Etxeberria: Espazioak ere badu bere puntua. Euskaldunak beti izan du halako izaera lotsatia, eta asko gustatzen zaigu ahalik eta ezkutuen egotea. Nahiago dugu taberna batean bazter batean jarri eta geu egotea kontrolatzen. Aldiz, plaza oso leku nabarmena da, plaza batek beti intimitatzen zaitu gehiago.

X. Saldias: Bakoitzak bere herriko plazari errespetu ikaragarria izaten dio.

J. Etxeberria: Azpeitia plazarik gogorrenetakoa da.

X. Saldias: Bai. Jendea kalean gora eta behe- ra ibiltzen da, eta kioskoa pixka bat aparte gelditzen da. Kioskoan sartze hori inori ez zaio gustatzen. Aldiz, urte batean tabernak dauden tokian plaza txiki bat jarri zuten, kaletik espazio hori bereizi gabe, eta jendea gustura egon zen. Musikak osagai batzuk izan behar ditu: taberna edo edana egotea alboan, eta leku ezkutuan egotea. ■

Xabier Saldias

Txorilandian.

70eko hamarkadan
Azpeitian Posadas sar-
jentoa genuen, listoa oso
(bere ustetan). "Hemen
gaude gu Egan... Egan!

Anttonen fur-
gonetan...
Egan!" kanta
zela- eta
Posadasek
kuartelera
eraman gin-
tuen: "Bada-
kit bigarren
zentzuan ari
zaretela! 'Fur-
gonetan...

ETA' esaten duzue!".
Jakina, orduan hau "txo-
rilandia" zen: "Kaiolan
dagoen txoria" eta hala-
koekin esan behar gau-
zak. Terrorismoaren apo-
logia zela-eta barrura
eraman gintuzten!

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantzi handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarerik handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

IRUÑEAN AHANTZEIMERRA...

ERRATEN DIAT
HAU
EZ DELA HONELA
IZAN BETI !!!

SK

Jose Luis Elorza

PSE-EEAREN ZINEGOTZIA
BEASAINGO UDALEAN

Zubiak hautsi eta gero zer? Zubiak eraiki behar

Euskadi is different" garai batean bezala, Espainiako diktadura Europako demokrazien artean espezio zenean eta norbaitek hura azpimarratzeko "Spain is different" esaldia asmatu zuenean, onartu beharko dugu, Euskadiren panorama politikoari begirada bat botaz gero, gure egoera politikoa erabat espezionala dela Europako demokrazien kontestuaren barruan.

Europa osoko eliteak eztabaidatzen ari direnean zein ezaugarriak eduki behar dituen Europako lehen konstituzioak, Berlineko horma apurtu baino lehen "Varsoviako paktua" osatzen zuten herrialdeek (Polonia, Txekia, Hungaria, Bulgaria eta abar...) Europar Batasuneko kideak egiteko zorian daudenean, Europako lurralde aberatseneko gizarteek (Frantzia, Alemania, Austeria, Italia...) haserre bizia kaleetan adierazten dutenean beren etorkizuneko pentsioen murrizketa gelditu nahian, zeintzuk dira Euskadiko titular politikoa nagusienak? Epaitegi gorenaren agindua Sozialista Abertzaleak talde parlamentarioa deuseztatzeko, parlamentuak onartuko duen ala ez, ETAko azken astakeriaren ondorioak, Ibarretxeren Plana, hauteskunde ondorengo paktuak, ETBk emitituko ote duen ETAko biktimen bideoa, zer egin boto "nulo"ekin gehiengoak eduki duten herrietan... Bietako bat, edo Europarrak edo Euskaldunak, bietako bat arraroak bihurtzen ari gara.

Hauteskunde munizipalak egin dira eta emaitzak mahai gainean daude. Bizkaian eta Gipuzkoan EAJ-EAk gehiengoak lortu du Batzar Nagusietan eta ez du arazorik izango Foru Aldundiak gobernatzeko. Araban boto asko lortu ditu baina ez du gehiengorik gobernatzeko. Hiriburuetan gauza ez da gehiegi aldatu. Bilbon EAJ, Donostian PSE-EE eta Gasteizen PPko alkateak izango dira. Zeinek irabazi du hauteskundeetan? Denek Batasunak ezik. Alderdi guztiek daukate arrazoiak pozik egoteko emaitzekin. Eta, Batasuneko? Bai badaikit boto "nulo"en aldeko kanpaina egin zutela eta 140.000ren bat atera zituztela. Baina boto "nulo"ak, bere izenak esaten duen moduan, juridikoki baliorik gabekoak dira. Bai, badaikit honek eztabaida politikoa sortuko duela eta momentu batzuetan eztabaida hori sutan jarri-

RUBEN PLAZA

ko dela, baina ez gaitzen engainatu. Eztabaida horrek udara arte iraungo du. Udazkenean kurtso berria hasiko da eta negua berehala inguratuko da eta errealitatea da Batasuna Udaletxetatik, Batzar Nagusietatik eta Nafarroako Parlamentutik kanpo geratu dela. Eta neguan hotz egiten du eta erakundeetatik kanpo are gehiago. Ordezkaritza politikoa galtzeaz gain erakundeetan egoteak eskaintzen dituen subentzioak, soldatak eta abar ere galdu egingo ditu. Batasunaren etorkizun politikoa iluna da, oso iluna, eta nahiz eta jende aurrean ez aipatu, beraiek ere badakite.

Hauteskunde hauek zerbait erakutsi badute, berriro ere, da alde batek ezin diola inposatu besteari bere proiektua. EAJ-EAk emaitza onak eduki ditu, baina ez nahikoa Ibarretxeren

Berriro ere bietako baten aurrean gaude: edo euskaldunek ez dugu bi proiektuen artean erabaki definitibo bat hartu, edo gure politikoez ez dute ulertu nahi behin eta berriro euskaldunok hauteskundeetan esaten duguna. Hainbeste denbora daramagu zubi politikoez apurtzen, ezen eta gero eta zailago egiten zaigula zubi berriak eraikitzea

Plana inposatzeko. Araban ez du gehiengorik eta zer esanik ez Nafarroa aipatzen badugu. Era berean konstituzionalistek, PP eta PSE-EE, ez dute gehiengorik beren proiektua inposatzeko. Berriro ere bietako baten aurrean gaude: edo euskaldunek ez dugu bi proiektuen artean erabaki definitibo bat hartu, edo gure politikoez ez dute ulertu nahi behin eta berriro euskaldunok hauteskundeetan esaten duguna. Hainbeste denbora daramagu zubi politikoez apurtzen, ezen eta gero eta zailago egiten zaigula zubi berriak eraikitzea. Eta hori da, nire ustez, hauteskundeak emaitzek esaten digutena, zubiak eraiki behar ditugula, paktuetara iritsi behar dugula euskaldun guztien artean. Zeren bestela, Euskadi espeziozko lurralde bat jarraituko du izaten etorkizuneko Europar. ■

Joseba Balendi

KAZETARIA

Oso modernoa

Zorionak Gipuzkoa eta Bizkaiko diputazioei. Bilbao-Behobia autopistaren kontzesioa amaitu, eta jabetza ez ezik eguneroko kudeaketa berreskuratzea lortu ondoren, aitzakia ugari jarritz, herritarroi kobratzen jarraitzeko asmoa dute. Lehen peajea zena (bidesaria, dio hiztegiak), orain kanona bihurtu dute. Bidesaria, alegia. Egoera ez da funtsean aldatu. Merkexegoa da orain ordaindu beharrekoa, baina ordaindu gabe langarik ez da inorentzat altxako. Diputazioetako buruontzat, beharbada.

Baina hala ere, berebiziko lorpena balitz bezala saldu dute aldaketa diputazioek. Eta komunikabideek, itxuraz, saldatuko prezioan erosi dute. "Autopista merkeago!" diote ia aho batez guztiek. Horregatik ematen dizkiet zorionak diputazioei. Baina saldu nahi digutena gezurra da, galanta gainera. Egia beste bat da hemen: Euskal Herriko hiriburu batetik bestera joateko, garraiobideaz gain, diputazioei zerga ordaindu beharko zaiela da hemen egia. Alternatibarik ez daukan errepide nagusi bat erabiltzeko ordaindu egin beharko dugula euskal herritarrok. Kanona dela esanez mozerrotu nahi digute, errepidearen mantentze lanei eusteko behar beharrezkoa dela diote, herritarrek konbentzitu nahian; beste hainbat azpiegitura finantzatzeko derrigorrezkoa dela.

Euskal Herriko bi hiri nagusien arteko errepide bakarraren mantentze lanei eusteko herritarren patrika birritan astindu beharrean badabilta, gure autonomia finantzarioa kolokan dagoela aitortu beharko dute behingoz diputazioek. Interesatuak esango dute ordaindu gabeko alternatiba bat badela. Baina debate horretan sartu ere ez

INIGO AZKONA

Kotxea utzi eta
garraio publikoa
erabiltzeko
aholkuak ere
luzatzen dizkigute.
Baina bide hori
egiteko (Bilbo-
Donostia) garraio
publikoa XX.
mendearen
hasierakoa dela ez
dira konturatu, eta
XXI.ean gaude.
Hortxe koxka!

naiz egingo. Betiko errepidea, Donostiatik Bilbora Zarautz, Deba, Elgoibar, Eibar eta Durango barrena doana, errepide komarkal hutsa da, eta bi urteko umeek ere badakite hori. N-634 du izena, eta errepide nazional gisa saldu nahi izaten digute, baina ea nork aurkitzen duen N-634-k zeharkatzen dituen herrietan "errepide nazional" kategoria ematen dion inor. Galdetu, galdetu...

Errepide alternatiboa badela, hori lehen arrazoia. Bigarrena, autopista doan utziz gero, ibilgailuz gainezka jarriko litzaiekela. Zer uste dute? Denborapasa aterako dela jendea errepidera, debalde delako? Kotxe "gehiegik" erabiltzen badute, seinale garraio-azpiegiturak ez direla behar bezalakoak.

Kotxea utzi eta garraio publikoa erabiltzeko aholkuak ere luzatzen dizkigute. Baina bide hori egiteko garraio publikoa XX. mendearen hasierakoa dela ez dira konturatu, eta XXI.ean gaude. Hortxe koxka! Donostiatik Bilbora (edo alderantziz) trenez joatea erabakitzen duenak, ia hiru ordu behar ditu bidea egiteko. Sei, joan-etorria egin nahi badu. Oso modernoa.

Prezioen jaitsierak, Gipuzkoako diputazioak ezarri behar omen dituen bonifikazioak... su artifizialak besterik ez dira horiek. Hiriburu batetik bestera joateko XXI. mendeko errepidea behar dugu herritarrok. Eta autopista doan jartzea ezinezkoa baldin bada, berriro dezatela errepide zaharra: bina edo hiruna karril norabide bakoitzean, "atzeratuagoak" omen diren beste edozein herrialdetan bezala. Orduan, nahi badute, kobratu dezatela autopista erabiltzeagatik. Orduan bakarrik izango delako alternatiboa. ■

www.kaixo.com
internet

Aitor Zubero goitia

KAZETARIA

Bideak eta jomugak

Paradoxa bitxi horietako bat da: beste garai batzuetako kontuek egungoek baino gaurkotasan handiagoa izan dezakete (eta, bide batez, eskaintzen diguten perspektiba historikoa argigarri gerta dakiguke). Noan harira: 1980ko hamarraldi hasieran irriti ofizial bakarra zegoen Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa osoan: Baionan zentrotxoa zeukan frantses irriti nazionala, hain justu. Haatik, frantses estatuaren-luze-zabalean ernatzen hasiak ziren ordurako beste irriti txiki batzuk ere; euren asmoa argia zen: irriti estatalaren monopolioaren amaiera iritsiko zen egunerako (Miterranden garaipenaren ostean ailegatu zen memento hori) *de factoko* egoera bat sortua izatea. Kinka horretan jaio zen, barbarako, Lapurdiko Radio Adour Navarre irratia 1978an, Loiolako Herri Irratiaren arrimuan sortu ere. Ipar Euskal Herrian irriti abertzale/euskaltzale bat sendotzea zen Radio Adour Navarrekoen apustua, eta apustu hori gauzatzeko frantsesaren aldeko elebitasun diglosikoa hobetsi zuten. Gisa honetan arrazoi-tu zuten euren apustu elebidunaren zergatia "Herria"ren orrietan 1982ko martxoan: "*Zertako elebitasuna?* (...) Radio Adour-ek bere mane-ran nahi ukan du kantton batean bederen huts hori bete. (...) Mintzaira aldetik egin ahala egiten du euskarari leku dextente baten emaitako (...)".

Kantton hori, *leku dextente* hori, murrizt samarra zen, egia esan, baina haiek zenbait oztopo aipatu zituzten artikulu horretan bertan: "Arazo asko badaude euskal emankizunen emendatzeko eta ontzeko. Lehenik, mikrofonoa ez da euskal tresna bat eta irritiaren inguruan badabil miztika azkar bat emeki emeki, jender buruz lan eginez hautsi behar dena. Bestalde, euskararen eremua, nahiz aberatsa den, ez da aski zabala mundu moderno hunen gaie-taz solastatzeko."

Hara garai hartan Iparraldeko euskaltzaleen artean ere erroturik zegoen aurreiritzia, Radio Adourekoek eurek arrazoitua, gutxiagotu-komplexu nabarmenaren adierazgarri: *euskararen eremua, nahiz aberatsa den, ez da aski zabala mundu moderno hunen gaietaz solastatzeko* (irriti horretako sustatzaile De la Cerda jaunak idatzi zuenez, behin, "désirant interviewer un vieux pilotari sur ses souvenirs, ce dernier hésitait, et finissait par nous répondre que *le micro n'était pas un instrument basque*"). Irriti horrentzat, beraz, euska-

MONIKA DEL VALLE

ra gehiago zen altxor ohoragarri tresna erabilgarri baino, lehentasuna irriti abertzalea gortortzea baitzen.

Bazen ordea garai hartan horrela pentsatzen ez zuenik, eta, euskaraz solastatzea eta *mundu moderno hunen gaiez* berba egitea uztartzeko moduko kontuak zirela irritzita, irriti berria sortzea deliberatu zuen lagun talde batek: Gure Irratia, euskarari erdararen magalean toki duina emateko baino (hots, inoren unibertso azpi-kategoria izateko baino), euskarazko unibertsoa (berr)eraikitzeke pentsaturiko irratia; euskarari, duin biziko bada behintzat, ezinbesteko dituen zentraltasuna eta joan-etorri libre bermatu zizkion irratia. Haatik, sorrera garaian erotzat jo zituzten askok (abertzale dezentek barne), Iparraldean euskara hutsez jarduterik ez zegoela argudiatuta; hala ere, irriti horren adibidea jarraituz sortu ziren Irulegiko Irratia Nafarroa Beherean eta Xiberoko Botza Zuberoan.

Apurka-apurka abertzaletasuna hedatzea zen Radio Adouren lehentasuna, behin hori lortutakoan, geroko gerotan, euskara bera ere sendotuko zelakoan; hiru euskal irratiek, aldiz,

Gauden egoeran gaudelako, ez genuke ahaztu behar zertzuk ondorio izan ditzakeen edukiaz erdi-ahaztu eta edukiontziaekin tematuta ibiltzeak

fosiltze-arriskua usainduta eta hizkuntzarentza-ko ekosistema egokia bermatu guran, *bemen eta oraina* hobetsi zuten, *bihar eta auskalo* nonaren kaltetan. Gaur egun, hedatze betean murgilduta daude: hutsetik sortuta, egoitza berri eta modernoak dituzte, emisio komunak, web gunea, soldatapeko 26 langile inguru, 80 lagun-tzaile, 54.000 entzule (Siadecoren arabera)... Radio Adour, aldiz, frantses irriti batek irentsi zuen 1986an.

Bi ikuspegiak ez dira kontrajarriak (ez dute zertan izan, behinik behin), baina, gauden egoeran gaudelako, ez genuke ahaztu behar zertzuk ondorio izan ditzakeen edukiaz erdi-ahaztu eta edukiontziaekin tematuta ibiltzeak (ez alferrik, "La ere", gaelikoz diharduen egunkari bakarra, sei konderrietan sortu dute, eta ez Errepublikak -ustez- subiranoan). ■

Juan Mari Arregi "Daniel Udalaiz"

ANALISTA EKONOMIKOA

Enpresaburuen manipulazioa eta xantaia

Munduko ekonomia inflazioaren eta deflazioaren artean dabil, hots, geraldiazen eta depresioaren artean. Europako ekonomiari, berriz, aurreko egoerak ez ezik, euroak dolarraren aurrean duen sendotasunak ere erasaten dio. Bien bitartean, jakina, Euskal herriko ekonomiak ere nabarmen-tzen ditu ondorioak. Esportazioak dira Eus-kal Herriko ekonomiaren habe, eta, oro har aztertuta, jada igarri da euroaren sendotasu-naren kaltea gure esportazioetan.

Azken aste hauetan, metalurgiako eta papergintzako lan hitzarmenak direla kausa, aurrez aurre ikusi ditugu sindikalismo aber-tzalea eta enpresaburuak; Gipuzkoan batik bat. Krisia iristen denean, enpresaburuek egoera horri heltzen diote zeinahi eskaera ekonomiko eta sozial galgatzeko. Oso beste-la, ordea, inoiz ez dute gogoan izaten eko-nomiaren onaldia, langileen bizi kondizioak hobetzeko garaian. Enpresaburuek tresna bat eta bera baliatzen dute beti, eskaerak alde batera uzteko: xantaia eta manipulazioa. Hau da, honela mintzatzen dira beti: "Eskaerak onartuz gero, itxi egingo dira enpresak eta murriz-tu egingo da enplegua". Are gehiago oraindik. Baldin ikusten badute sindikatuak sendo man-tenetzen direla negoziazio kolekti-boan, berehala leporatzen diete sindikatu abertzaleei "enpresen deslokalizazioa", hau da, Euskal Herriko enpresak lekuz aldatuko direla "ohartarazten" hasten dira segituan.

Cebek eta Confebask patro-nalek xantaia horixe baliatzen dute, jendea estutzeko. Alabaina, gezur biribila eta manipulazio hutsa da hori guztia. Alde horretatik, bistan da, eta ez dezagun ahaztu, ondoko hauxe da enpresak lekuz aldatzearen eta inbertsioak desbidera-tzearen arrazoi bakarra: oraindik ere kapita-lismoa jaun eta jabe izatea. Eta, jakina

INIGO AZKONA

denez, kapitalismoa irabazi handienaren bila ibiltzen da beti, eta, gaur egun, kostu laboral apalak eta lanegun luzeak tarteko, Ekialdeko herrietan jasotzen ditu mozkinak errazen. Horregatik, Cabot multinazionalak adibi-dez, adierazi du dagoeneko itxi egingo duela Zierbenako planta. Horretarako arrazoiak, parte handi batean bederen, honako hau da: pneumatikoen industria Europako Ekialde-ra migratu izana. Berdin gerta daiteke auto-mobilgintzako sektorearekin zerikusia duten Euskal Herriko beste planta batzuekin. Chupa Chups multinazional katalanak aste honetan bertan erabakiko du Baionako planta ixtea ala zabalik mantentzea.

Pentsioen murriztea. Eraso gogorra antolatu dute Europan langileek ondo borrokatuta lortutako ongizatezko estatuen eta onura sozialen kontra. Euskal Herrian ere igartzen da erasana, eta aurrerantzean ere igarriko da, jakina. Gure kasuan, gainera,

nola ez baikara burujabe, Espai-niako eta Frantziako Estatuen mende ibili beharko dugu. Aurreko asteetan, Frantziako Estatuko langileak, beraz, Ipar Euskal Herrikoak ere bai, kalera atera dira, pentsioen beste murriztaldi bat galarazteko. Europa guztian dabilta langi-leen bizialdi laborala 65 urtetik gora luzatu nahirik; pentsioa kobratzeko kotizazio urteak ugaldtu nahirik eta pentsioaren kalkulua langilearen bizialdi laboral guztiazen arabera konta-tu nahirik (orain arte azkeneko zortzi edo hamabost urte hartu izan dira kontuan). Nahi horiek lege bihurtzen badira, %25eko

beherapena ere izan dezakete gaur egungo pentsioek, eta, jakina, horrez gainera, lanaldi luzeagoak eta kotizazio handiagoak ezagu-tuko ditugu.

Esan gabe doa, Hego Euskal Herria ere estaliko du uhin horrek, eta luze gabe gaine-

Enpresaburuek xantaia

egiten diete sindikatuiei,

ongi asko baitakite

kapitalismoaren irabazi-nahia

dela enpresak lekuz aldatzearen

benetako kausa, eta, sistema horrek,

gaur egun, Europako Ekialdean

aurkitu du pagotxa

ra, nahiz eta hauteskunde garaia murrizteak iragartzeko baino onurak eskaintzeko egokia-
goak izan (datorren urtean, 2004an, hautes-
kunde nagusiak izango dira Espainiako Esta-
tuan). Kontu horien harira, egun hauetan
jada, Toledoko ituna berritzeaz hitz egiten ari
dira administrazioa, patronala eta sindika-
tuak. Duela bi urte, behin aurreko murrizke-
tak gauzatuta, adierazi zuten berehala etor-
zitekeela pentsioa langile bakoitzaren bizialdi
laboral osoaren arabera kalkulatzeko. Bestalde,
orduantxe ireki zuten, halaber, bizialdi labo-
rala 65 urtetik gora luzatzeko zirritua. Aitzi-
tik, oparotasun ederrean bizi dira erabaki
horiek hartu dituztenak: batetik, dirua aurrez-
teko modua izan dute, beren soldata eta lane-
ko sari bikainei esker; bestetik, bizkarra ede-
ki estalia dute milioi ugariko pentsio plan
pribatuen bidez. Urritu, beti bezala, langileari
urritzen zaio, ez beste inori. Nahikoa da, ala-
jaina.

**Nekazaritza hiltzorian eta arrantza kri-
sian.** Bizialdi laburra geratzen zaio Euskal
Herrian laborantza sozialaren ereduari.
Azken mementoan norbaitek zerbait egin
ezean, Europako Batasunak emango dio
azken ziztada oso gutxi barru, erakunde
horrek luze gabe onetsiko baitu Nekazaritza
Politika Bateratua deritzan plana. Ipar Euskal
Herriari dagokionez, egoera aspaldian da hil-
zorikoa: egungo egunean, enpleguaren %72,6
zerbitzuen sektorekoa da. Hego Euskal
Herriaren kasuan, berriz, antzeko bilakaera
aurreikusten da. Nekazaritza Politika Batera-
tua multinazional handien neurri-neu-
rriko egitamua da: laborantza intentsiboa,
produktibista eta jabe gutxiak ezartzea du
helburu. Horrenbestez, inoiz baino handia-
goa izango da aurrerantzean injustizia histo-
rikoa, beti ekoizle handienak eta onuradune-
nak mesedetzen dituenak, eta betiereko
bihurtuko da laguntzen banaketa bidegabea.
Horren guztiaren ondorioak? Bada, urteko
egun orotan ixten da Euskal Herriko ustiale-
kuren bat, eta azken urte hauetan ehunka
ustialeku desagertu zaizkigu.

Bien bitartean, gure arrantzaleak Prestige
ontziaren hondamenak noiztzen ari dira. Ber-
delaren arrantza aldian bururik altxatu ezinik
ibili ziren, antxoaren arrantza aldian erabat
esku hutsik ari dira geratzen, eta ikusi behar-
ko zer gertatuko den berehala datorren hega-
luzearen arrantza aldian. Zer dago orain gure
itsas hondoan? Ez ote da gutxietsi galipota-
ren eragina? Espainiako administrazioa baka-
rrik al da erantzule? Gasteizko administrazio-
ak egin al dezake Pilatosena? ■

TXANDAN
Joxen Mari Irazu

Nik Radio Euskadi

Irratia aditza gauza ederra da. Etxean, kotxean, mendian,
esnatzean, lotarakoan... ia denean da konpainia ederra eta
batez ere konpainia interesantea, esan eta esan baino hala
ere oraindik entzutea gustua ematen duen konpainia intere-
santea. Iruditzen zait normalean irratia ere bat izaten ote
den gustukoentsuena, eta besteetara zeozterren bila joaten garela. Gerta
daiteke zerbaiten bila joan eta ia dena gustatzea ere. Antzeko zerbait ger-
tatu zitzaidan niri orain dela urte batzuk. Orduan, Euskadi Irratia entzu-
ten nuen gehiena. Aspaldian, berriz, ente beraren gaztelaniazko irratia
aditzen dut gehiena, eta gustatu egiten zait gainera aizue! Klase guztieta-
ko sentimenduak sortu izan dizkit horrek: lotsa, pena, lastima, eta amo-
rru dezentea bai. Egia esan, lotsa, pena eta lastima, igual ez erabat, baina,
pasa zaizkit. Eta amorruak ez dit alde egiten. Agian, ez dit alde egingo,
nonbait amorruak ez diolako tankerarik hartuko nola egin litekeen diru
publiko beretik irrati ona eta entzutea gustoa ematen duena eta... gaur
egungo Euskadi Irratia, bi-hiru gauza kenduta. Diru publiko beretik
esan dut, seguruena, ez baita diru publiko berarekin izango. Bitartean,
Radio Euskadi entzuten segituko dut, erdaraz hitz eginda ere zerbait esa-
ten dit, eta gainera errespetuz tratatzen nau, ez nau kontsideratzen
entzule erdi-ñanoa eta txoro-parra besterik gustatzen ez zaiona. Konpai-
nia ederrari hori behintzat eskatu beharko zaio bai! ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Urrunkidetasuna

Ekidistantzia alegia. Nik dakidanez, praktikan deusetan
bizi ez dudana. Banago ala ez nago. Ezerk ez nau ni
erdian, osteguna bezala harrapatzen. Eta honek ezine-
gon franko ekartzen dit. Eremu zehatzetara joz gero,
preso politikoetatik biziki hurbil bizi naiz, ETakoak ala
bestelakoak izan. Aldiz, ETakoen jardunek beraiengandik geroz eta
urrunago naukate, beren komunikatu publikoak iraingarriak bai-
tzaizkit. Hondar hauteskundetan ukatuen partaide kontzientea,
irainduta sentiarazi nau ETak bi aldiz. ABko militantea naizenez
nire gogoko alderdia mespretxuz tratatu duelarik, eta ondoren AuBri
botoa emateagatik, zoragarria naizela esan didanean. Bitan, nirekin
kale. Izan ere, kontzienteki gutxiengo azkarra osatzen dugun multzo
herritarrari herria esatea, Orio bere trainerua, Castro Joxelux Korta,
Bilbo Athletik eta Donostia Realak direla bezalako desmasia da.
Herriaren izenean, herriaren gehiengo traidoretzat jotzen duenak,
ez dirudi bide askorik egiteko gaitasuna duenik, beste Herri bati
buruz ez baldin bada ari behintzat. Eta horrela balitz, nik neuk esker-
tuko nieke adieraziko balidate zein den beren Herria, non dagoen,
nolakoa den. Agian, orduan bai urrunkidea, ekidistantea izaten lor-
tuko nuke ezinegonik gabe. ■

Egunero

Gogoetak Egunkari berriaren aurrean

Pako Aristi

Egunkari hau elkarte gastronomiko bat sortzea baino garrantzitsuagoa da. Horregatik harritu nau, baina modu txarrean, akzioa erosi dutenen orain arteko kopuru txikiak: mila eta hirurehun inguru. (...) Non daude, zertan, egunkaria itxi berritan euskarazko egunkari baten falta aldarrikatzera Donostiara bildu ziren chun mila lagun haiek?

Egunkari hau Errealak liga irabaztea baino askoz garrantzitsuagoa da, baina nola esplikatzen geure buruari Errealeko sozio gehiago egin dela Egunkariak akzio-dun baino?

(...) Egunkari hau azterketa bat bihurtu da denontzat. Gure aldarrikapenen benekotasuna agertuko duen azterketa: geure buruaren koherentzia (edo koherentzia eza) agerian utziko duen azterketa; manifestako gure oihuak gero eguneroko bizitzara ekartzeko dauka-

gun ahalmenaren edo ezintasunaren neurria agertuko duen azterketa.

cdv diariovasco.com

Zinea, memoria eta nortasuna

Martin Ibarra

Euskadiko Filmategia modu honetako Espainiako lehen zentroa izan zen arren (ondoren sortu ziren filmoteka guztiak gobernu autonomikoek bultzatuak izan ziren), ekimen pribatu gisa iraun du, irabazi asmorik gabe baina bokazio publiko-arekin, dudarik gabe. Horretan agian eragina izan du nolabaiteko sentsibilitate politiko faltak, profesioak bere aldetik beti aitortu baititu gure lana.

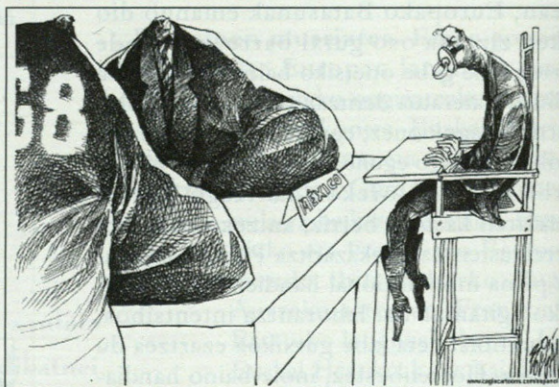
(...) Orain aro berria hasiko dugu eta banguardiar teknologikoan kokatzeko eta Eusko Jaurlaritzaren partehartzea duen fundazio baten gestioa izateko baliatu behar genuke. (...) Planteamendu honek gure betiereko zurtasun sentimendua gainditzeko eta patrimonio kulturala babesteko oinarritzko zentro hau egonkortzea ahalbidetuko luke.

◆ Olle Johansson, Suediako "Norra Vasterbotten" egunkarian

Bushen bizkarrean: Hura jo!
Chiracen bizkarrean: Hura jo!

◆ Angel Boligan, Mexikoko "El Universal" egunkarian

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa

gizarte ekintza

Antzerkia
"Terralurtarrak"
euskaraz estreinatu
du Tentazioak

❑ *Ezpalak*
❑ *Argitalpenak*
❑ *Ikuskizunen agenda*

❑ *Denbora-pasak*
❑ *Ihesi*
❑ *Makina bat kontu*

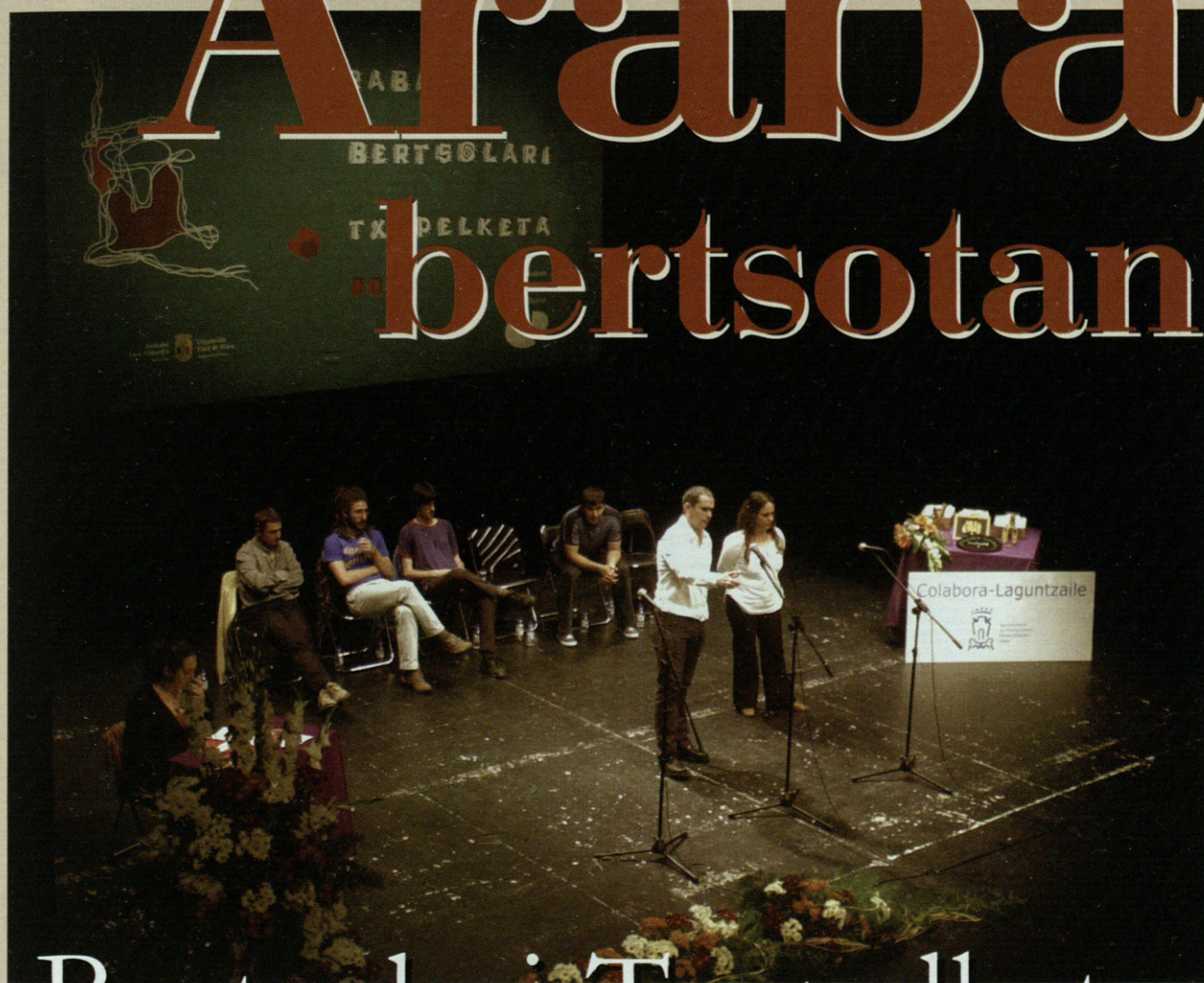
Nagoen lekutik
Josu Iztueta
bidaiariak Italiatik
idatzi digu.

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Arababertsotan

Bertsolari Txapelketa

Ekainaren 1ean burutu zen Arabako Bertsolari Txapelketako finala Gasteizko Printzipal Antzokian. Beste behin ere, Araban bertsoa bizirik eta indartsu dagoela ikusi ahal izan zuten bertara inguratu zirenek. Dena den, arabarren artean bertsolaritzak bizi duen gorakada ez da Txapelketaren emaitza bakarrik. Urte askotan zehar, egunero-egunero egindako lanaren ondorio da.

Bertsoaren garaip

JOKIN LABAIEN

Argazkiak: Alberto Elozegi

HAMBI URTEZ Prudentzio Deuna Sariketa antolatu eta gero, Arabako Bertsolari Txapelketa antolatzeko erabakia hartu zuen iaz Arabako Bertsozale Elkarteak. Apustua handia izan arren, ilusio eta lanarekin, ezarritako helburuak arrakastaz betetzea lortu zuten. Elkarteko idazkaria den Oihane Perearen ustetan, iazko Txapelketan enbido bat bota zuen Elkarteak, “*zein karta egokituko zitzai-gun jakin gabe botatakoa izan zen, baina pareak eta jokoa tokatu zitzaizkigun*”. Aurtengoa orde, errazagoa izan da Oihaneren ustez, pareak eta jokoa aurretik ziurtatuta zituzte-lako.

Antolakuntza

Antolamenduari dagokionez, iaz baino eskarmertu handiagoa somatu da txapelketa hasi zenetik finaleko saiora arte. Talde lana oinarri, ia akatsik gabe aurrera eraman baitituzte egin beharreko lanak. Gai jartzaile taldea adibidez, aurten sortu dute eskualde desberdinetako jendea elkartuz. Bakoitzak bere inguruko saioetan lan egin du eta ekarpena aberasgarria izan da. Aurrera begira, epaile

Aurtengo Txapelketa hasi berritan, inor gutxik esan zezakeen nortzuk izango ziren finalean jardungo ziren bertsolariak. Argi ikusten da mailarekin batera, bertsolari kopurua ere gorantz doala Araban.

taldearekin ere asmo beretsua daukate. Hedabideen eta gizartearen aldetik oihartzuna aurreko urtetan baino handiagoa izan dela ere azpimarratu behar da.

Bertsolarien maila goraka doala ukazezina da. Aurtengoan ezusteko bat baino gehiago izan da, txapelduna, besteak beste, berria baita. Zigor Enbeitak, zazpi urtetan nagusitasuna erakutsi ondoren, Asier Otamendiri kendu egin dio txapela. Bertsotarako dituzten dohaia erakutsita finaletik oso gertu geratu dira Irati Anda eta Iñaki Viñaspre gazteak, eta finalean ohiko zen Rikardo Gonzalez de Durana ere, Printzipaleko saiorako aukerarik gabe geratu zen. Beste urte batzutan ez bezala, Txapelketa hasi berritan, inor gutxik esan zezakeen nortzuk izango ziren finalean jardungo ziren bertsolariak. Argi ikusten da mailarekin batera, bertsolari kopurua ere gorantz doala Araban. Txapelketako arrakasta dena den, urtetan zehar egunak joan egunak etorri Elkartean egindako lanaren isla dela esan daiteke. Jende asko dago buru belarri eguneroko eginkizunetan murgilduta: Elkartean, antolakuntza lanetan, bertso eskoletan irakasten eta abar.

“*Bertsozale Elkartearen proiektuarenganako konfidantza eta konpromiso handia somatzen dut*

Aurtengoan ezusteko bat baino gehiago izan da, txapelduna, besteak beste, berria baita. Zazpi urtetan nagusi izan den Asier Otamendiri kendu dio txapela Zigor Enbeitak.

jende bonengan", erantzun zigun Oihane Pereak Araban bertsolaritza sustatzen dabil-tzan pertsonengatik galdetzean.

Bertso eskolak

Bertso Eskolek eta hauen arteko hartue-man eta koordinazioak ezinbesteko papera jokatzan dute Elkartearentzat, bere lanen artikulazioan. Urtean zehar aktibitate ugari antolatzen dira. Eskoletako haurren eta Gazteen topaketak urtero, astebukaera oso bateko gozamen bihurtzen dira, Eskolarteko Txapelketarekin batera.

Materialgintzan eta herrialde mailako ikas-taroetan ere aurrerapausoak eman dira. Azken urtean adibidez, gai jartzaile taldea eta bertsolarien teknika trebatzeko ikastaroak egin dituzte kanpotik adituak ekarrit.

Honetaz gain, zenbait herrietako eskole-tan, Hezkuntza Arautuan hasi dira gaztetxo-ak bertsolaritza ezagutzen. Elkartean dihar-duten bertsolari eta bertsozaleak joaten dira eskoletara, bertako irakasleen laguntzaz, hau-rrei, ikasteaz gainera, une ederrak igarotzen laguntzera.

Elkartek bestalde, edozein herrietako ber-tso saio, lehiaketa eta ekimen egin eta egiten laguntzen du. Oihaneren hitzetan, "akuilu lana egin nahirik" esku bat luzatzea da helbu-rua. Esaterako, Mendialdeko Erreban-txa Saria, Bertsolari Gazteen Bagare Saria, Gas-teizko jaietako Aihotz plazako bertso saio-ak...

Honen guztiaren borobillketa gisa definitu digu Oihane Pereak Arabako Bertsolari Txapelketa, eskualde eta herrialdeko bertsozale eta bertsolarien topagune eta festa bihurtu baita.

Denbora aurrera doan heinean, Araban bertsoa ere aurrera doa gogoak bultzatuta. 21 urte igaro dira bertan lehen bertso eskola sortu zenetik; astiro-astiro, baina gelditu gabe aritzeak bere fruituak eman ditu. ■

Gasteiztik herrietara

Herrietako bertso eskolak poliki-poliki, pisu eta indar handia-go hartzen ari dira. Bertsolaritza eta ber-tsozaleasunari dago-kienez, Gasteiztik herrietarako zabalpena errealitate bihurtzen ari da, Amurrio, Laudio, Legutio, Agurain, Araia, Kanpezu eta Errioxa inguruan, esaterako, mugimendu handia baitago egun. Txapelketan adibidez, Aiara, Gorbeialde eta Gasteizko bertsolarien presentzia egon da, duela urte batzuetako egoera ikusita ezinezko irudituko zitzaiguna.

Zigor Enbeitak, Arabako txapelduna

«Orain arteko finalik onena izan da»

Zigor Enbeitak Izarran bizi da egun. 32 urte dauzka eta Prudentzio Deuna Sariketako partaide izan da urtero, txapela bi urtetan jantzi duelarik. Arabako Bertsozale Elkar-teko lehendakaria da eta aurtan, bi urtez finaletik kanpo gelditu ondoren, berriro txapela eskuratu du.

Zer sentitu zenuen txapeldun zinela jakitean?

Poza. Batez ere lan asko egin ondorengo saria delako. Ikusi dut, lan gogor eginda helburuak lortu egiten direla.

Txapela jantzi zizun pertsona aita izatea ere polita izango da?

Berezia izan zen aitak txapela ematea. Bera izan nuen bertsolaritzan maixu.

Lehenago Prudentzio Deuna Sariketako txapelduna birritan izana zara. Oraingoa hobe izan al da?

Bai. laz izena aldatu genion eta orain Ara-bako txapelduna naiz, ez Prudentzio Deuna Sariketakoa. Gainera azken urteetan, ez dut asmatu eta deskolgatuta geratuta nen-goelako sentsazioa neukan. Otamendiri kentzeak ere poza ematen du.

Nola ikusi zenuen finala?

Orain arteko finalik onena izan dela esango nuke. Bertsolari gehienak beren mailan jar-dun ziren. Manex ikusi nuen oso gorabehe-ratsu. Oso bertso onak bota eta akats nabarmenak egin zituen aldi berean, eta hori baino gehiago eman behar luke. Otamendi ere ongi aritu zen, beste urte batzuetan bezala ez asmatu arren.

Lanak bukatuta pentsatzen al zenuen txapel-duna izango zinela?

Ez nekien ziur. Ariketa batzue-tan asmatu nuela uste dut, baina kartzelako lanarekin ez nintzen gustura gelditu. Oihane Pereak ariketa batzuetan oso maila ona erakutsi zuen. Zalan-tzak izan nituen, txapela noren-tzat zen jakin arte.

Zein asmo duzu aurrera begira? Orain arte bezala lanean jarrai-tzea. Datorren urteko Txapelke-tan ongi aritu eta Euskal Herriko Txapelketarako sailkatze saioe-tarako ere ongi prestatzea dut helburu.

Mundua zabor ontzi batean

Tomas Afanen testuetan oinarritutako "Terralurtarrak" lana euskaraz eszenaratu berri du Tentazioak, Teatro La Paca eta Serantes Kultur Aretoarekin koprodukzioan. Antzezlanak, umore ironikoa lanabes hartuta, egungo gizartearen kritika zorrotza egiten du.

AINARA GURRUTXAGA
Argazkiak: Alberto Elozegi

OHIALAK GORA egin du. Loli eta Margarita autobusaren zain daude geltoki batean. Markako bat nahiago duela eta, bere gizona zakarretara bota berri duela kontatzen dio Margaritak lagunari. Loli, aldiz, oso pozik dago, primeran funtzionatzen duen gizon bat erosi duelako merkealdian. Lagun arteko elkarriketa arrunta zirudienak, berehala hartu du ukitu surrealista. Pertsonaia berriak azaltzearekin, gainera, gero eta errealtate absurduagoetan murgilduko gaitu antzezlanak, egoera zentzugabe bezain gertukoetan. Ikusmena super-nekatuta duen Supermanek, abeslari arrakastatsu bihurtu den Ama Birjinak, edo Albertok, paperik gabe hil den etorkin ilegalak beteko dute oholtza. Guztiak dira "terralurtarrak", Tentazioak, Teatro la Paca eta Serantes Kultur Aretoarekin batera ekoitzi duen antzezlaneko protagonistak.

Tomas Afanen "Historias cotidianas" testua da "Terralurtarrak" antzezlanaren abiapuntua. Jaendarraren idazlanak Santurtzikoko Serantes Antzerki Saria eskuratu zuen 2001.ean. Saria eskuratu aurretik piztu zuen,

Lehen begiratuan zeharo jota dauden pertsonaiak aurkezten dizkigu antzezlanak. Azken batean, gure gizartearen hain arruntak bilakatu diren burugabekeria horiek ironiaz islatzen ditu "Terralurtarrak" lanak.

ordea, Tentazioa ekoizpen etxeko kideen arreta: "Oso idazkera berezia duen autoreak da Tomas Afan", dio Karlos Zabalaarekin batera zuzendari lanetan aritu den Fernando Bernuesek. "Lehen aldiz irakurri genuenean Faemino y Cansado umoristen tankera hartu genion, absurdua erabiliz gizarte gaiak ukitzen dituen testua baita".

Berehala erabaki zuten "Historias cotidianas" antzokietara eramatea, baina lanean hasita, testua funtzio bat osatzeko laburregia zela konturatu ziren. Hortaz, autore beraren beste lan batzuekin osatzea erabaki zuten, "¿Follamos?" eta "Así e la vía" testuekin, besteak beste. Sketch soltez osatutako obrari istorio lineal batzuk txertatuz borobiltasun handiagoa eman diote horrela.

Tomas Afan eta Tentazioko kideen artean harreman estua sortu zen hasieratik, eta ondorioz, Afanek duela hamabost urte-tik zuzentzen duen Teatro La Paca eta Tentazioaren artean banatu dute antzezlanaren ekoizpen kostua. Idazlea oso pozik dago esperientzia berriarekin: "Tentaziokoekin oso ondo moldatu naiz. Bizitzarekiko ikuspegi antzekoa dugula uste dut. Gainera elkarlan boni esker

Tomas Afan Muñoz, antzerki idazlea

«Ni neu estralurtar sentitzen naiz askotan»

Duela hamabost urte Jaen jaioterrian Teatro La Paca sortu zuen Mari Carmen Gamezekin batera. Ordutik berak idatzitako hamalau bat antzezlan eszenaratu ditu taldeak, eta bide batez, *"idazkuntzan estiloa finduz eta pertsonalitate bat eraikiz"* joan da idazle gaztea. Urte hauetan antzerkiaren arlo gehienetan aritu bada ere, idazle gisa jaso du errekonozimendu gehien. Santurtzikoa Serantes Antzerki Sariaren azken bi edizioetan sari bana jaso du, 2001ean *"Historias cotidianas"* lanagatik eta 2002an *"Parejas"* lanagatik. Antzerki idazleak oholza gaineko lana ezagutzea garrantzitsua al da?

Niri behintzat oso baliagarria izan zait, antzezlanak ikuspegi ezberdinetatik ezagutzeko aukera eman baitit. Egia da baita ere, batzuetan eskizofrenia antzeko bat izaten dudala "ni aktore" edo "ni zuzendari" horrek idazlearen lana zentsuratu egiten didalako. Dena dela, batzuetan ona

da mugak edukitzea, sormen-fluxua gehiegi sakabanatu ez dadin.

Testuetan ez duzu akotaziorik erabiltzen... Ez, eta horrek arazoren bat edo beste sortu dit. Nik dialogoak sortzen ditut, eta horietan espazioak iradoki egiten ditut, ondoren, zuzendariak bere erara molda ditzan. Batzuetan, ordea, zuzendariak erreferentzia gehiago behar izaten ditu, mundu hori eszenara eramateko.

Zein da egun antzerkiaren betebeharra? Antzerkiak hainbat gauza salatzen bozgorailu bat behar du izan. Gaur egun bizi dugun egoeran, antzerkiak beste medioetan entzuten ez diren ahotsak plazaratzeko balio behar du. Oso idealista izango naiz agian, baina nire ustez antzerkiak mundua aldatu behar du. Antzerkik ia inor joaten ez den garai hauetan pitin bat ridikulua da baina, hala ere, pentsatzen dut antzerkiak funtzio sozial bat duela.

Absurduaren antzerkitik gertu daude zure idazlanak, ezta?

Ez dut absurduaren barruan kokatzen nire antzerkia, edozein kasutan pentsatzen dut mundua dela absurdua. Nik zentzugarria gizartearen ispilu bezala erabiltzen dut. Ni neu nahiko estralurtarra sentitzen naiz inguruan ikusten ditudan gauzen aurrean. Telebista jarri eta zientzia-fikziozko pelikula bat ikusten ari naitela iruditzen zait askotan. Gauza horiek nire testuetan azaltzen saiatzen naiz, egun normaltzat jotzen ditugun astakeriak azpimarratuz. Distorsionatuta dagoen gizarte batean bizi gara, eta ni distortsio horixe plasmitzen saiatzen naiz.

antzerkiaren munduko jende interesgarri asko ezagutzeko aukera izan dut Euskal Herrian", dio.

Komiki soziala

"Terralurtarrak" umore mikatza darabilen antzezlanak da eta, azken batean, gure gizartean hain arruntak bilakatu diren burugabekeria horiek ironia handiz islatzen dituen. Mundu globalaren eta kapitalismo basatiaren kritika zorrotza egiten du finean. Gure artean oso ohikoa ez den antzezlanak dugu haxe. Taldekoek "komiki sozial" lez definitu dute, hainbat arau hausten dituelako. Ez da ez "politikoki zuzena" kontsidera daitekeen lana.

Lehen begiratuan zeharo jota dauden pertsonaiak aurkezten zaizkigu, lehen minutuetan ikuslearen harridura eraginez: *"Hasieratik ikusleari sorpresa eragiten dion ikuskizuna da, ez du beste ezeren antzik"*, onartzen du zuzendariak.

Horregatik estetika, umore eta pertsonaia eszentriko horietara gerturatzeko ahalegin berezia egin behar izan dute aktoreek. Patxi Perez, Aitor Gabilondo, Aitziber Garmendia, Lierni Fresnedo, Getari Etxegarai, Anjel Alkain eta Patxo Telleriak osatzen dute aktore taldea. Bakoitzak pertsonaia bat baino gehiago antzeztzen du, erritmo bizi-bizian. Ikusleari halako eszena porrusalda arinegia ere suerta dakioke memento batzuetan.

Leundu beharreko harribitxia

Harribitxi gisa eskuratu zuten Tentaziokoek

Tomas Afanen testua, ironia eta indar handikoa lana zela ohartu baitziren. Fernando Bernuesek aitortzen duenez, ordea, inoiz egin duten muntaiarik konplexuena da honakoa. Autoreak ez dituen dialogoak lekutzen, eszena guztientzat espazio komun bat sortu behar izan da. Pertsonaien konposaketak ere buruhauste andana eragin die bi zuzendariari, aktoreek "komiki sozial" gisako antzezlan honetan txertatzen jakin behar izan baitute.

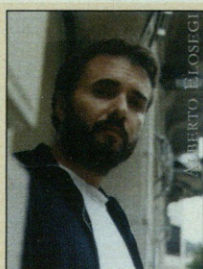

Aipatzekoa da Rodolfo Dellibarda argentinarrak eginiko diseinu eszenografikoa. Taldeak Dellibardarekin lan egiten duen bigarren aldia da, iaz estreinatutako *"Defensa de Sancho Panza"* bakarriketan ere elkarrekin aritu baitziren. Kasu honetan, antzezlanari zabortege itxura emate aldera, txatarraz eginiko hiru tunel eraiki ditu eszenografoak. Tunel mugikorrek dira, beharren arabera hara eta hona mugitzen direnak.

Maiatzaren 23an Donostiako Antzoki Zaharrean aurkeztu zuten Patxo Telleriak itzulitako euskarazko bertsioa, gaztelaraz hilabete batzuk lehenagotik estreinatu bazuten ere. Mementoz Donostiako Antzerki Azokan izango da "Terralurtarrak" ikusteko parada, eta irailetik aurrera beste hainbat herritarra joateko asmoa ere badu taldeak. Oraingoz "Terralurtarrak" lanak nahiko harrera ona izan du eginiko emanaldietan, nahiz eta publiko motaren arabera harrera hori asko aldatzen den: *"Nik uste gazteen artean hobeto funtzionatzen duela"*, dio zuzendariak, *"komiki estilo hori gazteengandik gertuago baitago"*. ■

Ezpalak

IZASKUN JAUREGI

Pablo Sastre

"Eguzkipekoak" izeneko liburua plazaratu du Alberdaniaren eskutik.

Mixel Ducau

Caroline Phillipsek Ritxi Salaberria eta Javier Arearekin batera sortutako Ibaia taldeak bere lehen diskoa plazaratu du. "Oihan" du izena euskal folklorea eta munduko beste doinuak batzen dituen lanak.

Jesus Aranbarri konpositorearen omenez Ballets Olaetak "Sorgin, morgin, aker maker" euskal balleta estreinatuko du ekainaren 20an Euskalduna Jauregian. Guztira 200 pertsonen hartuko dute parte euskal mitologiako pertsonaiaetan oinarritzen den ikuskizunean.

Aurtengo Gorakada VII hil honen erdialdean plazaratuko du Gor diskoeak. Urtero bezala, zenbait talderen lanak bildu ditu bertan. Besteak beste, Berri Txarrak, eta Tijuana in blueren aurrerapen kantuak eta Su ta Gar eta Ken Zazpiren azken lanetako singleak.

Nagore Aranburu eta Patxi Perezek jaso dituzte Euskal Aktoreen Batasunak ematen dituen antzerki Jokulari sariak. Vaiven taldeaaren "Murphy gainetik kendu ezinda" lanean egindako lanagatik irabazi dute saria.

Victor Moreno "Diario de Navarra (1903-1908). El despertar del camaleón" izeneko liburua aurkeztu du. Bertan, egunkari honen sorrera eta garapenaz mintzo da Ramon Lapesquera pseudonimoa erabiliz.

Espido Freire bere nerabezaroko hainbat testu bildu ditu "Cuentos malvados" liburuan.

Euskaldunen uhartea Artiumen

JOAN FONTCUBERTA argazkilari katalanaren "Euskaldunen Uhartea" dago ikusgai Artium Arabako Arte Garaikidearen Museoa iraila arte. Euskaldunen uhartea Quebec hiritik iparraldera, San Lorenzo ibaiaren estuarioan dagoen uhartea da. Irla XVI. mendetik aurrera balearen arrantzan jardun zuten euskal arrantzaleen jomuga izan zen.

Erakusketan dauden zenbait objektu uhartean egindako industria arkeologikotako aurkitutakoak dira.

Erakusketan, Fontcubertak egindako 55 argazki daude ikusgai eta hainbat museotatik ekarritako mapak, grabatuak eta objektu arkeologikoak paratu dituzte. Erakusketak itxura historiko-etnografikoa duen arren, Fontcubertaren helburua dokumentazio generoa zalantzan jartzea da.

Euskal artea Bienalean

LAU EUSKAL artista izango dira hil honetan Veneziako Arte Biurtekoan, Espainiako Kanpo Arazoetarako Ministerioak Espainiako ordezkaritza ofiziala babesteko antolatu duen "Chicos malos" erakusketan. Jon Mikel Euba, Pepo Salazar, Manu Arregi eta Sergio Prego, hain zuzen. Bakoitzak lan zahar bat eta berri bat paratuko du hil honen 13tik uztailearen 10a arte luzatuko den erakusketan. Guztiek ikuspegi politikoak agertzen dituzte euren bideo lanetan.

Idaztearen esperientzia

IDAZKETAREN ESPERIENZIARI eskainiko dio aurten EHUK udako anto-

Enrike Urbizuk honakoa dio Euskadiko Filmategiak plazaratu berri duen "La mirada esencial" berari buruzko liburuan: «Ez dago euskal zinematik; zineman euskaldun asko dago. (...) Alderdi enpresarialik gabe, ezin da zinematografia propio bat sortu. Eta Euskal Herrian, sektore hori oso mugatua dago. Kanterak daude maila guztietan, elektrizistetatik hasi eta gidoilari eta zuzendarien alorreraino, baina azpiegitura falta da».

Garbi Losada antzerkigileak honakoa adierazi zuen "Aizu!"n: «Zaletasuna sortzeko lehenengo

ezagutu egin behar da, eta hemen ez dago tradizio handirik».

Gerardo Markuleta idazlearen hitzak dira hauek "Geu" aldizkarian jasoak: «Poema onak trepeta linguistikoa, emoziozko eta adimeneko izan nahi du aldi berean, erritmo, musikaltasun, komunikazio, umore eta probokazioa ahaztu gabe. Poema on batean, mezua guztia da».

Iñigo Muguruzak "Gara"n: «Ezin dut jasan luzemetraietan bideoklipetako truku eta efektuak ikustea. Baina klipak diruditen gero eta film gehiago egiten da».

Euskal pavarottiak

Sei urteko lanaren ondoren Nino Dentici opera kritikoak "Opera eta zarzuelako euskal kantarien hiztegi biografikoa" osatu du Bizkaiko Foru Aldundiaren eskutik. XIX. mende erdialdetik gaur arteko 600dik gora interpretatzen datuak bildu ditu bertan. Horien artean garaiko "pavarotti" gisa kalifikatu ditu batzuk Denticik. Izan ere, mundu mailako ospea izatera heldu ziren Pedro Maria Unanue, Jose Echebarria, Julian Gayarre, Jose Mardones edota Florencio Constantino.

latu dituen ikastaroetako bat. Hasier Etxeberria izango da zuzendaria eta bertan literatura idaztean idazleak topatzen dituen arazoak eta horientzako konponbideak landuko dira. Hainbat idazleak parte hartuko du: besteak beste, Harkaitz Canok idazle batek kulturaren industrietan nola jokatu behar duen azalduko du; Anjel Lertxundi ni poetikoari buruz mintzatuko da; Iban Zalduak idazle arrakastatsua nola izan agertuko du; eta Kirmen Uribe "Mende berri baterako poesia" landuko du. Ikastaroa uztailaren 17tik 19ra egingo da goizez.

Jazz turistikoa

UDAN Euskal Herrian egiten diren Jazz jaialdiek turistak erakartzen dituztela ondorioztatu du Eusko Jaurlaritzak eman berri dituen datuekin. Esaterako, Donostiako Jazzaldia iaz joan ziren ikusleen ia erdia Gipuzkoatik kanpoko zen. Hasi berri da jazz denboraldia. Iruñean, lehengo ostiraletik ekainaren 27a arte Pablo Sarasate kontserbatorioko ikasleek "Jazz kalean" zikloa eskainiko dute. Uztailaren 13an hasiko da Gasteizko Jazz Jaialdia. Eta aurten, protagonismo berezia izango dute Diana Krall, Pat Metheny eta Wynton Marsalis. Hilaren 24tik 29ra hartuko dio lekukoa Donostiakoak. Eta bertan izango dira aurten Chucho eta Bebo Valdes, Solomon Burte eta Eddie Palmieri.

Pastoralen eta maskaraden antzeko formatoa.

Honela definitu zuen Ander Lipusek, Antzerkiola Imaginarioko kideak, lehengo astean martxan jarri zuten "Ritos. Gure azken lur zatia" proiektua. Urduñara, Ondarroara eta Bilboko San Francisco auzora gerturatuko da taldea obra berriarekin. Baina ez da ikuskizun hutsa izango. Herrietako kultur adierazpideekin kontaktuan jartzeko helburua dute Antzerkiolakoek. Leku bakoitzean lau egun egingo dituzte. Kalejira batekin hasiko dira, eta ondoren, toki bakoitzeko agente kulturalarekin elkarriketak egingo dituzte, hezkuntza zentroetan izango dira... Herri bakoitzeko kultur adierazpide horiek antzerkiaren bidez aktibatzea da Antzerkiolaren xedea. Oraingoz, Bizkaian burutuko dute egitasmoa. Baina aurrera begira, egitasmoa zabaltzeko asmoa dute.

Zinealdea. Orain hiru urte aurkeztu zen Zinealdea, Oartzunen ikus-entzunezko poligonoa egiteko proiektua. Baina orain aste batzuk sinatu zuten Sprilur-ek, Zinealdea eraikiko den lur eremuaren jabeak eta Oarsoaldea S.A. garapen agentziak konbenioa. Atzerapenen ondoren, Zinealdea 2005a baino lehen inauguratuko da. Proiektuak ikus-entzunezko produktuak sortzeko behar diren zerbitzu guztiak leku bakar batean biltzea ahalbidetzen du. Bide batez, ahul dagoen ikus-entzunezko sektorea indartzeko balio beharko luke.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Ezkutuko maitea

**Anjel Lertxundi &
Antton Olariaga**

ELKAR
127 orrialde
9,60 euro

Maxeren neba drogarekin jolasean

Anjel Lertxundik idatzi eta Antton Olariagak marraztutako kontakizuna dugu "Ezkutuko maitea". Maxek, argazkiak atera gabe egunik pasatzen uzten ez duen hamabi urteko neskatilak, Txorimaloak taldearen rock kontzertu batera joan eta han lortutako irudien artean erabat izuturik utziko duen argazkia aurkitzen du: azkenengo urte zaharretan harrapatu zuen mozkorrarengatik etxean zigortuta egon behar lukeen bere neba Gorka herriko droga saltzaile eza-gunenarekin batera dagoen irudia! Zer egin ez dakiela -Gorka tonto-zapero samarra da, baina berak maite du eta gainera hobe guraso-

ek ezer ez jakitea-, argazkia ondo ezkutatzea erabakitzen du. Baina hara nondik gurasoek aurkitzen duten, eta bera-ri ere leporatzen dioten errua. I

Erronkaribar eta Erronkariarrak

Batzuen artean
TXURI BELTZEAN
303 orrialde
20 euro

Etxez etxe jasotako argazki bilduma

Txuri Beltzean kultur elkarteak plazaratutako "Erronkaribar eta Erronkariarrak. El Valle del Roncal y sus Gentes" liburu ederrean, Erronkaribarrako 2.355 lagun agertzen diren 278 argazki gogoragarri (1960 urtea baino lehenagokoak dira gehien-gehienak) biltzen dira. Fernando Hualdek idatzi eta Ione Usozek eta Maite Madozek euskaratutako Burgi, Garde, Izaba, Erronkari, Urzainki, Uztarrotze eta Bidankozeko historiaren aztarnak ere ageri dira liburuan. Erronkaribarreko bizilagunek beraien etxeetan aspalditik gorderik zeuzkaten argazki horiekin batera, hainbat xehetasun eskaintzen da: nortzuk diren haietan agertzen direnak, argazkiaren data eta ateratzearen arrazoia, eta beste hainbat. I

Reggaearen nondik norakoak

Hamabi urtetik aurrerako irakurleei zuzendua dagoen "Bob Marley, begirunea, maitasuna eta askatasuna" liburuan, Jamaika, Bob Marley eta reggaearen nondik norakoak azaltzen ditu Molotoff Irrati Libreko langile den Aritz Usandizagak. "Reggaearen errege" gisa da mundu guztian ezaguna Bob Marley, eta reggaea ghettoetako jendearen musika da: txiroena, beltzena, bidegabekeriak sufritzen dituztenena, askatasunik ez dutenena, besteak beste, eta haren doinuak hainbat konturen isla dira: esklabotza garaia, afrikarren egoerarena, beltz izatearen harrotasunarena, iraultzaarena, Babiloniaren aurkako borrokarena, rasta erlijioarena... Eta horretaz guztiaz dihardu Aritz Usandizagak bere lanean, hainbat kanten letrak eskaintzeaz gainera. I

Bob Marley, begirunea, maitasuna eta askatasuna

Aritz Usandizaga

TXALAPARTA
76 orrialde
9 euro

1719an Donostiak jasandako setioa

Gotorlekua zenez, makina bat setio jasan behar izan ditu Donostiak bere historian zehar. Hauetako batzuek -1813koa, adibidez- oso ezagunak dira, historialariek asko ikertu dituztelako, baina badira nahikoa ahazturik gelditu direnak ere, J. Ignacio Tellechea Idígorasek "El asedio de San Sebastián por el duque de Berwick. Una guerra dentro de otra guerra" lanean aurkeztzen duen hau, kasu. Serapio Mujika liburutegiko fondoan aurkitutako eskuizkribu batean oinarriturik egin du bere ikerketa, 1719an jazotako gertaera bat azalduz: Ingalaterra, Austria eta Frantzia armen indarrez Espainiako lehen ministroa zen Alberoni kardinalaren politikari aurre egiten ari zirela, armada frantziarrak, Berwickeko dukea buru, Donostia setiatu zueneko. I

San Sebastian 1719. Asedio del Duque de Berwick

**J. Ignacio
Tellechea
Idígoras**

DOCTOR CAMINO INS-
TITUTUA
206 orrialde
5 euro

Umetako oroitzak. Kitarra Patxi Etxeberria s.j.

EGAN/ ANDOINGO
UDALA
286 orrialde

Etxeberriaren gaztetako oroitzapenak

Beti izan zen euskaltzale Patxi Etxeberria eta beti jarraitu zuen euskaraz idazten, nahiz bere bizitzako 54 urte Txina, Formosa eta Filipinetako lurraldeetan misiolari bezala eman. Andoingo Goiburu bailarako Merdiladi baserrian jaio zen, 1900eko apirilean, eta hain zuzen ere mutikotako oroitzapenez onduta da "Umetako oroitzak. Kitarra", orain Eganek kaleratzen duen lana. Etxeko gorabeherak, eskolako kontuak, herritarrei buruzko aipamenak, kantuak, ipuinak, izengoitiak eta ohiturak dakartza kontura Patxi Etxeberriak bere lan honetan. Liburua, Patxi Altunak paratua izan da eta Patxi Etxeberriaren familiako eta auzokoen argazkiz dago osatua. Hitzaurrea, berriz, Mikel Atxagarena da. **I**

"Haurren aurrenak" saileko ipuina

Hiria argitaletxearen "Haurren Aurrenak" sailak eskainia da Ute Krausek sortu eta Patxi Eubak euskaratu duen "Sara eta Hartz Handi" kontakizuna. Neska txiki bat da Sara, eta baso handien artean dagoen herri txiki batean bizi da. Neguko gau luzeetan, su bazterrean biltzeko ohitura dute herrikoek. Lagunartean, makina bat kontu zahar esaten da. Batzuetan Hartz Handiren istorioa kontatzen dute, eta orduan aire misterioitsua hartzen du bilkurak. Izan ere, denek diote beldurra Hartz Handiri, eta guztiek ehiza-tu nahi lukete. Baita Sara txikiak ere. Baina behin basora joan eta Hartz Handi eza-gutuko du. **I**

Sara eta Hartz Handi

Ute Krause

HIRIA
30 orrialde / 7,50 euro

JUAN LUIS ZABALA

"Asko eman zioten elkarri Jesusek eta txalapartak"

Nondik dator biografia egitearen ideia?

Jesusi heriotzaren urteurrenean omenaldi bat antolatzea bururatu zitzaion haren hainbat adiskideri. Zer egin zitekeen pentsatzen hasita, biografia bat kaleratzeko ideia sortu zen. JosAntoni egin zioten proposamena, eta JosAntonek niri eskaini zidan aukera. Gero laguntza handia izan dut prozesu osoan JosAnton. Jesusen biografiaz gain, hari buruzko beste testu batzuk eta argazkiak ere badira liburuan, eta horietaz bera arduratu da nagusiki. Liburua JosAntonena ere bada, oso neurri handian. Nolako gizona aurkitu duzu liburua egiterakoan?

Nahiz eta elkar ezagutu eta elkarri diosala egiten genion, ez genuen elkarrekin tratatu zuzenik izan. Ezagutu zutenekin hitz eginda, ikusi dut maitasun handia zegoela beti Jesusen inguruan, benetan pertsona zintzoa eta samurra zela, baina zintzotasun eta samurtasun indartsu eta dotorekoa hala ere. Oso oroitzapen ona utzi du izan den inguru guztietan. Azkenetarako, Jesusi zioten maitasuna kutsatu zait.

Zein izan da Jesusen ekarpen nagusia musikari gisa?

Iñaki Salvadorrek liburuiko pasarte batean dioenez, Jesus Artzek eraman zezakeen graduak gorenera eraman zuen txalaparta, beste musika tresna batzuekin egoki konbinatuta. Hasieran, JosAntonekin batera, ahanzturatik berreskuratu eta eguneraturik plazaratu zuen Jesusek txalaparta. Baina ez zen horrekin konformatu, eta, beste musikari batzuen laguntzaz, aukera berriak bilatu zizkion beti, gehiago eskatu zion beti, baina txalapartaren jatorrizko nortasunari inoiz ere uko egin gabe. Asko eman zioten elkarri Jesusek eta txalapartak.

egileari galdezka

Jesus Mari Artzek utzitako oroimena

Zumarte, Usurbilgo musika eskola eta Jesus Artze Taldearen eskutik Juan Luis Zabalak

kaleratu duen lan honen izenburu zehatza "Jesus Mari Artze. Ttakunaren esku isila" da. Hain zuzen ere, duela urtebete zendu zen musikari usurbildar honen izaera, bizitzako pasarterik gogoangarrienak eta gertutik ezagutu zuten guztien oroimenean utzitako arrasto sakona jasotzen ditu. Hau da, besteak beste, Jesus Mari Artzeren haurtzaroa; gaztaro kirolzale eta festazalea; txalapartaren aurkikuntza eta Ez Dok Amairuren garaia; bere anaiarekin batera mendietatik txalapartari ibili zenekoa; Ez Dok Amairuren amaiera; Artze anaiak nor bere bidetik artista izateari ekin ziotenekoa; Jesus Mari Artze bide berrien bilahasi eta Andoni Alemanekin txalaparta jotzen eta Angel Celadak gida-

Jesus Mari Artze

Juan Luis Zabala

ZUMARTE

161 orrialde
12 euro

tua bateria jotzen ikasten ibili zenekoa; Mikel Laboaren jaialdietan parte hartu zuen denbora luzea; Juan Mari Beltranekin eginiko esperimentuak; txalapartako ikastaroak ematen eginitako lanak; Kirikoteka taldearen sorrera; Iñaki Salvadorrekin batera eskainitako emanaldiak; "Sakanatik Arbaila Ttipira" diskoa grabatu zuenekoa; EHUren Urrezko Domina.... **I**

GAUERDI DUZU
EZ ILASKIRIK
EZ IZARRIK ZERUAN...

ZER DA ISILTASUNA
HAUSTEN DUEN
ARROITU KORI?

HERRI KONEK NEGAR EGITEN
DIZU GUTAZ OROITZEN
DENEAN.

KARLOMANEK
EZIN DU..

... LOA BILDU
BEREGANA.

ARTE KONTAN
USKALDUNEK
ZORROZTEN DITUZTE
BEREN AIZKORAK
IBANETAKO
HARRIETAN.

SU BATEK
ERRETZEN NAU
ZER DA
ARROITU KORI,
ERROLAN?

USKAL HERRIKO
GERLA KANTUA
DUZU SIRE
ETA GURE GLORIAAREN
AZKEN EGUNA!

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Garai berekoa	▼	Sindikatu abertzalea	▼	Bi ken bat	▼	Pozoin	▼	Entzuteko modukoa
	Intsektu mota		Egoitza mota		Bakoitzari lau		Röntgen		
	Marokoko hiriburua	▶					Ukatzeko	▶	
	Altxa						Soinu multzoa		
Bastarta	▼	Elikatu	▶ ▼		Uranioa	▶	Emakume izena	▶ ▼	
Garaitzak		Detekta-gailu			Emakume izena		Pozik		
▶		▼			▼				Nitrogenoa
IRUDIKO KIROLA	▶							▼	Arnas ezak hila
Lema									
▶						Ardi, hitz elkarketan	▶		Ikas eta Ari
						Kontsonantea			
Errep., gorotza	▶		Dago	▶		Hari	▶ ▼		▼
Zori			2 kontsonante			Infusio mota			
▶			▼		Kontsonantea	▶ ▼	Pl., suari dariona	▶	
					Boroa		Kontsonantea		
Bokala	▶	Eza	▶		▼				Bokala

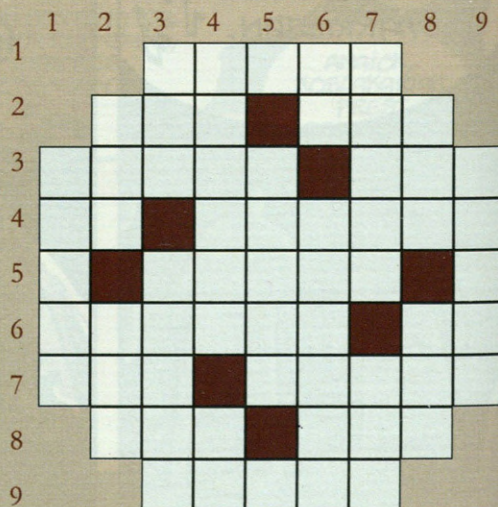
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Zuhaitz mota. 2.- Sindikatu abertzalea. Nazioarteko garraioetan. 3.- Oinazeak. Behar, egiteko. 4.- Omen. Baleuzka. 5.- Kontsonantea. Buruaren alde. Kontsonantea. 6.- Maitale. Interjekzioa. 7.- Pinu mota. Alokairua. 8.- Neru. Areago. 9.- Donostiako auzoa.

GOITIK BEHERA

1.- Urrea, esaterako. 2.- Berrogeita hamabi. ... egin, agindutakoa bete. 3.- Irlandako uharte. Lorea. 4.- Ontziaren ezker alde. Lumaren erdian. 5.- Potasioa. Giltza. Bokala. 6.- Kanpo, landa. Iskanbila. 7.- Lorea. Oinarrizko edaria. 8.- Norat atzizkia. Nahastura trinko. 9.- Emakume izena.

Hizki zopa

Aurki itzazu Euskal Herriko zortzi ibairen izenak.
Hitzak norabide guztietan agertzen dira.

B	I	D	A	S	O	A	R	I
A	B	I	T	O	S	K	U	A
L	A	M	O	I	Z	A	M	I
D	I	Z	K	I	U	M	E	R
I	Z	E	I	G	B	U	S	O
H	A	L	A	M	A	R	R	I
S	B	D	A	I	N	U	E	U
O	A	H	E	I	X	M	E	N
K	L	U	I	B	R	E	T	A
L	U	N	A	G	R	A	D	S
B	A	M	I	T	X	O	E	B

Bost bider bost

Ezker eskuin eta goitik behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu.

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

1. Zenbaki bakoiti. 2. Bihiak. 3. Arotzaren tresna. 4. Horma. 5. Erregai mota.

Soluzioak

Hitz gurrutatuak
Ezker eskuin: 1. Makal. 2. LAB. TIR. 3. Minak. Lan. 4. Ei. Baliv. 5. T. Lokia. R. 6. Amoros. Oil 7. Ler. Akura. 8. Neu. Are. 9. Amara.
Goitik behera: 1. Metal. 2. Lili. Men. 3. Man. Lorea. 4. Ababot. Um. 5. K. Kakoa. A. 6. At. Liskar. 7. Lilia. Ura. 8. Rat. Ore. 9. Nurra.

A	*	A	I	Z	E	B	A	G	*	A	*
K		E	K	*	T	*	E	T		O	R
I		O	D	I	G	*	A	D	*	K	*
*		T	A	R	A	*	N	O	I	D	
A		I	A	L	O	I	A	S	K	I	B
N	*		A	K	N	A	P	E	A	I	A
E		A	N	*	U	*	N	A	J	S	*
Z		E	*	T	A	B	R	*			
O		D	A	R	A	L	A	K	A	K	
*		E	*	L	*	B	G	*			

B	I	D	A	S	O	A	R	I
A	B	I	T	O	S	K	U	A
L	A	M	O	I	Z	A	M	I
D	I	Z	K	I	U	M	E	R
I	Z	E	I	G	B	U	S	O
H	A	L	A	M	A	R	R	I
S	B	D	A	I	N	U	E	U
O	A	H	E	I	X	M	E	N
K	L	U	I	B	R	E	T	A
L	U	N	A	G	R	A	D	S

Hizki zopa

Z	A	T	I	K	A
T	E	R	E	P	A
A	R	R	Z	E	R
K	A	E	A	L	E
I	P	Z	A	Z	I

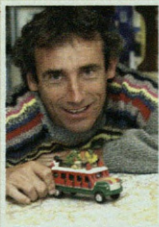
Bost bider bost

Pasaiako herritik

Pasai Donibaneko taberna ezagun batera sartzen baldin bazara, honako txartel honekin egingo duzu topo:

"BAKARTOKIA"

Asmatu duzu bai! Komuna da!

Nagoen tokitik

JOSU IZTUETA

Italiako giroa ikusgarria eta etxean ez da giro

GEOGRAFIAKO TESTU LIBURUAK gus-tukoak izan nituenik (ditudanik) ezin dut ukatu. "El Florido Pensil" garaiko eskola zen gurea. Tolosako Municipales edo Nacionales bezala ezaguna baina ikastetxekoei, "munizipapeles" ginela esan eta barre egiten ziguten beste eskolakumeek. Maixua berriz, non zegoen ere ez genekien Zamorakoa zen jatorriz, Don Arturo izeneko gizasemea. Erretzaile porrokatua eta joko zalea izatez, baina era berean borondate on eta pazientzia handikoa.

Espainiari "piel de toro" ere esaten zitzaiola, Frantziak hexagono forma zuela eta Italiak bota baten itxura zeukala erakutsi zigun, besteak beste. Mapari erreparatuz gero arrazoirik bazuen, Italiako bota horrek ostikoa ematekotan guk Sizilia irlari eman beharko liokeela pentsatzen genuen eta agian horregatik izango zuela hain fama txarra uharte horrek. Baloia izatekotan ordea Korsika eta Sardinia egokiagoak iruditzen zitzaizkigun, borobilagoak behintzat bazire-lako.

Etxean botoa eman eta Italiako botara

ITALIARA joateko arrazoi asko egon daiteke, Erroma eta Vatikanora doazenentzat adibidez errezoa izaten da arrazoi. Nik aitzakia pare bat nahikoa nuen harantz joateko, hasera batean zikloturista australiar talde batekin hamar egunetako txangoa neukan aurreikusita. Oiartzunen (Gipuzkoa) bizi den Neil Stephens txirrindulari ohiak eskaini zidan joateko aukera baina ez zen asmoa gauzatu. Azken orduan lau lagunek hartu genuen bertara joateko erabakia, Tolosan ez geratzeko aitzakiak jakin nahi izanez gero hemen dituzue batzuk:

- "Col du Grand Saint Bernard", Italia eta

Suitza artean kokatzen da mendate hau (2.472m). Zortzi hilabetez elurtuta egoten da eta 1000 urteko historia duen aterpetxeak ibiltari, errumes, soldadu, mendizale eta abar luze bati eskaini dio babes. San Bernardo izenez ezagutzen diren txakurrek bertan dute bizilekua.

- "Museo Nazionale della Montagna", Turin hirian dago. Kaputxinoen mendixka izeneko muino batean, Po ibaiaren aldamenean, paraje ederrean. Turinen eta inguruetan gainera 2006. urteko Neguko Olinpiar Jokoak egingo dira.
- "Italiako Giroa" zen hirugarren aitzakia baina baliteke oraingoan lehena izatea. Frantziako Tourra eta Espainiako Vuelta-ekin batera ziklismoaren trilogia nagusia osatzen du eta ikuskizun bezala bizitu nahi nuen.

ETXEAN BERRIZ EZ DA GIRO: hauteskunde aurreko nahasketa, aspaldi luze hone-tako ekaitz politikoa eta gure arteko baretu ezinezko lurrikara sozialak badu gehienon-gan eraginik. Amari 25M biharamuneko egunkari guztiak erosi eta gordetzeko enkargua utzi diot, beste askotan bezala badaki banoala baina ez daki nora, beno hobeto uler dezazuen, badaki nora noan baina ez daki non dagoen. Horrexegatik esaten diot: "deitukoizut naon lekutik" eta hori da hain zuzen ere hilabetero orrialde pare bat idazteko konpromiso honi "Nagoen Lekutik" deitu izana.

Sufirimendua eta gaitasuna

ETAPARIK ERABAKIGARRIENA etapa-rik laburrenaren ondorengo izan zitekeen, bi mendate gogor igaro eta helmuga Chianaleko igoeran zuten. Luzeran 174 km eta 4.000 metrotik gorako desnibela guztira.

Bizikleta gainean egin beharreko astakeria. Alpetako eskaparate ikusgarrian ziklistek manikiñ itxura har zezaketen eta benetan horrela izan zen.

Goizean goiz hasita ehunka zikloturista eta zaletuek ekin zioten gu geunden "Colle Sampeyre" igoerari. Tartean Imanol eta ni. Gezurra zirudien, errepideak % 15eko penditza aurrealdean eta ez dakit zenbat metro-tako amildegia ezkerrean. Batzuk zuzen-zuzen igotzeko gai, besteak zeharkameharka. Itxura ederrekoak batzuk, piura gaiztokoak besteak, nahasian guztiak. Bizikleta eta gizaki baten artean eman litezkeen konbinaketa guztiak bertan zeuden: gihartsuak, zailduak, potoloak, aitonak, emakumeak, gazteak, neskatoak... Mendiko bizikleta edo errepidekoa zeramaten antzematea errazagoa zen gainean ziholanari traza hartzea baino... 1.300 metro 16 km-tan igotzeko pertsona bakoitzak bihotz bakarra... hori eta goraino ailegatzeko norberaren borondatea. Sufrimendua eta gaitasuna bizikleta bereko bi gupil bezala.

Pentsatzen jarrita, zenbat energia beharko da "gizaki tona" haiek guztiak maldan goreraino iristeko? Don Arturok eskolan irakatsitako formularen batekin kalkulatu dut hurrengo baterako!

Eguzkia, euria, ekaitza, txingorra, Simoni, Garzelli, Pantani, Popovich... besteak beste protagonistak. Eguraldiak ziklisten elastikoak adina kolore. Asfalto beltza kazkabarrak zuri-tu zuen eta aurpegi beltzaranak berriz izerdi

eta mukiek. Behetik gora majo sufritu eta gero goitik behera arrisku latza. Txirrindularitzaren egun epiko horietako bat, epikoa baina ez tragikoa. Sufrimendua probatu berri zuten milaka zaletuek gehiago estimatu zuten besteen esfortzua. Norberaren azaletik irten eta besteen larruan sartzea bezalakorik ez dago.

Bezperan Txapeldunen Futbol Ligako finala jokatu zen, gutxitan bezala herrialde bereko taldeen arteko finala gainera, Turingo Juventus eta Milan A.C. ren artean, penaltietara erabaki zen eta azken hauek suertatu ziren garaile. Errepide bazterretatik jarraitu zuen hemengo jendeak norgehiagoka, irrati eta telebista seinaleak edozein mendi muturretik har baitaitezke eta bestela sakeleko telefono dei batek argituko luke guztia. Futbola eta ziklismoa era exageratuan bizi dituzte italiarrek... beno ez haiek bakarrik!

Porca Miseria!

FORCA, BRAVI, ANDIAMO... oihu egin ez animatzen dituzte italiarrek beraien kirolariak, hauetako batzuk "porca miseria" esanez erantzuten zuten.

Italiako 2003ko Giroan Simonik jantzi du arrosa koloreko elastikoa, lehendik ere irabazia zuen 2001ean. Bigarren izan den Garzelli 2000koan izan zen garaile. Hirugarren egin duen Popovich berriz, 23 urteko gaztea da, ukrainarra, etorkizun handiko txirrindularia dela diote.

Ettxera etorri, egunkari atzeratuak eskuratu eta hau bai marka! Hauteskondeetan denak irabazle sentitzearen miraria errepikatu da! Kolore guztietakoek dute lekua podiumean! Denak gustura eta irabazle izatekotan maizago egin beharko genituzke hauteskondeak!

Joan aurreko giro iluna belztu egin da Euskal Herrian. Hemen ez dago arrosa kolorerik, odol gorriarena isuri da berrirori. Ikurrina zuri-berde-gorriaren izenean bi zerraldo bandera hori-gorritz estali dituzte. Gure gizarte honetan badirudi kolore kontua dela ia guztia. Ditzosozko futbola da eguneroko ogia. Errealeko Txuri Urdinek liga eskuratze-kotan direla, Bilboko Atletik txuri-gorria Europarako bidean dagoela, nafar gorritxoak salbu omen eta Alaves ziur bigarren mailara. Ziklismoari dagokionean berriz Euskaltelek Tourrerako txartela lortu duelako jendea pozik somatzen da, laranjakumez beteko ditugu Frantziako errepideak eta ahal bada maillot horia ekarri.

Hainbeste kolore saltsa baino nahiago dut zerbait trasparentea! ■

Josu Iztueta Azkne
Turin, Italia

Hauteskondeetan denak irabazle sentitzearen miraria errepikatu da! Kolore guztietakoek dute lekua podiumean!

Ihesi

ONINTZA ENBEITA
ARGAZKIAK: IÑIGO AZKONA

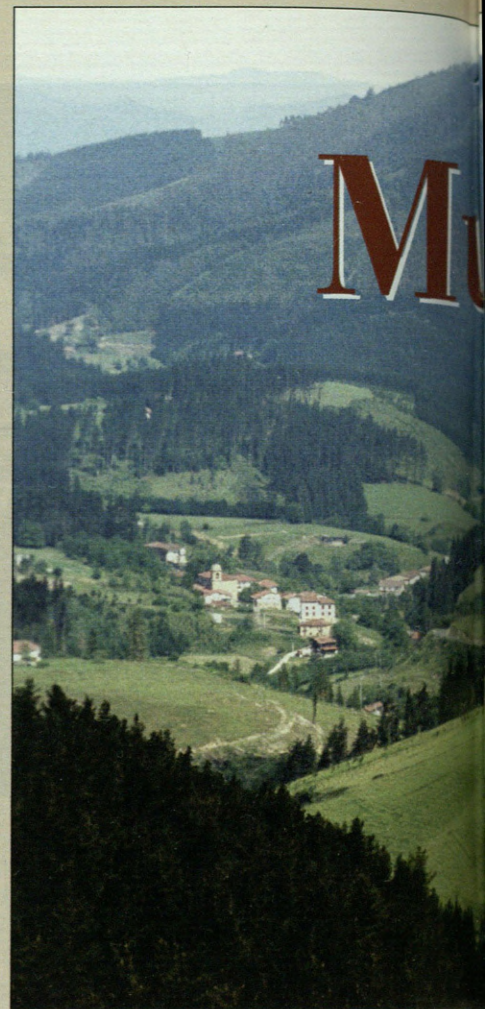
Munitibar, Aulesti, Gizaburuaga, Amoroto, Mendexa, Ispaster eta Lekeitio udalerriek osatzen dute Lea ibaiaren arroa. Zazpi udalerri hauetatik bostek ezaugarri geografiko eta sozioekonomiko antzekoak dituzte eta arrazoi hori dela-eta Lea Ibarreko Udal Mankomunazgoa sortu zuten duela hogeit hamar urte. Datozen bost asteetan Lea ibaiak bustitzen dituen Munitibar, Aulesti, Gizaburuaga, Amoroto eta Mendexa herrien berri emango dugu orriotan.

1986an hartu zuen Arbatzegi-Gerrikaitzek Munitibar izena. Arbatzegi elizateak, Gerrikaitz uriak eta hainbat auzo txiki (Berreño-Aldaka, Uriona, Gerrika eta Totorika) osatzen dute egun Munitibar. Lea ibaiak bustitzen ditu lurrok, eta Munitibartik igarotzerakoan, Oiz mendian sortutako erreka txikiak batzen ditu. Oiz, Motrollu, Atxagana, Gastiburu eta Gautiribel mendiek inguratzen dute Lea Artibairako, Busturialderako eta Durangalderako bideak batzen dituen herria. Arbatzegi eta Gerrikaitzen batzetik dator berez Munitibar. Izan ere,

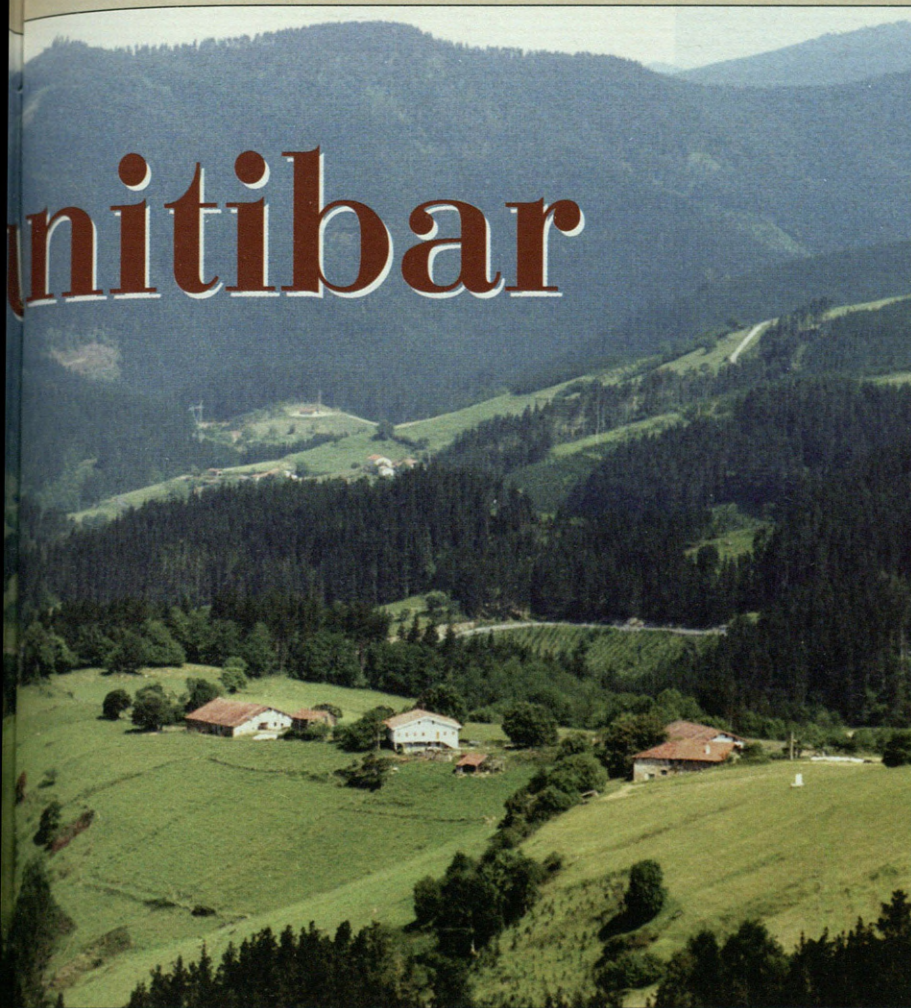
historian zehar Munditibar eta Monitibar izenak izan ditu, eta hasiera batean Gerrikaitzen barruan zegoen. Lehenago Arbatzegin egondako parrokia bertara eraman zutenean hasi zen herri bezala garrantzia hartzen. Don Tello Bizkaiko XXII. Jaunak sortu zuen Munitibar 1366an. Sortu zituen hirietako hamazazpigarrena izan zen, eta hamaseigarren jezarlekua zeukan Gernikako Batzarretan. Arbatzegik, egun Munitibarko auzoa denak, hogeita zortzigarren lekua zeukan Batzar Nagusietako elizateen artean. X. mendean, Bizente martiriaren parrokia eraiki

zuten Arbatzegi tontorrean Bizkaiko Jaunaren menpeko nekazariek. Elizateko lehenengo parrokia izan zen. 1550ean, Ziortzako kolegiataren botereari pisua kentzearen, Munitibarko jaunak Munitibar auzora aldatu zuen parrokia. Horretarako, Aldaka, Totorika eta Berreño auzoen laguntza izan zuen. Santua Arbatzegitik jaitsi zutenean, Arbatzegi, Uriona eta Gerrikakoek borroka latza izan zuten beste auzokoekin. 1554tik aurrera, Mikel deunaren basiliza izan da Bizente martiriaren parrokia. Gerrikaitzek hiru edo lau sarrera zituen (ez da segurua). XIX. mendean, Gerrikaitz hiriak eta Arbatzegi elizateek desamortizazio legearen eraginak igarri zituzten.

Oiz mendiaren magalean dagoen Uriona auzoan XVI. mendean eraikitako euskal baserriak ikus daitezke. Garai hartako zutabe egitura sendoak mantentzen dituzte oraindik ere.

Munitibar

1986an, Arbatzegi eta Gerrikaitz auzoek bat egin zutenean, Munitibar izena hartu zuen herriak. Lea ibarra mankomunazgoko kide da eta Oiz, Motrollu, Atxagana, Gastiburu eta Gautiribel mendiek inguratzen dute.

Herri bakoitzak bere parrokia zeukan, eta 1851n, parrokia bakoitzeko apaiz kopuruak mugatu ziren. 1867ko errege dekretuak 200 bizilagun baino gutxiagoko udalek auzo-herriren batekin elkartu beharra zeukatela agindu zuen. Arbatzegin 157 lagun baino ez ziren bizi, eta

Gerrikaitzen 72. Bien artean 229 bizilaguneko herria egin zuten. Ordura arte ere bakarka konpondu ezinezko arazoak Zubialde zubian batuta konpontzen zituzten. Garai haietan herriak lur jota zeuden guden ondorioz. Foru Aldundia ere, ez zegoen herriek asko laguntzeko

Ihesi: Lea ibarra ezagutuz

erdiko kaiera

moduan. Herri txikiak zailtasunak zituzten eskoletako irakasleak ordaintzeko ere. Estuasun horiei aurre egiteko elkartu ziren herri biak, eta azkenean, herri bakarra osatzea erabaki zuten. Gobernu Zibilaren baimena lortu ostean, batzarra egin zuten Zubialden. Alkate biek berba egin zuten, eta 1883ko apirilaren lehen egunaren eguerdiko hamabietan egin zuten elkartu ondorengo lehen batzar ofiziala. Egun, Munitibar izenarekin ezagutzen da herria eta 400 biztanle inguru ditu.

Ikustekoak

Arbatzegiko San Bizente parrokiak 100 oineko luzera eta 39ko zabalera ditu. Patroiaientzat egindako hilobi bereziak gain, 52 hilobi daude elizaren barruan, eta hiru aldare ditu. Parrokia eliza horretan kokatzeko hainbat istilu izan ziren herrian Erdi Aroan, baina geroago ere, guden lekuko izan da San Bizente parrokia. Gernika bonbardatu baino egun bat lehenago, guda hegazkinek bonbak jaurti zituzten Munitibarren, parrokiaren inguruetan dagoen bidegurutzea apurtu asmoz. Teilatuko gailurrera erori zen bonbatako bat, eta gain-haga apurtuta, barruan egin zuen eztanda. Eliztarrek ahalegin berezia egin zuten kalterik handienak konpontzen, baina nazionalak sartu zirenean, haien aurka botatako obus batek hegoaldeko aldea zatitu zuen eta beste batek elizpea.

Arbatzegiko Gerrika auzoan, Gontzogarain izeneko gunean, Santa Luzia ermita dago. Diotenez, Zioztzako kolegiata baino zaharragoa da

**MUNITIBARKO
UDALA**

Tel.: 94 616 40 07
Faxa: 94 616 41 42

email: agabiola.munitibar@bizkaia.org

**LEA IBARREKO
UDAL MANKOMUNAZGOA**

Elexaldea 1, 48289 Gizaburuaga
Tfnoa/Faxa: 94 684 29 82

Web orrialdea: www.leaibarra.com
e-mail: leaibarra@logicontrol.es

ZABOR BILKETA-HIRIGINTZA-GARAPEN ETA ADMINISTRAZIO ZERBITZUAK

ONGIZATE - Tfnoa.: 94 684 29 82
e-mail: ongizate.lea-ibarra@bizkaia.org

GARAPEN - Tfnoa.: 94 684 30 77
e-mail: mank.lea-ibarra@bizkaia.org

www.leaibarra.com

2003ko ekainaren 15a

ARGIA

45

**Zubialde
zubian
Arbatzegi
eta
Gerrikaitze
auzoko
ordezkariak
arazoak
konpontzeko
elkartzen
ziren.
Gerrikaitz
auzoan,
bestetik,
Elortza
errota
aurkitzen da,
sasoi batean
lan egin
arren,
eguneroko
martxari
itxita dago
egun.**

baseliza hori. 12,50 metro ditu luzeran eta 12,15 metro zabaleran. 1960an berrituta dago, eta egun, terrazozko lauzak dauzka zoruan. Berriztu aurretik, lur egosiz egindako hartzabalezkoak ziren. Mozarabe estiloko leihoa dauka Santa Luziak, hiru argikoa. Gainera, balio artistikoak ezezik, izugarritzko bista dauka bere inguruan. Munitibar inguruko hainbat leku eder ikus daiteke bertatik.

Lehenago parrokia izandako Mikel Deunaren baseliza, izen bereko auzoan dago. San Bizente santuaren irudia Munitibar auzora jaitsi zutenean, parroki izaera galdu zuen, eta egun baseliza da. Hilobiak ere izan zituen garai batean barruan, baina egun, bistan behintzat, ez dago halakorik. 8,95 metro luzeran eta 7,10 metro zabaleran dauka.

Arbatzegiko Berreño auzoan, Kanpona mendiaren magalean, Salbato-re baseliza dago (8,80m. x 6,30m.). Alde bitarako teilatua dauka eta ez

dauka kanpandorrerik. Ermitaren barruan kanpai txiki bat dauka, eta harrobitik oso gertu dago. Egun, geldirik dago harrobia.

Gerrikaitzeko parrokia, Andra Mariarena da. Calahorrako gotzainak 1459ko urtarrilean hala erabakita, hiru apaiz egoten ziren parro-

kian. Bertako patroiz Arteagak eta eliztarrek, parroki berria egitea erabaki zuten 1550ean. Arbatzegitarrek ez zuten ondo ikusi hori, baina 1847an, lehengoa zabaldu eta berriztu ostean, egungo itxura eman zioten Andra Mariaren parrokiari.

Santa Eufemiaren ohorezko baseliza ere badago Munitibarren. Arbatzegik eta Mendatak muga egiten duten lekuan dago, Gola auzoan. Txikia da, 8,64 x 6,40 metrokoa. Sarreran, hormari josita, antzinako harrizko aldarea dago, eta inguruan, harrizko hilobiak. Gerriko mina daukatenak joaten omen dira bertara, eta baserritarrek ere, egiten dute erregu haizeteetan. Toki hau sorgin-leku izan omen zen inoiz, eta, kondairek diotenez, baseliza egin zenean ihes egin zuten sorginek Golatik.

Ez da baina, dena eliza eta baseliza Munitibarren. Oiz mendiaren hegalarri jarraituta Uriona auzora joanez gero, XVI. mendeko baserrigintza-ren lekuko biziak aurkituko ditugu. Izan ere, mende horretan sortu zuten auzoa, eta orduan zutabe egitura sendoko baserriak egiten ziren. Orain ere, egitura hori mantentzen dute hango baserriek.

Totorika auzoan berriz, Lea ibarrean baserriek zein bilakaera izan duten jakiteko pista guztiak ditugu. Bertako baserri gehienak ezberdinak dira estiloari eta egiturari dagokienez. Garai ezberdinetan egindako baserriak dira, eta bakoitzak bere berezitasunak gordetzen ditu. Auzoan bertan San Joanen ohorez-

Nola heldu

Gernikatik Arratzurako bidea hartu, eta ez daukagu galbiderik Munitibarreraino. Muxikatik joaten bagara berri, Dudoleta-Montekalboko bideari segi, eta Urrutxu auzoan, Munitibar jartzen duen bideari ekingo diogu. Lekeitiotik joanez gero, Aulestirako bidea hartu, eta aurrera egingo dugu Munitibarko erdigunearaino heldu arte. Bilbon atera, eta Galdakaoko ospitaletik Lekeitiora doan Bizkaibus zerbitzua eta Munitibartik Etxebarrira doan autobusa geratzen dira Munitibarren.

Jateko

- Herriko taberna (Basualdo jatetxea): herriko plazan dago.

- Ondamendi taberna-denda: herriko plazaren parean.

Lotarako

- Garro landetxea. San Migel auzoan. Tlf.: 94 616 41 36.

- Astorki Goikoa landetxea. Berreño auzoan. Tlf.: 946252356 edo 696545528.

turismoruralastorkigoikoa@msn.com.

ko baseliza dago. Trapezio itxurako hiliarria dauka gurutz irudiko apain-garriarekin.

Herririk gehienetako moduan, sasoi batean, Arbatzegi eta Gerrikaitzen ere errotak zeuden. Gerrikaitzen dago Elortza errota, bere egunero-ko martxarik ez badu ere. Gerrikaitz hiria zen garaian, bertako errota bakarra izan zen. Olatxu edo Olaetxea deitutako errota, burdinolak eta errotak zeuden 1745ean. Orain geldu dago. Bizkaiko begiratoriak, aldiz, sekulako ikuskizuna eskaintzen du. Errepide ondoan

dago; Ganbe auzoan. Urdaibai osoa, eta Bizkaiko beste eskualdeak ikusten dira bertatik.

Aisialdia

Oiz mendia da Munitibar inguruko lekurik famatuena. Goraino igotzeko gogorik ez daukanak baina, lasaigunea dauka 791 metrora. Bertara heltzeko, Ganbe auzotik dago biderik errazena. Ganbe auzoa berri, Bizkaiko begiratoriaren inguruan dago. Muxikatik Munitibarrerako bidean. Tontorreraino heldu gura duenak, lasaigunea utzi eta gorantz

egin beharko du. San Kristobal baselizara heldu arren, gora egin behar dugu; tontorra EITBko antenak dauden lekua baita. Illuntzar, Bedartzandi, Urregarai, Udalatz, Anboto, Untzillatz, Errialtabaso, Aramotz, Gorbeia, Zazaia, Aizkorri eta Sollube mendiak eta Urdaibaiko Biosferaren Erreserba ikusten dira Oiz puntatik. Beherantzakoan, Gerrikaitzera jaitsiko gara Astoagako galtzadatik. Bidean, Mendata, Muxika eta Munitibar banatzen dituen mugarria ikusiko dugu horrela. ■

Ordaindu

BBK txartelekin
eta eraman itzazu opariak

bbk

www.bbk.es

ARGIA

47

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA, GARBIÑE UBEDA

ERAKUNTZA

Txinako makrourtegiaren ajeak

TXINAN munduko urtegirik handiena izango dena urez betetzen hasi dira. 1993 urtean ekin zioten 30.000 milioi euroko kostua duen lan erraldoi honi eta hamarkada honen amaieran erabat bukatzea espero da. Berriki hasi duten betetzea maila bateraino egingo da, 135 m-ko altuera bitartera, hain zuzen ere, eta jada elektrizitatea sortzen hasiko da. Urtegia amaitzean eta 26 elektrizitate sorgailuak kapazitate osoan lan egitean 18,2 milioi kilowatt sortuko dira urtero.

Lanak amaitzean urtegiaren pareta 1,5 km luze izango da eta 180 m-ko sakonera izango du. Sortuko den laku

artifiziala ibaiaren ibilbidearen 600 km-tan luzatuko da eta milioi eta erdi pertsona lekuz aldatuko dira, herri osoak desagertuko baitira. Lan erraldoi honen inguruan Gobernu txinatarrak poza azaltzen badu ere, gero eta jende gehiagok azaltzen du kezka. Batetik ekologistak daude, hauen arabera Yangtse ibaian urtegiak izango duen eragina neurtezina da, eta bestetik, eta

agian kezkagarriena dena, ingeniariaren iritzia dago. Azken hauen arabera lanen kalitatea oso eskasa da eta horren frogara nagusian azaltzen ari diren zartadurak dira. Hau gutxi balitz, lan erraldoia zuzentzen duten buruzagien artean ustelkeria kasu ugari dela aipatzen hasi da hainbat kazetari.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Jan-neurri egokiaren garrantzia

ELIKADURA sasoian egoteko osagai oso garrantzitsua da. Oraingo gizarteak "gorputzaren kultura" praktikatzeko duela esaten digute komunikabideek behin eta berriz, eta ez zaie arrazoirik falta. Baina gorputza sasoian edukitzeko funtsezko armak bi dira, bai gaur egungo gizarte moderno eta teknifikatuan, eta baita duela hamarkada batzuetako beste gizarte hartan ere: pertsona bakoitzaren ezaugarritara (adina, bizimodua, lanbidea, eta zergatik ez, baita gustuak edo zaletasunak ere hartu beharko genituzke kontuan) egokitutako ariketa eta jan-neurria egitea.

Jan-neurria egokia baldin bada, zure gorputzarekin gustura egoten lagunduko dizu, baina elikadura desegoki batek berehala zapuztuko ditu "sasoian egoteko" zure nahiak. Hona hemen janeurria modu osasuntsuan egiteko aholku batzuk:

- Edan ur ugari, 2 litro edo 2 ½ litro egunero.
- Gosaria egokia izan dadila. Hartu horretarako behar duzun denbora, eta saia zaitez gosaria osatzen: esnekiak, fruta, zerealak.
- Elikagai naturalak izan daitezela zure jan-neurriaren oinarria. Eta produktu freskoen atzetik, izoztuak hobeak dira beste produktu industrial edo kuzinatuen baino.

● Aholkurik onena denetik jatea da, dieta bariatua egi-
tea, eta proportzio egokian: fruta gehiago, berdurak, lea-
leak, zerealak, fruitu lehorrak. Arraina, arrautzak eta hara-
gia proportzio txikiagoan eta beste gauza guztietatik
apurtxo bat.

- Saia zaitez afari arina egiten.

SISMOLOGIA

Lurrikarak simulatzeko teknologia berria

LURRIKAREN fisika misteriotsu eta korapilatsua ulertu nahian, Amerikako Estatu Batuetako hainbat unibertsitate teknologia berriak lantzen ari dira NASArekin batera. Adituen ustez ordenagailu bidezko erreminta multzo berri honek (simulagailu moduko bat da, funtsean) iragarpenak egiten eta hondamendia ekiditen lagunduko du egunen batean. Lur-azalaren deformazioa eta faila sismikoen interakzioa hiru dimentsiotan gertatzen den prozesu konplexua da eta azterketa sakon baterako ezinbestekoak dira simulagailu sofistikatuak eta errendimendu handiko superordenagailuak. QuakeSim deritzon erreminta hau 2004 urtean prest egon litekeela azaldu du Andrea Donnellan arduradun nagusiak.

Aljerian gertatu berri den sarraskiaren antzekoak ekidin ahal izatea da teknologia berri honen helburua.

ELIKADURA

Frutak eta barazkiak kontsumitu aurretik garbitu

Europako Batzordeak azterketa zabal bat egin du fruta, barazki eta zerealak zenbat pestizida hondakinekin merkaturatzen diren jakiteko asmoz. 46.000 laginetik gora aztertu ostean ondorioztatutako emaitzek, arreta ipintzea merezi duela erakusten dute: %60 garbi saltzen da, %37ak onartutako mugak errespetatzen ditu eta % 3,6, berriz, zilegi den mugetatik kanpo dago. Zikinenen artean, letxugak eta marrubiak.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

zmandio@zerain.com

Lurrinen geranioak

URTE sasoi honetan landareen loreek kentzen dizkigute begiak, errazenera ohituta baikaude... imajinaren axalak jango gaitu. Loreez gain landareen dena hazten, zabaltzen eta garatzen ari da; sustraiak hedatzen, azala zabaltzen, fruituak garatzen, hostaila osatzen... Loreez besteko hauei garrantzia eman eta ezaugarri xumeago baina haienak bezain erakargarriak eskaintzen dizkiguten landareen aukera gero eta zabalagoa da mintegi eta landare dendetan.

Geranioetan, adibidez, kolore gero eta bereziagoak dituzten barietateen udaberrieroko emanarekin batera horien arbasoak diren eta hostaila usaintsu erakargarria duten barietateen eskaintza gero eta erakargarriagoa da. Limoia, pinua, laranja, zedroa, eukaliptoia, kanforra, sagarra, piperra, arrosa, mendak eta usain bereizi ugari duen geranio mota asko dago. Kanpora begira, itxurarako jartzen diren geranio arrunten aldean poza etxera ekarriko dizute beste usaindun hauek. Bere aldamenean igarotzen zarenero igurtzi bat eman, bai bai xirri egin eta bueltan jasoko duzun lurrinaz ez zara damutuko. Hona hemen geranio hauetako batzuk: *Pelargonium crispum*, *P. echinatum*, *P. filifolium*, *P. fragans*, *P. gibbosum*, *P. graveolens*, *P. inquinans*, *P. x*

kewense, *P. odoratissimum*, *P. peltatum*, *P. scandens*, *P. tetragonum*, *P. tomentosum*, *P. tricolor*, *P. zonale* eta "Attar of Roses", "Clorinda", "Joy Lucille", "Lady Plymouth", "Mabel Grey" eta "Prince of Orange" hibridoak.

Ikuskizunak

MAYI TOLOSA

MUSIKA

◆ ekainak 13-15

GETXO

Algortako portu zaharra
21:30

Getxoko XVIII. Nazioarteko Blues jaialdiak Erromoko Santa Ana plaza utzi eta Algortako portu zaharra hartuko du aurten. Arima Beltza, Ñaco Goñi y los bluescavidas, The Blues Devils, Philip Walker Blues Band eta Tinsley Ellis taldeak arituko dira taula gainean.

◆ ekainak 13

IRUÑEA

Konpainia plaza

"Jazza kalean" zikloa ekainaren 6an hasi zen Pablo Sarasate musika eskolako ikasleen kontzertuarekin, jazz eza-gutarazteko asmoz. Oraingoan irakasleen txanda izango da eta hurrengo bi asteburuetan Euskal Herriko hainbat taldek jazzaren estilo ezberdinak jorratuko ditu.

JAIALDIA

◆ ekainak 14

DONOSTIA

Belodromoa

Kaixo egunkari berriari

Egunkari berria aurkezteko jaialdia egingo dute larunbatean. Bertan, mantxeta berria zein izango den eta kalera noiz aterako den jakinaraziko dute. Jaialdiaren amaieran zero alea banatuko dute eta horren bitartez argitarapen berriaren ezaugarrien berri emango da.

Ekitaldia arratsaldeko seietan hasiko da eta ordu-bete inguru iraungo du. Hala ere, jaialdiak gauerdin jarraituko du; izan ere, dantza, bertso eta beste hainbat ekitaldi ere izango dira. Sarrerak bost euro balioko du eta herri batzordeen bidez banatuko dira herri bakoitzeko ohiko saltokietan.

ANTZERKIA

◆ ekainak 12-15

ONDARROA

Antzerkiola Imaginarioa taldekoek proiektu antropologiko bat jarri nahi dute abian. Bizkaiko hiru herritan jarriko dute martxan: Urduña, Ondarroa eta Bilboko San Frantziskon. Asmoa,

komunitate bakoitzean ematen diren adierazpide kulturalak jaso, aztertu eta berrinterpretatzea da; euskal kulturaren sakondu baino, herri kulturaren murgildu nahi dute. Antzerki tailerrak, kalejirak... egiteaz gain, herriko agente kultural eta folklorikoekin batera, antzerki ikuskizuna eskainiko dute.

◆ ekainak 16-18

BILBO

Bilborock

20:30

Gaitzerdi Teatroren "Bitartean" ikuskizuna bi sketchek osatzen dute. Inprobisazioa du oinarri eta beraz, aktoreen lanak garrantzia berezia hartzen du. Adia ikusteko lana da, testu gutxi baitu eta eszenak oso kondentsatuta daude.

JAIALDIAK

◆ ekainak 15

LASARTE ORIA

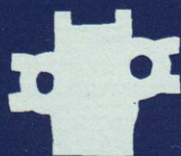
"Irrien lagunak" plataformak Takolo, Pirritx eta Porrotx pailazoen aldeko jaialdia antolatzen du. Bertsolariak, kantak, haurrentzako magia, pailazoen emanaldia eta dantzaldia prestatu ditu. Jendea girotzeko abesti bat ere sortu dute: "Irri egin dezagun".

Informazio gehiago:

www.gureagenda.com

Agendarako deialdiak hogeita egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera edo kazeta@argia.com helbidera.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Azken 25 urteotan bizi izandako udal ordezkariak eraketa ez ohikoena eta larriena biziko da datozen ekainaren 14an. AuB eta debekatutako ezker abertzaleko gainerako plataformetako botoek ez dute balio legalik zinegotzi bilakatzeko. Alderdi abertzaleen eta IU-EBren adostasunetik etorri beharko da konponbidea, eta hau ez da samurra izango. Ekaitz eta lurrikara giroa dago euskal herrietan.

Debekatutako plataformak dira ekainaren 14ko protagonistak

Ekainaren 14an udal gobernuak eratuko dira Hegoaldean eta egoera gogorak biziko direla aurreikusten da. Argazkian, orain arteko Tolosako udalbatza.

XABIER LETONA

1977an Espainian sufragio unibertsala indarrean jarri zenetik zuzenbideko estatuan izan daitekeen gertaerarik larrienetakoa eman zen iragan maiatzaren 25eko udal eta foru hauteskundeetan: Espainiako agintariak indarrean jarritako Alderdi Politikoen Legea medio, ezker abertzaleko dozena mila pertsona boto eskubiderik gabe geratu zen Espainiako Auzitegi Gorenak AuBri eta 200dik gora ezker abertzaleko herri plataformari hauteskundeetan parte hartzea debekatu

ondoren. Trumoiak kuxka irekia zegoen. Egoera horretan, herrietako plataformek, gehienek pentsatutakoa baino askoz hobeto eutsi diote erronkari. Eragile politikoa eta sozial askok azpimarratu du abagune horretan izandako emaitza lorpen handia dela AuB eta debekatutako plataformentzat. AuBren inguruan egituratzen den sektore politikoaren zuzendaritza ere pozarren dago emaitzekin.

Maiatzaren 25ean herrietako plataformek 161.000 boto inguru lortu zituzten, horietako batzuk legekoak eta gehienak legalki baliogabetuak.

Boto horiekin AuBren inguruan egituratzen den esparru politikoak 700dik gora zinegotzi lortuko lituzke. Eta kontua da hilaren 14an, udal instituzioak formalki eratzen diren egunean, nola gauzatuko den ordezkartza hori guztia zinegotzi eta alkatetzatan. Trumoiak ondoren ekaitza ohi dator; batzuetan, ordea, trumoi asko eta euri gutxi. Ez dirudi datorrena halakoa izango denik, eta trumoiak ekaitza gogorra ekarriko dutela dirudi, denboran ere luzatuko dena seguruenik.

Protagonista guztien argudioak mahai gainean dira jada. AuBk eta debekatutako plataformek beren boto kopuruari dagokion ordezkartza instituzionala aldarrikatzen dute, herri borondatea hori delako. PP eta PSE-EEk argi dute euren jarrera, horretarako bideratu dute Alderdiak Legea. Boto baliogabeak baliogabe dira eta kito.

EAJ, EA, Ezker Batua, Aralar eta Batzarrek ere argi utzi dute beren posizioa zein den, honakoa gutxi gora behera: ez daude ados Alderdi Politikoen Legeak ekarri duen egoera honekin, AuBren boto horiek guztiak legitimoak dira, baina alderdi horiek ezin dute legalitatea aldatu; hala ere, beharrezko tresnak egituratu beharko dira AuB eta debekatutako plataformen botoek ahots instituzionala izan dezaten.

Hori esatea, oster, gauzatzea baino samurragoa da, arrazoi askorengatik gainera, batzuek legediarekin zerikusi dutenak eta beste batzuek alderdien desadostasunekin. Batasuna eta AuBko buruzagien ustez, beraienak ez diren eserlekuak hartu

AuB eta debekatutako plataformen ordezkariak

Debekurik gabe, 161.000 bototik 700dik gora zinegotzi aterako lituzke legez kanpoko ezker abertzaleak

AuB eta debekatutako herrietako plataformen arabera, baliogabe formulapean aurkeztutako ezker abertzaleak lortutako botoak gehi debekua saihestu zutenen artean 161.882 bildu dituzte Euskal Herri osoan. Dena den, Batasuna eta AuBko buruzagien ahotan entzuten denez, boto kopuru hori 170.000rainokoa ere izan daiteke. Ordezkaritzari dagokionez, horren ondorioa honakoa litzateke: 245 zinegotzi lege lortutako ezker abertzaleko hautagaitzei emandako botoaren ondorio lirateke eta beste 458 baliogabetutako bototik letorke.

Batzar Nagusiak eta Nafarroako Foru Parlamentuko hauteskundeei dagokienez honakoak izan ziren AuBren emaitzak: Nafarroan ia 19.000 boto, Araban ia 10.000 boto, Bizkaian 51.000 bat eta Gipuzkoan 60.000 pasatxo. Guztira 140.000 boto inguru Hego Euskal Herrian. AuBk "herri borondatearen defentsarako egun gisa" bezala izendatu ditu 13a eta 14a eta Alderdien Legearen aurka agertu

diren indar politikoak oso gogor kritikatu ditu, plataformei legokiekeen eserlekuak "lapurtu dizkietelako".

AuBren ustez, EAJ-EA, Ezker Batua eta Aralarrek izan duten jokaera "lotsagarria eta eskandalagarria da, beraien kolaborazio gabe ez litzatekeelako posible halako *apartheida* aurrera eramatea".

Hilaren 28an Donostian emandako prentsaurrekoan Itziar Lopategi eta Inaxio Agirre AuBko bozeramaileek adierazi zuten: hilaren 14an oso argi geratuko da herri honek bere duntasuna defendituko duela. Maiatzaren 18ko ARGIA aldizkarian Itziar Lopategiri egindako elkarrizketan, honek argi adierazten zuen bizi zen egoera hau beste eszenatoki batera abiatzeko aukera ona izan zitekeela: "Une

honetan aukera ezin hobea dugu Alderdien Legearen kontra joateko eta lege zilegi bat eratzeke, horretarako, ordea, bidea urratsez urrats egin behar dugu".

Eusko Legebiltzarreko Sozialista Abertzaleak Taldeko bozeramaile Arnaldo Otegi ere antzerakoa esan zuen maiatzaren 29an Donostian emandako prentsaurrekoan. Une honetan Euskal Herriak zailtasun handiak bizi dituela adierazi zuen, baina horren gainetik "herri hau aukera ugari eskaintzen dituen gune batera iritsi dela" azpimarratu zuen. Otegi, hala ere, izan zituen esperantzarako hitzak: "Euskal Herria bide gurutze batean dago, egungo markoa agortua eta autonomismo zaharra hila da, eta egoera horretatik Euskal Herri berri bat jaioko da".

dituzten alderdien kontua litzateke hori bermatzea. Ofizialki behintzat hori da adierazten dena, nahiz eta pentsa litekeen herrietako kasuistika zabalean era guztietako negoziazioak emango direla eta baita apurketa eta enfrentamendu latzak ere.

Parte hartzeko aukera desberdinak.

Debekatutako botoak zinegotzi bilaka daitezke leku batzuetan, beste askotan ez, eta beste batzuetan udal ordezkariak eratzeko ere arazoak izan daitezke. Aukera guztiak daude zabalik, baina Nafarroan eta Araban, eta oro har PP eta PSE-EE nagusi diren tokietan, AuBren botoak zinegotzi bilakatzeko aukera oso urria da.

Bestelakorik gertatu daitezke abertzaleak nagusi diren tokietan. Aipatu izan da AuBk gehiengo osoa lortu duen herrietan gestora osatu daitezkeela. Horretarako legez hautatuak izan diren zinegotzien herenak dimititu egin beharko luke eta baita horien ordezkari gisa leudekeen zerrenda osoak. Orduan, Nafarroako Gobernuak edo EAEko diputazioek beste

Itziar Lopategi eta Inaxio Agirre AuBko bozeramaileek gogor salatu dute bizi duten egoera eta 14an herritarren borondatea errespetatu dadila eskatu dute.

udal ordezkariak bat izendatuko luke, bide horretatik berreratuz berez legitiimoa litzatekeen udala, baliogabe botoak kontuan hartuta. Bistan da Nafarroako Gobernuak eta Arabako diputazioek ez dutela halakorik bideratuko. Eta Gipuzkoa eta Bizkaia-ko? Ez dirudi samurra izango denik, jeltzaleek aditzera eman dutenez molde honek arazo operatibo ugari izan ditzakeela eta, gainera, Espainiako Gobernuak bide hori mozteko

neurriak hartuko dituela iragarri du. Eltzea sutan frogatzen dela erakusteko ordua litzateke bide hau.

Bestetik, eta oso argi ez badago ere, badirudi dimititutako zinegotzi edo zinegotzigiak ezin direla gestora horietako partaide izan; ezta debekatutako zerrendetako kideak ere.

Entzun den beste aukeratako bat debekatutako botoak ohiko udal batzordetara bideratzearena da. Udal batzordeetako kideak izendatzea

Abertzaleen arteko
enfrentamendu usain handia
dago airean eta aurrera
begira trumoiak eta laino
beltzak aurreikusten dira

alderdiei dagokie eta ez da ezinbestekoa zinegotzia izatea. Modu honetan, baliogabeko botoek ez lukete ordezkartza zuzena izango, baina zeharkakoa bai. Badirudi halako negoziatioak ematen ari direla herrietan, baina benetan zer dagoen 14an ikusiko da. Bide honek ere arazo handiak ekar ditzake, agian ez horrenbeste ohiko udal kudeaketan, baina bai Euskal Herri mailako arazo orokorren aurrean. Toki batzuetan behintzat azken bide hau har daitekeela dirudi. Leitzan edota Altsasun, esaterako, indar abertzaleen arteko akordioak ez balego, UPNk edo PSNk eraman dezakete alkatetza. Leitzan UPNk 5 zinegotzi ditu (497 boto), Aralarrek lau zinegotzi (485 boto), EAK 2 (284 boto) eta plataformak (baliogabeak) 553 boto, gehiengoa. 14rako AuB, Aralar eta EAren artean udal batzordeen bidetik abiatzeko akordioak ez balego, UPNk eskura lezake alkatetza.

Beste bideren batzuk ere egon daitezke baina, publikoki behintzat, ez da horiei buruz asko hitz egin. Alderdien jarrera, ordea, ez dirudi larunbata arte guztiz argituko denik eta lekuan lekuko egoerata egokituko da.

Abertzaleen arteko enfrentamendu usain handia dago airean eta aurrera begira trumoiak eta laino beltzak aurreikusten dira. Egoera ez da samur sostengatzeko modukoa, berriz ere, egoera antidemokratiko oso sakona sortu delako boto emaleen %10 legalitatetik kanpo utziz. Ezker abertzalean sarri eman da parte hartze instituzionalaren gaineko ezbairak eta ez dira makalak izan hari horretatik sortutako tira-birak. Beste alderdi guztien aldetik, ezker abertzalearen integrazio instituzionala izan da beti aldarrikatu dena. Orain, kaskianoa badirudi ere, ezker abertzaleko 450 zinegotzik dagokien ordezkartza instituzionala berenganatu nahi dute eta ez zaie uzten. ■

Arteak eta Zientziaren arteko topaguneak

BELARDI (kontzertua) Txomin Heguy, Maialen Estekahandy, Frantxua Cousteau eta Karlos Gimenez. Donamartiriko elizan. Ekainaren 21ean, 21:00tan.

HARRIEN MEMORIA (Ikuskizuna) Daniel Lhomond, Koldo Amestoy, Miren Artetxe, Kristof Hiriart eta Marie Anne Michel. Isturitze eta Otsozelaiaiko arpeetan. Abuztuko 9an eta 10ean. Erreserbak: 00 33 559 29 64 72

ERAKUSKETAK:

GOIKOKO NOMADAK (Eskulturak) Noël Kebir. Isturitze eta Otsozelaiaetako arpeetan. Martxotik Azarora arte.

"COULEUR PIERRE" (Argazkiak) Pierre Ospital. Urrian.

"SIGNES" Isturitzeko arpean. Azaroaren 15ean 18:30tan.

HATSA (Pelikula) Jean-Pierre Grasset. Bil Etxea gela. Donamartiri. Azaroaren 15ean 21:00tan.

HITZALDIAK:

"PARURE ET SENS ESTHETIQUE DE L'HOMME DE CRO-MAGNON". Randall White. Elgar zentroa. Hazparne. Uztailaren 25ean 21:00tan.

"L'ART RUPESTRE EN PERIL". Pierre Vidal. Elgar zentroa. Hazparne. Irailaren 19an 21:00tan.

KOBAZULOEN DURUNDIA: ISTURITZ. Legor Reznikoff. Isturitze eta Otsozelaiaetako arpeetan. Irailaren 21ean 11:00tan.

MAHAINGURUA:

50 URTEKO IKERLANAK ISTURITZ ETA OTSOZELAIETAKO KOBAZULOETAN. EZAGUTZAREN AZTERKETA. Hazparnen. Azaroaren 14tik 15era arte.

INFORMAZIOA: TEL: 00 33 559 47 07 06 / 00 33 559 29 64 72
EMAIL: cromagnon@grottes-isturitz.com

50 des Grottes d'Isturitz & Oxocelhaya
éveillez vos sens
écouter • sentir • goûter • voir • toucher

Bero-beroan

Laborategi frogak Eusko

Legebiltzarrean. 'Berria' izango da datozen egunotan kalean izango den euskarazko egunkariaren izena eta jadanik finkatua dago Euskarazko Komunikazio Taldea SAko Administrazio Kontseilua: Joxean Lizarribar, Joanmari Larrarte, Joxemari Sors, Ane Agirregomezkorta, Adolfo Arejita, Xabier Kintana, Pello Zabala, Iñaki Dorronsoro, Patxi Noblia eta, langileen taldea osatzen denean, hauetako bi ordezkari. Lizarribar da kontseiluko lehendakaria eta Larrarte idazkaria. Zabaltasuna eta independentzia dira, Administrazio kontseilu berriaren esanetan, bereziki zaindu eta babestu nahi diren oinarriak. Finantrazioari dagokionez, lortu nahi diren 5 milioi euroetatik jadanik milioi bat lortu dela zehaztu da kontseilu berritik.

Izendatua jada Nafarroako

Gobernu berria. Azkar eratu da Nafarroako Gobernua osatzeko UPNren eta CDNren akordio berria. Iruñeko udal gobernuaren osaketa zehaztu gabe dago oraindik, baina datorren asterako erabakia egongo dela pentsa liteke. Legez 2007ra arte iraungo duen Nafarroako Gobernu berria 12 pertsonen osatuko dute eta, aurreko gobernuko hiru pertsona bakarrik mantentzen dira, Miguel Sanz gobernuburua bera, Jose Ignacio Palacios Herri Lan, Garraio eta Komunikazio sailburua eta Ekonomia eta Ogasun kontseilari Francisco Iribarren. CDNk bi kontseilari izango ditu: Jose Andres Burguete Lurralde antolaketa, Etxebizitza eta Ingurugiroa gidatuz eta Javier Echarte, Nekazaritza, Abeltzantza eta Elikaduraz arduratuko dena.

Krisi instituzional gogorra

Aste honetan ikus daiteke Espainiako Auzitegi Gorenak zer erabakitzen duen Eusko Legebiltzarreko bozeramaileen batzordeak Sozialista Abertzaleen taldea ez desegin izanaz. Espainian PPK eta PSOEk ez dute zirrikiturik uzten: Gorenaren ebazpena bete beharra dago eta kito, ez dago beste irtenbiderik. Juan Jose Ibarretxe lehendakariak negoziatorako gonbitea luzatu die Jose Maria Aznar eta Jose Luis Rodriguez Zapaterori, baina hauek ez diote luzatutako eskuari heldu. Bitartean, zurrumurrua nagusi: autonomien suspentsioaz mintzo den Kostitutzioaren 155. artikulua, Juan Mari Atutxa eta Legebiltzarreko beste goi kargu batzuen auziperatzea, azkenean Sozialista Abertzalea taldearen desegitea aginduko dela... Berria da egoera, baina krisi instituzional sendo baten oinarriak finkatuta bide daude.

Zer da...

Deflazioa

Deflazio arriskuaz hitz egiten da memento honetan Alemanian eta Europako beste hainbat herrialdetan. Japonia aspaldi da egoera horretan eta AEBetan ere arriskua badago. Zer da deflazioa? Inflazioa prezioen igoera bada, deflazioa kontrakoa da. Prezioen indizearen jaitsiera mantendua da, ekonomiarentzat inflazioa bera baino arriskutsuagoa gerta daitekeena. Deflazioa aktibitate ekonomikoaren beharrek indartsu baten ondorioz gerta daiteke, eta beheraldi ekonomiko bat ere eragin dezake. Inflazioari dagokionez, helburu oso baxuak ezartzeak, adituen arabera, deflazio prozesu arris-

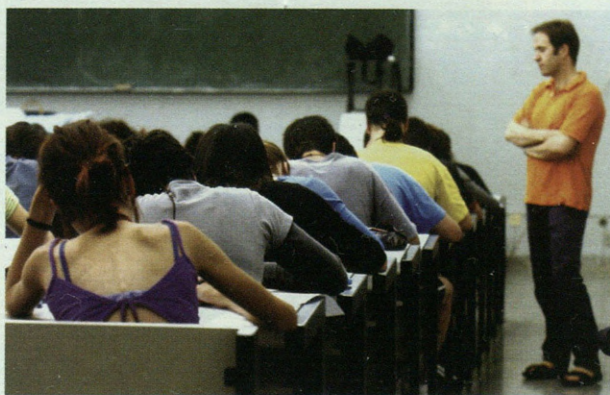
kutsu bat ekar dezake. Ezaugarri horiek dituen prozesu batek edozein beheraldi ekonomiko areagotzen du, ondorio oso kaltegarriekin gainera. Prezioen jaitsiera handiak enpresen diru sarrerak gutxitzen ditu eta haien bat-bateko erantzuna gastuak murriztea da. Horrela, langabezia areagotzearen arriskua handitzen da eta oso zaila gertatzen da, ia ezinezkoa, lan postu berriak sortzea. Deflazioak, kutxa eta bankuei ere arrisku handiak eragiten dizkie; izan ere, euren kreditu askok berme errealak eskaintzen dituzte etxebizitzaren kasuan esaterako eta eskaintako kreditua baino balio txikiagoa izatera pasatzen dira.

Daniel Udalaiz

Lanbide Heziketa euskaraz

LARRIA DA euskararen egoera Lanbide Heziketan, 2002-03 ikasurtean %4,3koa zen Araban euskarazko eskaintza, %9,2koa Bizkaian eta %38,8koa Gipuzkoan. Nafarroan eta Iparraldean ez zen eskaintzarik. Gauzak horrela, LAB, EHE, IA eta Euskal Herriak Bere Eskolak egoera hau salatu dute matrikulazio kanpainaren barne eta administrazioak diskriminazio positiboaren alde egin behar duela adierazi. Asteazken honetarako, hilak 11, Lanbide Heziketako zentroetan eta nekazaritza eskoletan kontzentrazioak deitu dituzte "Lanbide Heziketan euskara ikasi eta lan egiteko eskubidea, orain" lelopean.

Seaskako 10 ikaslek euskarazko selektibitatea egin berri dute. Irailean beste 20k egingo dute.

JUANAN RUIZ / ARGAZKE-PRESS

Iparraldeko ikasleek euskaraz egin ahal izango dute selektibitatea

HEGO EUSKAL HERRITIK kanpo bizi diren ikasle euskaldunek Hegoaldeko unibertsitate sisteman sartzeko hauta-probak euskaraz egin ahal dituzte aurtendik aurrera, UNEDek eta Eusko Jaurlaritzak hitzartutako akordioari esker. Mundu osoko eukaldunek egin ahal izango duten arren, Seaskako ikasleei ekarriko die onura handiena. Joan den astean bertan Iparraldeko 10 ikaslek egin zituzten hautaprobak euskaraz Portugaletako UNEDen. Eta irailan beste 20-21 ikaslek egingo dituzte. UNEDek du atzerrian ikasi duten ikasleei hauta-probak egiteko ardura. Hala, UNED-Bergarako profesionalek itzuli dituzte hauta-probetako galderak euskarara eta ikasleek egindako azterketak ere gaztelaniara itzuliko dituzte, ondoren Madrilera bidaltzeko. Hori guztia egiteko beharrezko dirua Hezkuntza Sailak jarriko du.

Espainiak ez du ituna betetzen

KONTSEILUAK ETA BEHATOKIAK Espainiak 1992an sinatutako eta 2001ean berretsitako Gutxiengo Hizkuntzen Europako Ituna ez duela betetzen salatu dute. Behin berretsita, hartutako konpromisoak betetzera behartuta daude estatuak eta Espainiako kasuan betetzen ez dela adierazten duen txostena osatu du Behatokiak. Besteak beste, justizian, hezkuntzan eta administrazioan norbanakoei dituzten hizkuntza eskubideak ez dira betetzen. Halaber, hizkuntzen eremu geografikoa ez da errespetatzen, Nafarroako Euskararen Legea kasu. Bestalde, hizkuntza gutxituetan komunikabideak bultzatzeko konpromisoa hartu zuen eta "Euskaldunon Egunkaria" itxi du. Espainiako Gobernuak osatutako txosten baten arabera, hizkuntza gutxituen egoera ona da Estatuan eta ez da neurri orekatzailerik hartu behar.

BAHEA Jesus Mari Etxeberriak gose greban jarraitzen du Valdemoroko espetxean, jadanik 50 egunetik gertu, eta protestari utziko ez balio bere osasunak aurrera begira oso ondorio larriak izan ditzake. Etxeberriak eskatzen duen bakarra bere aurkako isolamendu politika amaitzea da eta espetxean gainerako presoek egiten duten bizitza eraman ahal izatea. Duela bi hilabetetik hona, halaber, garbiketa greban jarraitzen du. Berarekiko elkartasuna adierazteko espetxe desberdinetatik ere gose grebak bideratzen ari dira.

Euskal Herriko Foro Sozialak bere lehen jardunaldiak egingo ditu Gasteizen ekainaren 27, 28 eta 29an. Foro honetan dozenaka gizarte erakunde biltzen da, horietako asko mundu mailan globalizazio neoliberalaren aurka egiten diren mobilizazio erraldoietan trebatuak. Azken hauetako batean, Porto Alegreko foroan, nazioarteko foro jendetsu horiez gain, lekuan lekuko foro sozialak finkatzea eta abiaraztea garrantzitsua zela planteatu zen. Jardunaldi eta ekitaldi gehientsuenak Gasteizko Europa Jauregian eta hango Koldo Mitxelena Institutuan egingo dira.

Santi Brouard auzia, Estatuaren borondate eza.

Aurrera jarraitzen du Santi Brouarden hilketa argitzeko epaiketak eta oraingoz asko geratzen bada ere, hilketaren egile zehatzak bilatzeko dauden zailtasunak ikusten dira berriz ere. Emilio Valerio Auzia eraman zuen lehen fiskalaren esanetan Cesid izan zen atentatuaren erantzulea, nahiz eta ez lukeen jakingo zehazten nola egin zuen, erakunde haren barne egitura ezagutzen ez duelako. Orain arteko ikerketetan egindakoa baino askoz aurrerago joatea zaila izango dela aurreikusten da, besteak beste horretarako oztopo asko ikusten direlako: lekuko garrantzitsuak ez dira agertzen, agertzen direnak ez dira gauza zenbaitez gogoratzen... Finean, Estatuak ere nahiago duela ahaztea

Emakumeek egiten dute erdaraz gehien Zaldibian

ZALDIBIAKO EUSKARA

Zaldibian euskarak duen egoera berarentzat nahi lukeen arren Gurutzetan, Miarritzen, Tuteran edota Donostian bertan bizi den euskaldunak, nonbait dena ez da jai gure hizkuntzarentzat ezta euskararen paradisu horretan ere. Bere aberastassuna galtzen ari delako, besteak beste. Ondorio horretara iritsi dira, bederen, orain dela bost urte Zaldibiako euskara aztertu eta ikertzeko asmoz bertako zaharrenei elkarrizketak egiten hasi ziren Euskal Filologian lizentziatutako Larraitx Garmendia eta Karmele Etxabe zaldibiarrak, herriko hogeita hamarren bat aiton-amonekin izandako hitz aspertuak oinarri dauzkan "Zaldibiako euskara. Bertako bizimodua, ohiturak eta pasadizoak" ikerlanean.

PILAR IPARRAGIRRE

Argazkiak: Alberto Elozegi

HERRI EUSKALDUNA DA Zaldibia, eta euskara da kalean nagusi den hizkuntza. Umeek, gazteek eta adinekoek euskaraz jarduten dute etxean eta etxetik kanpo, baina Zaldibiak ere baditu euskaldunak ez diren esparruak. "Gaztelaniarako joera nabarmenagoa da emakumeen artean, eta 35 eta 60 urte bitartekoak dira erdaraz gehien hitz egiten dutenak", diote ikerlariek. Jende

horrek, beren seme-alabekin euskaraz hitz egiten omen du beti, eta familiakoekin ere bai (adin berdintsuko ahizpak izan daitezke salbuespen). Baina Karmele Etxabek eta Larraitx Garmendiak esandakoaren arabera, adin berdintsuko beste emakumeekin (lagunak, senideak...) gaztelaniaz hitz egiteko ohitura indartsua omen da Zaldibiako emakume askoren artean.

Ez dira hor amaitzen euskararen arazoak herrian, ordea. Dirudienez, ba omen da Zaldibian ere euskaraz ez dakien jenderik, etorkinen seme-ala-

bak direlako edo. Eta nahiz zaldibiarrak ere, oro har, uste omen dute beraien herriko egoera soziolinguistikoa ezinhobea dela, bizitza guztia euskaraz egin dezaketela, eta beraien euskararen kalitatea oso ona dela, "biri ez da borrela -ohartarazten dute ikerketa honen egileek-. Gure herrian, Euskal Herriko berri askorekin alderatuz gero, euskararen egoera ona bada ere, arazo soziolinguistikoak egon, badaude: euskaraz ez dakiten herritarrek, euskaraz hitz egiten jakin eta gaztelaniaz hitz egiten dutenak, gazteen hizkuntzaren kalitatearen gaineko zalantzak eta abar".

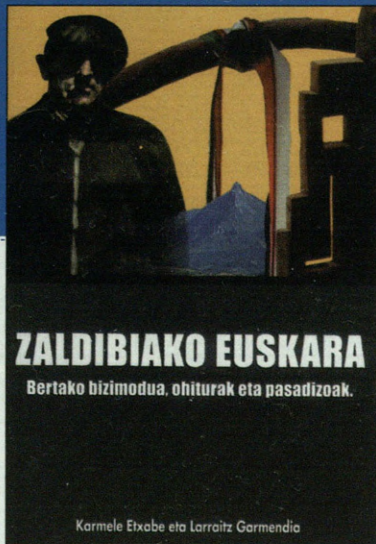
Liburuaren edukiak

Hizkeraren azterketa dialektologikoak jasotzen ditu gehienbat liburu honek, baina baita azken laurogei urteotan Zaldibian bizi izan diren gorabehera askotxo ere. Horrez gain, elkarriketatutako hitun bakoitzaren argazkia (Iñaki Gurrutxagak aterea), non jaio eta bizitakoa den, aita eta ama nongoak zituen, zein eskoletara joandakoa den eta noiz arte, zernolako ogibidea izan duen eta beste datuak ere eskaintzen dira Antton Olariagak egindako marrazki biziez horniturik dagoen liburu honetan. Gainera, liburuaren kontrazalera erantsita, CD bat dator, non Larraitx Garmendiak eta Karnele Etxabek egindako elkarriketen zenbait pasarte jasoak dauden.

Lan dialektologikoa

Nolanahi ere, "Zaldibiako euskara. Bertako bizimodua, ohiturak eta pasadizoak" lanaren helburu nagusia ez da horri guztiari konponbidea bilatzea izan -memento- hori egiteko dagoen beste lan bat litzateke-, Zaldibiako lan dialektologiko metodiko bat egitea baizik. Etorkizuneko euskararekiko ardurak eta hizkuntzaren transmisioarekiko daukaten kezka bultzatu zituen Karnele Etxabe eta Larraitx Garmendia ikerketa horretan abiatzera. Eta hitun helduetatik gazteetara dagoen aldakortasuna aztertu nahi zuten, lehenengo lana etxeko joan eta adinean ondo sartuta zeuden 30-40 laguni elkarriketak egitea izan zen. Ez zieten esaten inongo azterketa egiteko asmorik zeukatenik, lehenengo kontu zaharrak biltzeko asmotan zebiltzala eta nolakoa zen beren garai bateko bizimodua kontatzeko baino. Horrela osatu zuten bere lanaren alde etnografikoa.

Baina "Zaldibiako euskara. Bertako bizimodua, ohiturak eta pasadizoak" liburuak baditu atal gehiago. Orain arteko bibliografian Zaldibiako euskaraz esandakoa biltzen dituen, kasu. Edota herriko zaharrenek beraien hizkeraz eta alboko- ez dituzten iritziak jasotzen dituen. Eta horrez gain Zaldibiako euskalkiaren azterketa dialektologikoa egin dute Karnele Etxabek eta Larraitx Garmendiak, lexikoan zein azentuan egon diren aldaerak eta esapideetan egon den murrizketa

aztertu, eta hitanoari buruzko 48 inkesta egin herrian, ikusteko hitanoa nola erabiltzen den, hitunek norekin egiten duten hika, eta garai

Animaliei ia gehienetan toka egiten zaie Zaldibian. Baina hori baino harrigarriagoa da beste hau: emakumezko gehienek bere buruarekin ari direnean adizkera maskulinoa erabiltzen omen dutela!

batetik hona hitanoaren erabilera hori zenbateraino aldatu den.

Hitanoa ondoen 50 urtetik gorakoek

"Adin-tarte guztietako biztunei egin diegu inkesta hori. Eta emaitzetan ikusi dugu 50 urtetik gorako biztunak direla hitanoaren erabilera egokiaren egiten dute-

nak. Gazteagoetan badira hitanoa modu naturalean eta egoki erabiltzen dutenak, baina forma desegokiak erabiltzen dituztenak gehiago dira", adierazi dute ikerlariek.

Jaso dituzten erantzunengatik, animaliei ia gehienetan toka egiten zaie Zaldibian. Baina hori baino harrigarriagoa da beste hau: emakumezko gehienek bere buruarekin ari direnean adizkera maskulinoa erabiltzen omen dutela!

Bestalde, inkestatu dituzten artean, koadrilako lagun guztien aurrean hitanoa erabiltzen dutela baieztatu omen diete gehienek. 35 urte bitarteko mutilak izan omen dira batez ere hori baieztatu dutenak; lau neskek esan omen diete zuka egiten dutela koadrilan guztiei batera hitz egin behar dietenean. 35 urtetik aurrerakoak, berriz, emakumezko edo gizonezko izan berdin erabiltzen omen dute hitanoa hizketa lagun bati baino gehiagori batera hitz egiterakoan.

"Zaldibiako euskara. Bertako bizimodua, ohiturak eta pasadizoak" liburuak, azkenik, euskalkiaren erabilerari buruzko atal bat du, non aholku batzuk ematen diren adieraziz euskalkia zein eratan erabili behar

den, bai ahoz, bai idatziz. "Idatzizkoan euskalkia erabiltzeko gure iritziz zein irizpide erabil daitezkeen diogu eta baita batuan idazterakoan ere zein irizpide erabil litezkeen. Ez delako berdina Bilboko batua eta Zaldibiakoa", diote Karnele Etxabek eta Larraitx Garmendia filologoek. ■

Euskara sailaren babeslea:

Bergarako Udala,
euskarazko komunikabideen alde

Iñaki Mendiguren

Politikariak, jendea eta lirika

Zergatik dira elizgizonak hain ergel eta zentzugabeak?", galdetu omen zioten viktoriar garaiko apezpiku bati. Eta hark erantzun: "Baina, zuek zer espero duzue, ba? Gu guztiok zuen- laikoen-artetik irteten gara beti". Toynbeek kontatzen duen pasadizo honek balio du politika-rako ere. Izan ere, eta bereziki hauteskunde-garaian, kristorenak entzuten dira politikarien aurka. Eta zilegi bekit gaur beraien alde bi hitz esatea: politikariak gure artetik irteten dira eta gure ispilu dira. Hobe dugu hori ez ahaztea, bestela geuk ez dugun perfekzioa eskatuko diegu. Politika-maila eta politikari guztiak ez dago zaku berean sartzerik; horretan dihardutenen artean jende leial eta zintzo asko dago, gutxi eskerturiko lan itzela egiten dutenak.

Res publica-ren kudeaketak duintasunik handieneko eginkizuna behar luke izan. Guztiok -politikariak eta alderdiek lehenengo- saiatu beharko genuke politikagintza prestigiatzen: horretara jenderik onena eta prestatuena bideratuz, diskurtso eta debate politikoaren maila goratuz, zirkuak saihestuz... Hortik aurrera, nik ez diet gehiegi eskatuko: dagokien gizartearen mailan ego-tea gutxienez, ez beherago; beraiek ez bihurtzea arazo, konpondu ezin dutena gaizkoatuz, hori ere gertatzen baita. Askok ez da, baina egoera ikusita, nahikoa!

Hauteskunde ondoren ia beti entzuten den beste lelo bat hau da: "Jendea ez da ergela, badaki zer nahi duen, eta ez dago engainatzerik". Hori esaten duenak bere boto-emaeen aukera goresteko esaten du, noski.

Epai apelaezinak dira hauteskunde-emaitzak... Baina helduak eta ezin hobeak ote dira beti Herri subiranoaren aukerak? Gerta liteke joko-zelaia mugatua, joko-arauak tranpadunak... eta ondorioz emaitza akastuna izatea, gertatu den bezala. Edo gerta liteke gure erabakia sal-erostea, eta hori botoa poltsikoaren arabera emandakoan gertatzen da: pentsioak edo diru-laguntzak edo lanpostuak ziurtatzeko, adibidez. Edo gerta liteke gure borondatea geurea ere ez izatea, kanpoan fabrikatua baizik. Iritzi publikoaren kontrolerako mekanismoak oso sofistikatuak

dira, eta gure ezkutuko beldurrak eta gainerako mamuak astintzea da horietan sinpleenetakoa. Honetaz bada liburutxo polit bat, N. Chomsky eta I. Ramonet-en artikulua banaz osatua: "Cómo nos venden la moto". Eta irakurri ondoren, iruditu zait agian ez garela baboak izango, baina gure borondatearen ariketa inteligentea egiteko aukera askorik ere ez dugula.

Eta bukatzeko, aspalditxoan sarri entzun dugu han eta hemen hauek ez direla garai onak lirikarako! Ezaguna da ere T. W. Adorno pentsalariak bere garaian esana, alegia, Auschwitz-ekoaren ondoren poesia ezinezkoa bihurtu zela eta poesia idaztea barbarie-

Res publica-ren kudeaketak duintasunik

handieneko eginkizuna behar luke izan.

Guztiok -politikariak eta alderdiek lehenengo-

saiatu beharko genuke politikagintza

prestigiatzen: horretara

jenderik onena eta prestatuena bideratuz,

diskurtso eta debate

politikoaren mailagoratzuz, zirkuak saihestuz...

egintza bat zela. Baina, orduan, zer geratzen zaigu ez errotzeko? Horrelako mementoetan inoiz baino beharrezkoagoa iruditzen zait lirika: arimaren babesleku iruditzen zait hori, barne-sentimenduen altxortegi hori! Ez al du Polanskiren "Piano-jolea" filmak ederki erakusten lirika egin daitekeela dramarik latzenetan ere? Lirika ez da eskapismoa, izan daiteke oso konprometitua eta, nolatan ere, espirituaren elikagai da, mementorik latzenetan ere falta behar ez duena. Kontua ez da errealitateari begiak ixtea eta ihes egitea, baina ezinbestekoa da tarteka egunerokotasunaren zarata, zurrumbilo eta itxurakeriatik urruntzea, gero errealitatearen ogi gogorrari hagin zorrotzez heldu ahal izateko. ■

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12
☎ 37 03 04

4 ostirala

- **Okabe** - funk (EH)
- **Skunk** - reggae (EH)
- **Burning heads** - reggaePunkRock
- **Zebda** - zebda (Toulouse)
- **Hamlet** - métal (Madrile)
- **International Karate Punks**
DJ Prest DJ23 DJ84
jungle drum'n'bass break (EH - Katalunia)
- **DJ Magid DJ Jibes** - hip hop zkratx (EH)

5 larunbata

- **Golgoth 13** - elektro bontenpi (EH)
- **Sagarroi** - skareggaerock (EH)
- **Marakooja** - funk (EH)
- **Steppin'jogo** - reggae (EH)
- **Lagony** - rock (Tarn-et-Garonne)
- **Sorkun** - rock (EH)
- **Skatalites** - reggae (Jamaika)
- **Lofofora** - hardcore
- **Punish yourself**
PunkIndusTechnoDanceCore (Toulouse)
- **Kaophonic tribu** - Transe Didj'n'Bass Percus
- **DJ Krishna** - elektro tribal - La sauze (EH)

6 igandea

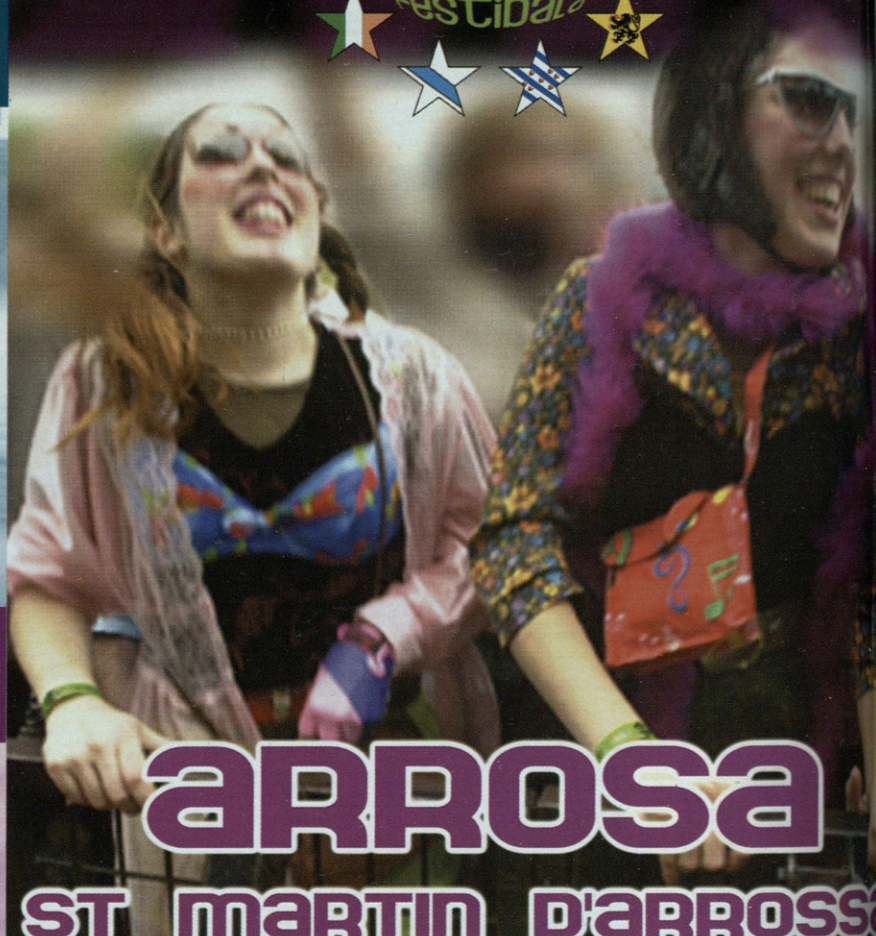
- **Unama** - folk (EH)
- **Dantzapiko** - dantza (EH)
- **Kuatuor** - (EH)
- **Hegalka** - Folk (EH)
- **I Muvrini** - Folk (Corse)
- **Oskorri** - folk (EH)
- **Les tontons zingueurs** - tzigane
- **Banda Bassotti** - ska (italia)
- **Lou seriol** rock folk dantzaldia (italiako occitania)

3 EGUNEZ ANIMAZIOAK

BAITEROAK
Baigorri, Burgaintzi, Uztaritze
ZEPELETAKO TXARANGA
Txaranga d'Ezeleta
HAZPARNEKO TXISTULARIAK
TRIKITIXAK
Ezeleta eta Uztaritze
JOALDUNAK
Hazparne, Orai bat eta Kilimon
ITZELKARIA Patrick
ITZKOLARIA Jose Bikondoa
IKANPALEKUKO
IOSARI GUNEA
PERKU Lé pô kitouss

FANFAREA Pistons flingueurs
ANTITXARANGA Elektrotuna
EUSKAL HERRIKO DANTZARIAK
Luhoso, Itsasu, Senpere, Begi, Añorga eta Basusarri
LAGUNARTEREN BILTZARRA
Karrika antzerkia
ORREKA esku jolasak
LES PETITS DÉBROUILLARDS...
UDALEKU
haurrendako animazioa euskaraz
ZIKIRO OGITARTEKOAN

euskal HERRIA ZUZENEAN

ARROSA ST MARTIN D'ARROSSA

UZTAILAREN 4.5.6 JULIEN

salmenta tokiak

ARROSA: liburutegia BAIGORRI: Oronos ostatua BAIONA: Mattin Megadenda BASTIDA: Bar des Arceaux
BIARRITZE: Ekhi liburutegia, Mundaka ostatua DONIBANE GARAZI: Irulegiko Irratia, Bakarria ostatua, Kala
ostatua DONIBANE LOHITZUNE: Battela ostatua, Herria ostatua DONAPALEU: Pagola liburutegia HAZPARNE
Xuriathea ostatua HELETA: Larre ostatua, Garra ostatua HENDAIA: Maitena ostatua LARZABALE: Oihartz
trinketea MAULE: Zinka ostatua, Xiberoko Botza SARA: Herriko Etxeko ostatua UZTARITZE: Türritta edantegia
ZIBURU: Tana ostatua DONOSTIA: Bilintx Megadenda BILBO: Urretindorra Mega denda IRUÑA: Xalbador
Megadenda GASTEIZ: Arriaga Megadenda IRUN: Bilintx, Bertso Hop.

sartze prezioak

Aintzinetik 3 egunetarako maiatzaren 15etik uztailaren 3an30 €tan
Han berean 3 egunetarako40 €tan
Han berean ostirala 15 €tan - larunbata 15 €tan - igandea10 €tan

ANTOLATZAILEAK

LAGUNTZAILEA

